

**LIETUVOS KŪNO KULTŪROS AKADEMIJA
SPORTO EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS**

TURIZMO IR SPORTO VADYBOS STUDIJŲ PROGRAMA

ADOMAS KUBILIUS

**SPORTO ORGANIZACINĖS IR VALDYMO
SISTEMOS TOBULINIMO GALIMYBĖS
PRIENŲ IR JONAVOS RAJONUOSE**

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Darbo vadovas doc. dr.: Rimantas Mikalauskas

KAUNAS 2012

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro baigiamasis darbas „*Sporto organizacinės ir valdymo sistemos tobulinimo galimybės Prienų ir Jonavos rajonuose*“

1. Yra atliktas mano paties/pačios;
2. Nebuvo naudotas kitame universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudojau šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikiu visą panaudotos literatūros sąrašą.

.....
(data)

.....
(autorius vardas pavardė)

.....
(parašas)

PATVIRTINIMAS APIE ATSAKOMYBĘ UŽ LIETUVIŲ KALBOS TAISYKLINGUMĄ ATLIKTAME DARBE

Patvirtinu lietuvių kalbos taisyklingumą atliktame darbe.

.....
(data)

.....
(autorius vardas pavardė)

.....
(parašas)

MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO VADOVO IŠVADOS DĖL DARBO GYNIMO

.....
.....
.....
(data) (vadovo vardas pavardė) (parašas)

Magistro baigiamasis darbas aprobuotas studijų programos komitete:

.....
(aprobacijos data)

.....
(Gynimo komisijos sekretorės/iaus vardas, pavardė)

.....
(parašas)

Magistro baigiamasis darbas yra patalpintas į ETD IS

.....

(Gynimo komisijos sekretorės/iaus parašas)

Magistro baigiamojo darbo recenzentas:

.....
(vardas, pavardė)

.....
(Gynimo komisijos sekretorės/iaus parašas)

Magistro baigiamųjų darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretorės/iaus vardas, pavardė)

.....
(parašas)

TURINYS

Santrauka	4
Summary	8
Įvadas	12
1. Literatūros apžvalga	15
1.1. Sporto sistemos esmė, jos administravimo ir tobulinimo galimybės bei patirties apžvalga	15
1.2. Sporto sistemos formavimosi ir administravimo Lietuvoje patirties apžvalga	21
1.3. Sporto sistemos įtaka visuomenei ir jos tobulinimo poreikis	30
2. Tyrimo metodika ir organizavimas	36
3. Tyrimų rezultatai ir jų aptarimas	40
Išvados	72
Rekomendacijos	74
Literatūra	75
Priedai	78

SANTRAUKA

Sporto organizacinės ir valdymo sistemos tobulinimo galimybės Prienų ir Jonavos rajonuose

Raktiniai žodžiai: sporto sistema, valdymas ir organizavimas, tobulinimas, Prienų rajonas, Jonavos rajonas.

Darbo objektas. Sporto organizacinės ir valdymo sistemos tobulinimo galimybės Prienų ir Jonavos rajonuose

Darbo problema: kokios yra galimos sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybės lyginant Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemas?

Darbo tikslas: ištirti sporto organizacinės ir valdymo sistemos tobulinimo galimybes ir jas palyginti Prienų ir Jonavos rajonuose.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti sporto sistemos pasaulyje ir Lietuvoje formavimosi, administravimo ir tobulinimo teorinę analizę.
2. Atlikti sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybių analizę Prienų rajone.
3. Atlikti sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybių analizę Jonavos rajone.
4. Palyginti sporto sistemų valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybes Prienų ir Jonavos rajonuose.

Darbo metodai:

1. Mokslo literatūros analizė.
2. Lyginamoji analizė.
3. Interviu.

Išvados.

1. Sporto sistema yra reikšminga kiekvienos valstybės veiklos sritis, įtakojanti visuomenės kūno kultūrą, skatinanti ekonominių ir socialinių veiksnių vystymąsi. Sporto sistema turi būti administruojama taip, kad teiktų ne tik teorinę, bet ir praktinę naudą. Lietuvos Respublikos vykdoma kūno kultūros ir sporto sistemos politika bei strategija atitinka jai keliamus reikalavimus, tačiau joje visuomet galimi ir reikalingi pokyčiai, kurie užtikrintų visapusišką sporto sistemos vystymąsi ir efektyvų jos administravimą. Sporto sistemos organizavimo ir valdymo tobulinimui reikalingas visuomenės savarankiškumo skatinimas, bazinių plėtros sąlygų sudarymas, popamokinės veiklos koordinavimas, specialistų kvalifikacijos tobulinimas, sporto bazių renovacija, statyba, finansavimo kaita.

2. Dokumentų analizė atskleidė, kad Prienų rajono sporto sistemos administravimą atlieka Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyrius ir kūno kultūros ir sporto centras. Prienų rajono savivaldybėje sporto infrastruktūra yra išvystyta patenkinamai. Prienų rajono sporto sistemos finansavimas palaipsniui didėja. Prienų rajono sporto sistemoje finansavimo prioritetas yra skiriamas krepšiniui, profesionalų klubui, todėl nukenčia mėgėjiški sporto klubai, nevystomas masinis sportas. Remiantis dokumentų analize, Jonavos rajone sporto varžybose ir sveikatingumo renginiuose dalyvauja 3 kartus daugiau žmonių. Prienų sporto sistemoje teikiamos įvairios paslaugos. Pagrindinė kūno kultūros ir sporto centro veikla yra ieškoti naujų talentų, juos ugdyti bei sudaryti jiems efektyvias sportinio tobulėjimo galimybes. Prienų rajono sporto sistemai reikalingas tobulinimas keičiant administravimą, finansavimą. Atliktas ekspertų nuomonės tyrimas atskleidė, kad Prienų rajono sporto sistema šiandien yra vidutiniška, jai reikalinga kaita. Sporto sistemos administravime reikalinga įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, vertinti išteklius. Šiandieninėje Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga peržiūrėti prioritetus ir žmogiškuosius išteklius, sudarant prielaidas efektyviam sistemos veikimui, kas pagerintų bendrą rajono sporto sistemos situaciją.

3. Jonavos rajono sporto sistemos dokumentų analizė atskleidė, kad sporto sistemos administravimas yra sutelktas kūno kultūros ir sporto centre, kuris ir koordinuoja visą sporto sistemą, kelia uždavinius, siekia įgyvendinti kūno kultūros ir sporto programas bei priemones rajone. Rajono kaimiškose seniūnijose dirba sporto organizatoriai, tokiu būdu tolygiai vystoma sportinė veikla visame rajone. Daug dėmesio skiriama sporto infrastruktūros kūrimui ir atnaujinimui. Jonavos sporto sistemos finansavimas yra pakankamas. Sporto programų ir sportinės veiklos finansavimas paskirstomas priklausomai nuo poreikių. Jonavos sporto sistemoje teikiamos visos paslaugos, reikalingos efektyvios sporto sistemos rajone užtikrinimui. Pagrindinė sporto centro veiklos rūšis yra sportinis ir rekreacinis švietimas. Sporto sistema Jonavos rajone yra valdoma ganėtinai efektyviai, skiriama daug lėšų, kuriamos įvairios priemonės kūno kultūros ir sporto skatinimui, dirba kompetentingi specialistai. Ekspertų nuomonės tyrimas atskleidė, kad Jonavos sporto sistema yra gera, veikia efektyviai, nes visa veikla yra sutelkta vienoje rankose, yra teisingai administruojama. Didžiausia problema Jonavos sporto sistemoje yra sporto infrastruktūra, kuri dar nėra pakankamai išplėta, trūksta sporto bazių, daugiafunkcinio centro, kad būtų galima tikslingai ir efektyviai plėtoti sporto sistemą. Jonavos sporto sistemos finansavimas yra daugiau nei 2 mln. Lt, tačiau pabrėžiama lėšų stoka. Jonavos sporto sistemoje teikiamomis paslaugomis siekiama skatinti visuomenę būti aktyvią, teikiama informacija sporto klausimais, organizuojamos įvairios varžybos, sportinis ugdymas ir t.t., tačiau jų taip pat ir stokojama. Tobulėjimo poreikis reikšmingas sporto sistemos infrastruktūroje, teikiamų paslaugų kokybėje, bendruomenės narių skatinime būti labiau fiziškai aktyviems.

4. Lyginant Prienų ir Jonavos rajono sporto organizacines ir valdymo sistemas Jonavos rajono savivaldybėje kūno kultūrai ir sportui skirtos lėšos administruojamos kūno kultūros ir sporto centro, t. y. vienose rankose, taip žymiai tikslingiau galima skirstyti lėšas ir pan., o Prienų rajono sporto sistemos administravimas išskaidytas – dalį lėšų administruoja Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyrius, kita dalis skiriama kūno kultūros ir sporto centro veiklai. Prienų ir Jonavos sporto infrastruktūros nuolatos plėtojamos. Nors Prienų rajonas sąlyginai šiuo metu pasižymi geresne sporto infrastruktūra, Jonavos rajono sporto infrastruktūra geriau pritaikyta platesniam sporto šakų spektrui. Prienų rajono sporto sistemai 2012 m. skiriama 3,5 karto mažiau lėšų nei Jonavos rajono sporto sistemai. Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemas galima teigti, kad abiejuose rajonuose teikiamos paslaugos yra panašios savo pobūdžiu. Abi sporto sistemos veikia ganėtinai efektyviai, tačiau jas reikia tobulinti. Lyginant su Prienų rajonu pagal gyventojų skaičių, Jonavoje vienam savivaldybės gyventojui tenka beveik dvigubai daugiau lėšų, kas sudaro geresnes galimybes plėtoti sporto sistemą. Jonavos rajonui reikalinga sporto infrastruktūros rajone kaita, pirmiausia įrengiant daugiafunkcinį sporto centrą. Ekspertų nuomone, Prienų sporto sistema yra gerokai prastesnėje padėtyje šiandien nei Jonavos sporto sistema. Jonavos sporto sistema yra administruojama efektyviau ir kokybiškiau nei Prienų sporto sistema. Prienų sporto sistemos infrastruktūra yra kiek geresnė nei Jonavos, tačiau abiejų rajonų infrastruktūrose reikalingi skubūs pokyčiai. Sporto sistemai Jonavoje yra skiriama gerokai daugiau lėšų nei Prienų rajono sporto sistemai. Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemas, teikiamos paslaugos yra panašios, tačiau abiejuose rajonuose reikalinga teikiamų paslaugų spektro plėtra.

Rekomendacijos / pasiūlymai.

Palyginus Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemas ir suformulavus magistro darbo išvadas, teikiamos bendro pobūdžio rekomendacijos sporto sistemų rajonuose tobulinimui:

- Prienų sporto sistemos administravime reikalingi pokyčiai, kurie turi atsispindėti strateginių tikslų kūrimu bei jų įgyvendinimu, kad visos rajono seniūnijos būtų vienodai aprūpintos finansiniais ir žmogiškaisiais ištekliais, vienodai įtraukiamos į sportinę veiklą, didinamas sportuojančiųjų skaičius, plėtojamas masinis sportas.
- Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga gerinti turimą infrastruktūrą, atnaujinant, renovuojant turimas sporto bazines, plėtoti jų veiklą, sudarant galimybes vystyti įvairias sporto šakas.
- Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemų infrastruktūroje reikalinga užbaigti statyti daugiafunkcinį sporto centrą, pastatyti futbolo aikštę, atnaujinti irklavimo bazę bei teniso aikštyną, renovuoti sporto sales ir aikštynus.
- Reikalinga didinti finansavimą Prienų rajono sporto sistemai, kad efektyviai būtų įgyvendinti užsibrėžti uždaviniai, gerinama sporto sistema.

- Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga žmogiškųjų išteklių kaita, kompetentingas ir inovatyvus vadovavimas, taip sudarant galimybes sporto sistemos plėtotei.
- Prienų sporto sistemoje reikalinga tobulinti strateginius tikslus ir prioritetus, pasinaudojant Jonavos rajono sporto sistemos pavyzdžiu.
- Prienuose reikalinga plėtoti bendro pobūdžio paslaugų, t.y. pirčių, sveikatinimo ir pan., teikimą.
- Prienų ir Jonavos rajonuose reikalinga sudaryti galimybes visiems sportuoti ir didinti sporto renginių organizavimo paslaugų spektrą.

SUMMARY

Opportunities of sports systems management and organizational development in Prienai and Jonava regions

Key words: sports system, management and organization development, opportunities, Prienai, Jonava.

Object of this Paper: Opportunities of sports system management and organization development in Prienai and Jonava districts.

Problem of this Paper: what are possible opportunities of sports systems management and organizational development in Prienai and Jonava districts?

Aim of this Paper: to investigate opportunities of management and organization development of sports systems and to compare them within Prienai and Jonava districts.

Tasks of this Paper:

1st – to perform theoretical analysis about essence of Lithuanian and world sport systems formation, administration and improvement, sport systems influence to society and its improvement needs.

2nd – to perform opportunities of sport system management and organization development in Prienai district.

3rd - to perform opportunities of sport system management and organization development in Jonava district.

4th – to compare opportunities of sport system management and organization development in Prienai and Jonava districts.

Working methods:

1. Analytical Review of Literature
2. Comparative analysis.
3. Interview.

Conclusions.

1. Sport system is important sphere in each state activities affecting physical culture of society, promoting development of economic and social factors. Sports system must be managed in the case to provide not only theoretical but also practical benefits. Physical education, sport policy and strategy carried out in Republic of Lithuania meets its requirements, but it is always possible and necessary changes to ensure a comprehensive sports development system and its effective administration. Sports organization and management systems need improvement of public self-

promotion, development of basic conditions, extracurricular activities coordination, professional skills development, renovation of sports facilities, construction, financing changes.

2. Document analysis revealed that administration of sport system in Prienai is managed by District Culture, Sports and Youth Department, which coordinates activities of Sports Center. Sports infrastructure in Prienai district is developed quite well, but sports funding system in Prienai district decreases. Prienai sport system funding priority is given to basketball and professional club. Sports Center provides various services. Main aim of Sports Centre is to look for new talents, develop them and create opportunities of effective sports development opportunities. Sports development system in Prienai district requires changes in system administration. Survey of expert opinion revealed that sport system today is average and need changes. Administration of sport system has to be implemented by new set goals, there is a need to evaluate resources. Infrastructure of sport system is satisfactory. Sport system in Prienai is financed by 630 thousand. LTL, but part of the funds are transferred to the formal charges for payment, i.e. total budget is targeted specifically at sports development system. Prienai district is actively developing sporting activities, looking for ways to get additional funding for sport system. Under expert opinions, today's sports system in Prienai is not bad, but it needs improvement: it is necessary to create preconditions for the efficient sport system operation, which could improve overall sport system situation in Prienai district.

3. Document analysis revealed that administration of sport system in Jonava is focused on physical culture and sports center, and coordinates entire sports system, poses challenges to the implementation of physical education and sports programs and measures in the area. Main attention in Jonava district is paid to development of sports infrastructure and its renewal. Jonava sports funding system is adequate. Sports programs and sports activities are allocated by main needs. Jonava sports system, provides all necessary services to ensure effective sport system in the area. Main activities of sports center are sports and recreation education. Sports system in Jonava is managed quite effectively, high funds are given to promotion of various measures of physical culture and sports promotion. Survey of expert opinion revealed that Jonava district sports system is good, works efficiently, since all activities are concentrated in one hand, system is administered fairly. Main problem in Jonava sports system is its infrastructure, which is not sufficiently developed yet, in order to develop targeted and effective sport system there is a need to minimize lack of sports facilities, to build multi sport center. Jonava sports funding system is more than 2 million. LTL, but there is named lack of funds. Services provided in Jonava district sport system are to encourage public to be active, to provide information on matters of sport, to organize various competitions, sports instruction, etc.. There is a need to develop infrastructure of Jonava sport system, change in service quality, encouragement of community member to more physically active.

4. Comparison of sport systems in Prienai and Jonava district revealed that all sports funds in Jonava district are administered by sports center, what shows much more appropriate allocation of funds. Sports administration system in Prienai mainly depends to District Culture, Sports and Youth Department and funds for the sport system are managed by several institutions. Infrastructures of sport system are continuously developed in both districts, but Prienai has better sports infrastructure system. Prienai sports system has 1.8 times less money than Jonava sports system in 2012. In both districts are provided similar services, but main activity in Prienai sport system is focused on search of new sporting talent and their education, and in Jonava - in sports and recreational education. Both sports system are quite efficient, but they need improvement. There were seen that Jonava sport system actually gets more than twice bigger funds than Prienai, what gives more possibilities for effective sport system improvement. Jonava needs main changes of its sport infrastructure. Main it purpose is to build multi-sports center.

Experts say that Prienai sport system is in worsen situation than Jonava sport system. Jonava sports system is managed more efficiently and is administered better than Prienai sports system. Prienai sports infrastructure is better than Jonava sport infrastructure, but both systems needs immediate changes. Sport system in Jonava has bigger funds than Prienai sports system. Comparing Prienai and Jonava sport systems provided services are similar, but both areas need development of sport services spectrum.

Recommendations/ proposals.

- Administration of Prienai sport system requires changes, which should be reflected in the development of strategic objectives and their implementation, that all wards had a possibility to be equally resourced, equally involved in sports activities, etc.
- Infrastructure of Prienai sports system has to be improved by renewal of existing infrastructure, renovation of existing sports bases, development of their activities, making it possible to develop variety of sports.
- Sport infrastructures in Prienai and Jonava need changes: to complete constructions of a multi-sports center, football pitch construction, upgrade, and yacht club tennis court, gym and renovate tennis courts.
- It is necessary to increase funding for Prienai sport system that would effectively implement sport systems objectives and could help to improve sport system.
- Prienai sport system requires reorganization of the system by itself, using available resources in the area in general, and to enable development of sport system.
- Prienai sport system requires changes of major sporting activities, functions, strategic change, existing untapped human potential.
- Prienai sports system requires implementation of systematic nature, to develop strategic

objectives, based on Jonava sport system model.

- Prienai needs to develop provision of generic services, ie sauna, health and so on.
- Prienai and Jonava districts needs needed to enable all sports and sporting events for the purpose to increase range of services.

ĮVADAS

Pjeras De Kubertenas (prancūzų pedagogas ir istorikas, šiuolaikinių olimpinių žaidynių įkūrėjas) pažymėjo, kad „Sportas yra kiekvieno vyro ir kiekvienos moters paveldas, kurio nebuvimo niekaip negalima kompensuoti“ (Baltoji knyga dėl sporto, 2007, 6 p.). LR kūno kultūros ir sporto įstatymo (2008) 1 str. 15–16 punktuose įtvirtinta, kad sportas – yra visos fizinės veiklos formos, kuriomis organizuotai ar individualiai siekiama tobulinti fizinę ištvėrmę ir psichinę sveikatą (gerovę), formuoti socialinius santykius ar siekti rezultatų įvairaus lygio varžybose. Sportas – tai sportinė veikla, palaikanti būtiną sportuotojų fizinį aktyvumą, sudaranti sąlygas varžytis, pagal išgales siekti sporto rezultatų. J.P. McHale (2005) akcentuoja, kad kūno kultūros ir sporto sistemos yra reikšminga asmens ir visuomenės socialinės kultūros ir bendrosios kultūros dalis, kuri yra tiesiogiai susieta su ekonominiu gerbūviu. A. Laker (2002) vertinimu, efektyviai veikianti sporto sistema sudaro prielaidas siekti asmens fizinės, psichinės ir dvasinės darnos, t. y. stiprina įvairaus amžiaus žmonių sveikatą.

Darbo aktualumas. Sportas – tai vis didesnės reikšmės įgaunantis socialinis ir ekonominis reiškinys, labai padedantis siekti Europos Sąjungos strateginių solidarumo ir gerovės tikslų. Olimpiniis idealas, kurio esmė yra plėtoti sportą kaip priemonę taikai ir supratimui tarp tautų ir kultūrų pasiekti bei jaunimui ugdyti, susiformavo Europoje; jį puoselėja Tarptautinis olimpinis komitetas bei Europos olimpiniai komitetai (Baltoji knyga dėl sporto, 2007). Sporto sistemos tyrinėjimus skatina poreikis spręsti mūsų visuomenėje iškilusias problemas. Sporto sistema sudaro sąlygas visuomenės fizinio aktyvumo skatinimui ir sveikatos gerinimui. F. Hong et.al. (2005) akcentuoja, kad sporto sistema yra reikšminga kiekvienos visuomenės dalis, kuri turi būti teisingai traktuojama, nes ji įtakoja visuomenės socialinį ir ekonominį vystymąsi. Sporto sistema vaidina reikšmingą vaidmenį skatinant tautos entuziazmą ir motyvuojant visuomenę į modernybę. LR kūno kultūros ir sporto įstatyme (2005) įtvirtinta, kad sporto sistema turi vienyti visuomenę bei skatinti jos fizinio aktyvumo poreikius (5 str.). Kūno kultūra ir sportas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija, todėl bendra gerovė priklauso nuo to, kaip konkrečioje savivaldybėje įgyvendinamos kūno kultūros ir sporto programos bei strategijos, kaip vyksta kūno kultūros ir sporto sistemos administravimas. Remiantis tuo, kas išdėstyta, teigiama, kad šios temos aktualumą sąlygoja siekis įvertinti kūno kultūros ir sporto sistemą kaip reikšmingus socialinius fenomenus, perveriančius visus dabartinio sociumo lygius, veikiančius pagrindines visuomeninio gyvenimo sferas. Kūno kultūros ir sporto sistema veikia nacionalinius santykius, dalykinį gyvenimą, visuomeninę padėtį, formuoja madą, etines vertybes, žmonių gyvenimo būdą.

Mokslinis naujumas ir praktinis reikšmingumas. Daugumos savivaldos institucijų kūno kultūros ir sporto sistemos valdymo ir organizavimo modeliai skirtingi, todėl yra itin svarbu išanalizuoti pagrindinius kūno kultūros ir sporto sistemos valdymo ir organizavimo ypatumus ir jų pagrindu parengti rekomendacijas sistemos tobulinimui ir modernizavimui, kurios galėtų būti adaptuojamos kitose Lietuvos savivaldybėse.

Sporto sistema daro reikšmingą poveikį atskiroms valstybėms ir jų visuomenei. Netinkamai suformuota ir administruojama sporto sistema gali neigiamai įtakoti sporto sistemos vertinimą visuomenėje ir pasitikėjimą ja. Literatūros analizė atskleidė, kad vis dar stokojama teorinio įdirbio kūno kultūros ir sporto sistemos funkcionavimo srityje. Daugelis sistemos dalių yra iškelta nacionaliniu lygiu ir daug mažiau dėmesio kreipiami į savivaldos lygį. Todėl dar nėra susiformavęs inovatyvus požiūris į efektyvaus sporto sistemos funkcionavimo valstybinėse institucijose ir ypač savivaldybėse poreikį. Vertinant šiuos aspektus svarbu analizuoti sporto sistemų situaciją ir galimybes atskirose savivaldybėse, siekiant palyginti galimybes tobulinti sporto sistemas atskiruose rajonuose, tiriamu atveju – Prienų ir Jonavos rajonuose. Tai aktuali problema, nes valstybė neturi tiesioginio sąlyčio su visuomene ir negali tiesiogiai vykdyti savo kūno kultūros ir sporto politikos. Tarpininko vaidmuo tenka savivaldybei, kuri tiesiogiai sprendžia iškilusius klausimus. Nuo jos priklauso praktinis valstybės politikos įgyvendinimas, nes savivaldybė yra savarankiška šioje srityje. **Darbe keliami problema:** kokios yra galimos sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybės Prienų ir Jonavos rajonuose?

Darbo objektas: sporto organizacinės ir valdymo sistemos tobulinimo galimybės Prienų ir Jonavos rajonuose.

Darbo tikslas: ištirti sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybes ir jas palyginti Prienų ir Jonavos rajonuose.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti sporto sistemos pasaulyje ir Lietuvoje formavimosi, administravimo ir tobulinimo teorinę analizę.
2. Atlikti sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybių analizę Prienų rajone.
3. Atlikti sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybių analizę Jonavos rajone.
4. Palyginti sporto sistemų valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybes Prienų ir Jonavos rajonuose.

Darbo metodai:

1. Mokslo literatūros analizė.
2. Lyginamoji analizė.

3. Interviu.

Dabartiniu metu sportas peraugo į daugiastuktūrę sistemą, kuri skirstoma pagal judėjimo svarbą ir tikslus, motyvus, kontekstą, sportuojančių žmonių kategorijas, organizavimo lygį, funkcijas ir efektą. Sportas šiandien sparčiai keičiasi, po truputį tolsta nuo jam tradiciškai priskirtų vertybių ir ypatumų. Šiuolaikiniame Lietuvos sporte vyrauja trys pagrindinės sporto rūšys: olimpinis sportas, sportas visiems ir profesionalų sportas, kurie iš dalies panašūs, bet turi ir rimtų skirtumų. O daugelis Lietuvos sporto mokymo įstaigų sujungia savo veikloje ir sportą visiems, ir didelių pasiekimų sportą, dėl to šioje srityje ir atsiranda daugelis problemų. Lietuvos kūno kultūros ir sporto sistema reikalauja pakeitimo. Reikia diferencijuoti kūno kultūros ir sporto sistemos rūšis, skirtingai organizuoti ir jas valdyti.

1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1. Sporto sistemos esmė, jos administravimo ir tobulinimo galimybės bei patirties apžvalga

Kūno kultūros ir sporto sistema – tai specifinių sudedamųjų dalių, susijusių su žmogaus fizine prigimtimi, visuma: nuo fizinio ugdymo, rengimo fiziniams krūviams ir darbinei veiklai, aktyvaus fizinio judėjimo ir laisvalaikio organizavimo, žmogaus organizmo funkcinių rezervų ir galimybių plėtros iki specifinio kryptingumo – geriausio sportinio rezultato ir/ar fizinio tobulumo siekimo. Kūno kultūros ir sporto sistemoje išskiriami pagrindiniai komponentai (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto strategija 2005–2015 m., 2005):

- Gyvenamosios vietos sportas – socialiai saugaus ir ekonomiškai naudingo laisvalaikio organizavimas.

- Šeimos sportas – vaikų ir kitų šeimos narių skatinimas reguliariai užsiiminėti kūno kultūra ir sportu.

- Mokyklinis sportas – sportinio sveikatinimo ir kolekcinio vystymosi renginių, nukreiptų į natūralių-biologinių fizinio vystymosi ir fizinės sveikatos normų siekimą be sportinių rezultatų laisvalaikio fizinio aktyvumo režime sistema.

- Vaikų ir jaunimo sportas – sportinio vystymosi specializuotų užsiėmimų sistema, siekiant sportinės specializacijos ir varžybų veiklos, nukreipta į sportinių rezultatų siekimą, ir sportinio rezervo ruošimas.

- Aukštų pasiekimų sportas – profesinio-specializuoto paruošimo ir dalyvavimo varžybose sistema, aukštos kvalifikacijos sportininkų paruošimas nacionalinėms komandoms. S. Stonkus (2002) nurodo, kad aukštų pasiekimų sportas yra nenutraukiamos ir paveldimos fizinio auklėjimo sistemos, natūralaus sveikatinimo ir užsiėmimo sportu viršūnė. Tačiau, kad vystytųsi šie gabumai, net ypač talentingų vaikų, reikia, kad efektyviai funkcionuotų visa fizinio auklėjimo, natūralaus sveikatinimo ir sporto sistema – nuo ikimokyklinio auklėjimo iki aukščiausio sportinio meistriškumo lygio.

Sporto sistemos esmė yra ne tik jos rezultatas, bet ir procesas. Galima išskirti dvi pagrindines sporto sistemos ir kūno kultūros administravimo kryptis (McGarry et.al., 2002):

1. Kūno kultūra – žmonių fizinio tobulinimo veiksnys.
2. Kūno kultūra – užimtumo, laisvalaikio bei rekreacijos forma ir priemonė.

Kiekvienu istorijos laikotarpiu sporto sistema ir kūno kultūra, jos funkcijos keičiasi atsižvelgiant į konkrečios visuomenės socialinių ir ekonominių sąlygų formavimąsi, visuomenės

bendrosios kultūros lygį, jos vertybines orientacijas. Tačiau yra daug kultūros vertybių (kūno kultūros vertybių), kurios pereina kitoms kartoms ir išlieka kaip aukštesnių civilizacijų idealai. Visuomenės kūno kultūra kaip tautos bendrosios kultūros dalis savo forma yra tautinė, skirta socialiniams ir kultūriniais poreikiams tenkinti, o kartu ir tarptautinė, nes vykstant globalizacijos procesams įtraukia plačias žmonių mases, įgauna platų visuminį poreikį. Siekiant visapusiškai atskleisti kūno kultūros prasmę, jos reikšmingumą asmeniui ir visuomenei reikalinga žinoti jos funkcijas ir formas (Vilkas, 2006.)

E. Kijak et al. (2003) vertinimu, sporto sistemos pagrindas yra edukacinės sistemos dalis, skatinanti fizinį ugdymą. Fizinio ugdymo pagrindinės kryptys – stimuliacinė ir edukacinė. Fizinio ugdymu siekiama, kad žmogus savo kūnu rūpintųsi visą laiką. Norint suformuoti judėjimo įgūdžius bei išlavinti fizines ypatybes, naudojamos įvairios fizinio ugdymo priemonės (fiziniai pratimai, natūralios gamtos jėgos, higieniniai veiksniai), kurios pristatomos sporto renginių metu ir formuoja moksleivių požiūrį į tam tikras sporto šakas.

Fizinio aktyvumo motyvacija per kūno kultūrą jau virsta pagrindine civilizuoatų šalių fizinio auklėjimo pamokų kryptimi, pasireiškiančia dvasios ir kūno vienovės judėjimu. Valstybėse, kuriose edukacinės sistemos neteikia pirmenybės fizinių ypatybių matavimui, judėjimo įgūdžiai, įgyti mokymosi įstaigose, perauga į visuomeninį reiškinį. Pasirodo, nuolatiniai fizinių ypatybių matavimai sportuojančius, ypač jaunimą, daugiau dvasiškai gniuždo, negu optimizuoja. Kartu pastebima, kad judėjimo sistemingumas, netgi kryptingai neugdant fizinių ypatybių, jas gerina sparčiau negu manyta. Fizinis aktyvumas suka fizinio pajėgumo ratą. Fizinio aktyvumo sistemingumą ir jo motyvaciją išugdyti yra sunkiau, tačiau naudingiau negu fizines ypatybes. Kasdieniniais judėjimo įgūdžiais jau abejoti nebeverta (Balevičiūtė ir Poteliūnienė, 2006). Visa tai parodo, kad tinkamas sporto sistemos administravimas yra neatskiriama kiekvienos valstybės sporto politikos dalis, skatinanti sporto sistemos tobulinimo poreikį (McGarry et al., 2002).

Kūno kultūra, tenkindama individo judėjimo poreikį, daro vienokį ar kitokį poveikį sveikatai. Be abejonės, žmogus sveikiausias tuomet, kai jo biologinis judėjimo poreikis (kiekvieno individo jis skirtingas) patenkinamas optimaliai. Tyrimai rodo, kad šiandieninėje bendrojo lavinimo mokykloje mokinys tampa vartotoju, kuris pats geba pasirinkti mokymosi metodus, mąstyti ir vertinti savo galimybes, priimti tinkamą sprendimą (Sian, Button, 2008).

Taigi, sporto sistemos efektyvus administravimas, jos transformacija ir nuolatinis tobulinimas sudaro prielaidas padidinti visuomenės fizinį aktyvumą. Sporto sistemos tobulinimas laiduoja efektyvesnį sporto sistemos priėmimą ir vertinimą visuomenėje (Communication on Sport, 2007).

Europos Parlamentas tvirtai įsitikinęs, kad ES vis dažniau būtina spręsti su sportu susijusius reikalus visiškai laikantis subsidiarumo principo, taigi palankiai vertina mintį, kad sutartyse būtų daroma aiški nuoroda į sportą. Europos Parlamente Europos sporto politiką plėtoja Kultūros ir

švietimo komitetas. Dar 1997 m. Europos Parlamentas paprašė Komisiją surengti Europos sporto metus, taigi 2004 m. buvo paskelbti Europos švietimo per sportą metais (EYES). Parlamentas grįžo prie šio klausimo 2007 m. lapkričio mėn., kai buvo priimamas Vengrijai atstovaujančio Europos Parlamento nario Pálo Schmitto savo iniciatyva parengtas pranešimas dėl sporto ir švietimo, kuriame pabrėžta sporto perduodamų vertybių, pavyzdžiui, drausmės, asmeninių galimybių išbandymo, solidarumo ir pagarbos kitiems, svarba. Parlamentas paragino valstybes nares skatinti supratimą apie kūną ir sveikatą mokykloje glaudžiai siejant fizinį lavinimą ir akademinį dalykus. Prieš tai Europos Parlamentas pavedė mokslo specialistams atlikti fizinio lavinimo padėties tyrimą ES. 2008 m. gegužės mėn. Parlamentas atsiliepė į „Baltąją knygą dėl sporto“ priimdamas Graikijai atstovaujančio Europos Parlamento nario Manoliso Mavromatiso parengtą ataskaitą (P6_TA(2008)0198), kurioje pabrėžta būtinybė ES tik papildyti valstybių narių veiksmus sporto srityje ir gerbti sportinės veiklos savarankiškumą. Be to, Parlamentas ragina siekti didesnio ES politikos nuoseklumo ir teisinio tikrumo pasiūlydamas užmegzti „Komisijos ir sporto veiklos atstovų struktūrinę partnerystę ir dialogą“ (Macedo, 2008).

Europos Parlamento vertinimu, sporto politika neturi specialaus teisinio pagrindo, todėl šiuo metu ji reglamentuojama pagal Sutarties bendrąsias nuostatas dėl vidaus rinkos ir Europos Teisingumo Teismo sprendimus. Įsigalios Lisabonos sutarčiai, sportas taps ES politikos sritimi, nors Bendrija visų pirma atliktų paramos valstybėms narėms teikimo funkciją (Communication on Sport, 2007).

2003 m. Europos Parlamentas ir Taryba sprendimu Nr. 291/2003 paskelbė 2004 m. Europos švietimo per sportą metais (angl. EYES). Nors ši iniciatyva turėjo daug tikslų, ypatingas dėmesys buvo skirtas jaunimo informavimui apie sporto svarbą, asmeninių ir socialinių žinių tvirtinimui bei švietimo ir sporto ryšių skatinimui. EYES buvo labai sėkmingi, atsirado galimybė finansuoti 161 projektą (įskaitant 10 Bendrijos projektų, t. y. projektų, kurie pritraukė dalyvių iš daugiau kaip aštuonių Europos valstybių). Be to, buvo vykdoma informacinė kampanija apie sporto šviečiamąją vertę. Dėl tokios sėkmės ekspertai rekomendavo tęsti Europos veiklą švietimo per sportą srityje. Be to, sporto sistema ir joje įgyvendinamos sporto veiklos yra svarbi priemonė teigiamoms visuomeninėms vertybėms, pavyzdžiui, komandos dvasios idealui ar sąžiningai konkurencijai, propaguoti. Sportas taip pat yra socialiai nuskriaustų žmonių (pvz., imigrantų) įtrauktis į visuomenę priemonė. Pavyzdžiu galėtų būti 2006 m. rugsėjo mėn. Pietų Afrikoje vykusį Benamių pasaulio taurė (Macedo, 2008).

Nors daugelyje kompleksinių valstybės strategijų ir ilgalaikių programų gyvenimo kokybės gerinimas buvo suprantamas kaip vienas iš prioritetų, o visuomenės sanglauda ir sveika gyvensena – kaip viena esminių gyvenimo kokybės sudedamųjų dalių, tačiau reikšmingas sporto vaidmuo siekiant šių tikslų nebuvo suvoktas. Todėl sporto plėtros priemonės nebuvo įtrauktos nei į sveikos

gyvensenos siekio įgyvendinimą (apsiribota iš esmės tik medicinos paslaugų plėtra), nei į darnios plėtros programas (pvz., sveikos aplinkos siekinys apribojamas tik pasyviomis aplinkos apsaugos priemonėmis), o bendruomeniškumo skatinimo tikslai Lietuvos politikoje paprastai nesiejami su sporto veikla, nors kitose Europos šalyse, ypač Skandinavijoje, toks ryšys yra ypač akivaizdus. Sveikos gyvensenos siekiamybė valstybinėse strategijose niekur nebuvo apibrėžta kaip atskira horizontali sritis, privalomai matuotina greta tokių sričių kaip informacinės visuomenės arba lygių galimybių plėtra („Dėl 2011–2020 m. valstybinės sporto plėtros strategijos patvirtinimo“, 2011).

Sporto sistema turi būti administruojama ir tobulinama atsižvelgiant į Europos Komisijos paruoštą „Baltąją knygą dėl sporto“ (2007), kur yra pirmasis išsamus šio sektoriaus viziją pateikiantis dokumentas. Šioje knygoje yra siūlomi konkretūs veiksmai, jų planas, skirtas socialiniams ir ekonominiams sporto aspektams, pavyzdžiui, visuomenės sveikatai, švietimui, socialinei įtraukčiai ir savanoriškai veiklai, išorės santykiams ir finansavimui aptarti.

„Baltosios knygos apie sportą“ tikslai yra šie (Macedo, 2008):

- nustatyti strateginį sporto vaidmenį ES;
- skatinti ES ir sporto įstaigų debatus dėl konkrečių problemų;
- didinti sporto matomumą formuojant ES politiką;
- informuoti apie sektoriaus poreikius ir ypatumus;
- nustatyti tinkamą tolesnių veiksmų lygį ES mastu.

Kiekvienos valstybės sporto sistemos efektyvumas yra tiesiogiai susietas su jos administravimu, priklauso nuo griežto pagrindinio nenutraukiamumo ir paveldimumo principo, natūralaus sveikatinimo kūno kultūros priemonėmis, masinio ir specializuoto užsiėmimo sportu principo laikymosi (Kavaliauskas, 2003).

Kūno kultūros ir sporto sistemą turi apimti trys pagrindinės posistemės (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto strategija 2005–2015m., 2005):

1. lavinimo, kur vykdomas fizinis auklėjimas, nukreiptas į žinių, mokėjimo ir įgūdžių mokymą ir formavimą;
2. sveikatingumo, kur vykdomas natūralus sveikatinimas kūno kultūros priemonėmis, nukreiptas į bendrą ir fizinę sveikatą;
3. sporto, kur vykdoma judamųjų (sportinių) vaikų gabumų realizacija užimant vaikus įvairiomis sporto šakomis, kuris skirstomas į tris komponentus:
 - mokyklinis sportas – vaikų užsiėmimas bendra lavinimo kryptimi, organizuojant sveiką aktyvų laisvalaikį ir gyvenimo būdą, pilnaverčio fizinio vystymosi aprūpinimas, orientuotas į būsimą profesinį pasiruošimą;
 - vaikų ir jaunimo sportas – specializuoti sportiškai gabių vaikų užsiėmimai mokymosi mokykloje metu;

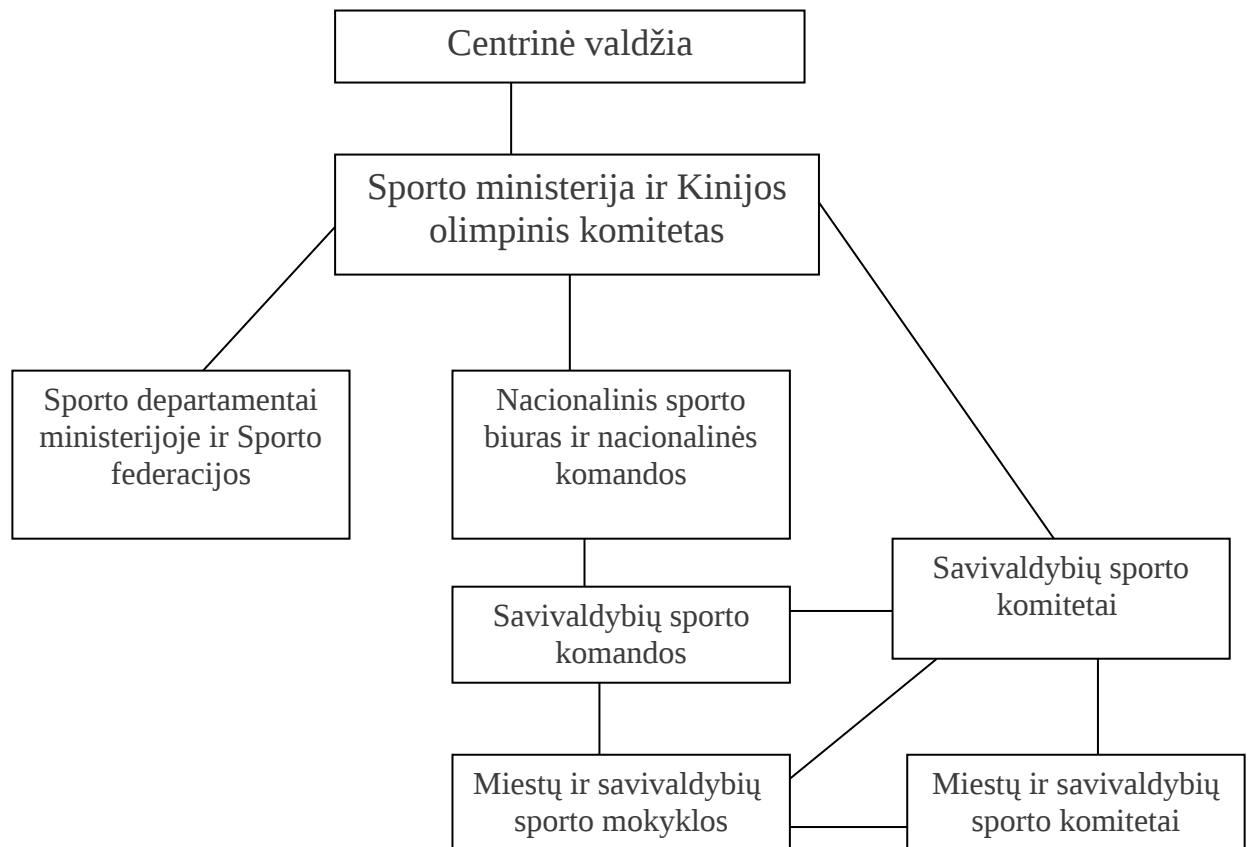
- aukštų pasiekimų sportas – sportiniai-specializuoti labiau talentingų sportininkų užsiėmimai, siekiant pasaulinio lygio rezultatų.

Europos Parlamentas atkreipia dėmesį į įvairias problemas, su kuriomis tenka susidurti Europos sportui, ir pastaraisiais metais nuolat sprendžia su sportu susijusius klausimus (Baltoji knyga dėl sporto, 2007).

Palyginti su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis, Lietuvoje sporto objektų plėtra skiriasi nuo dviejų iki 150 ir daugiau kartų. Pvz., vidutiniškai Prancūzijoje 1 000 gyventojų tenka 3,5 sporto infrastruktūros objekto, iš jų lauko (atvirų) statinių – apie 2,2, o uždarų statinių – apie 1,3, tuo tarpu Lietuvoje 2005 m. 1 000 gyventojų vidutiniškai teko 1,71 sporto infrastruktūros objekto. Per paskutinius 20 metų iki 2011 m. Lietuvoje buvo pastatytas vos vienas universalus, daugiafunkcinis ir tarptautinius reikalavimus atitinkantis sporto objektas – Šiaulių arena, prie kurio statybos prisidėjo valstybė, o dalis šiuo metu veikiančių sporto bazių neatitinka net standartinių higienos normų reikalavimų. Prasta švietimo ir profesinio rengimo įstaigų sporto infrastruktūra. Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu 2006 m. atliktoje studijoje „11 ir 12 klasių mokinių sveikata ir jos pokyčiai per 5 metus“ nustatyta, kad net 67 proc. vyresnių klasių mokinių teigia, kad jiems nesudarytos tinkamos sąlygos pajudėti ir pasimankštinti per pertraukas. Tokia padėtis nepriimtina ne tik dėl to, kad smunka šalies prestižas, kai Lietuva dėl siaurėjančio sporto veiklos socialinio pagrindo neišnaudoja daugelio galimybių siekti sporto laimėjimų, bet ir dėl to, kad kyla pavojus pačiam tautos gyvybingumui, sukeliama neigiami padariniai jaunosios kartos sveikatai, mažinamos ne tik dabarties, bet ir ateities visuomenės geresnės gyvenimo kokybės galimybės („Dėl 2011–2020 m. valstybinės sporto plėtros strategijos patvirtinimo“, 2011).

G. Atkinson ir A.M. Nevill (2001) vertinimu, sporto sistema turi būti administruojama taip, kad atitiktų visuomenės interesus, sudarytų prielaidas efektyviai sporto sistemos kontrolei, sporto sistemoje veikiančios organizacijos skatintų kūno kultūrą ir sportą ne tik teoriškai, bet ir praktinėje srityje, atsižvelgiant į sporto sistemos paskirtį.

F. Hong et.al. (2005) nurodo, kad sporto sistemos efektyvus organizavimas laiduoja sėkmingą sporto politikos rengimą ir įgyvendinimą, nacionalinių sporto programų administravimą. Sporto sistemoje turi būti palaikomi glaudūs ryšiai bendradarbiaujant su įvairiomis ministerijomis (pvz., Švietimo ministerija). Anot pastarųjų autorių, sporto sistema Kinijoje dar 1950-ųjų metų viduryje sukurta ir įdiegta centralizuota sporto administracijos sistema buvo organizuota tiesiogiai į sporto plėtrą. Kinijos sporto sistema yra tiesiogiai susieta su centrine valdžia, sporto administracinės sistemos modelis atspindi platesnę socialinę sistemą visos Kinijos mastu (1 pav.).

1 pav. Sporto sistema Kinijoje (Hong et.al., 2005)

Kaip matyti iš 1 paveikslo, sporto sistema Kinijoje buvo organizuojama taip, kad būtų pavaldi centrinei valdžiai, bet tuo pačiu kiekviena sporto sistema turi būti atsakinga už savo veiklą bei pavaldi priskirtiems miesto ir savivaldybių sporto komitetams. Tokia sistema sudaro pagrindą kiekvienai sporto sistemos daliai vykdyti atsakingus už sporto sistemą veiksmus.

Sporto sistemos tobulinimo poreikį išsamiai analizuoja Europos Komisija nurodydama, kad reikalinga plačiu mastu spręsti su sportu susijusius klausimus. Bendras iniciatyvos tikslas – nustatyti strategines sporto vaidmens Europoje gaires, skatinti diskusijas dėl konkrečių problemų, didinti sporto matomumą ES politikos formavimo procese ir informuoti visuomenę apie konkrečius šio sektoriaus poreikius ir ypatumus. Iniciatyva siekiama atkreipti dėmesį į svarbius klausimus, pvz., ES teisės aktų taikymą sporto srityje, ir nustatyti tolesnius su sportu susijusius ES lygmens veiksmus (Baltoji knyga dėl sporto, 2007). Šiose srityse reikalinga sudaryti sporto sistemos tobulinimo galimybes, atskleisti sporto potencialą ir svarbą.

Apibendrinant galima teigti, kad sporto sistema yra reikšminga kiekvienos valstybės veiklos sritis, įtakojanti visuomenės kūno kultūrą, skatinanti ekonominių ir socialinių veiksnių vystymąsi. Sporto sistema turi būti administruojama taip, kad teiktų ne tik teorinę, bet ir praktinę naudą. Sporto

sistemoje turi veikti organizacijos, kurių funkcijos būtų susietos su sporto sistemos efektyvumo plėtote. Sporto sistemos efektyvus organizavimas laiduoja sėkmingą sporto politikos rengimą ir įgyvendinimą, nacionalinių sporto programų administravimą. Sporto sistema turi būti nuolatos prižiūrima ir tobulinama, siekiant užtikrinti geresnę visuomenės gyvenimo kokybę, skatinant visuomenę įsitraukti į įvairias sportines veiklas. Tokiu būdu kiekvienas valstybės sporto sistemos administravimas turi būti susietas su efektyviu administravimu, tinkamos fizinei veiklai infrastruktūros kūrimu, efektyviu lėšų paskirstymu bei įvairiapusių paslaugų teikimu.

1.2. Sporto sistemos formavimosi ir administravimo Lietuvoje patirties apžvalga

Lietuvos kūno kultūros ir sporto sistema formavosi ne vieną dešimtmetį. Pateikiami pagrindiniai Lietuvos sporto sistemos raidos etapai (*KKSD: apie mus, 2012*):

1918–1932 metai. 1918 m. vasario 16 d. paskelbus nepriklausomybę, į Lietuvą grįžo nemažai jaunimo iš užsienio, kur jie jau buvo susipažinę su sportu. Jau 1919 m. pradėtos kurti pavienės sporto organizacijos, kurios egzistavo trumpai, bet turėjo įtakos Lietuvos sporto raidai. Pirmoji Nepriklausomos Lietuvos sporto organizacija buvo Lietuvos sporto sąjunga, įkurta 1919 05 18 Kaune, kuri koordinavo sporto organizacijų veiklą. Taip pradėjo formuotis organizuota kūno kultūros ir sporto sistema Lietuvoje. 1920 m. rugpjūtį Lietuvos sporto sąjunga nustojo veikti. 1920 09 15 įsikūrė Lietuvos fizinio lavinimosi sąjunga, kuri siekė skatinti jaunimą sportuoti, propaguoti sportą. Sporto organizacijų pamažu daugėjo.

1922 m. įsteigta Lietuvos sporto lyga (LSL). LSL statusas skelbė, kad tai aukščiausia sporto institucija, atstovaujanti Lietuvai tarptautiniu lygiu. LSL nuveikė didelį darbą organizuodama sporto sąjūdį bei plėtodama tarptautinius ryšius. LSL įgijo ir naudojosi išimtinę teisę atstovauti Lietuvai olimpinėse žaidynėse. 1924 m. Lietuvos sportininkai pirmą kartą dalyvavo olimpinėse žaidynėse. LSL bandė koordinuoti sporto klubų ir organizacijų veiklą, tačiau tai daryti jai trukdė lėšų stoka ir visuomeninės organizacijos statusas. Visos Lietuvoje veikusios sporto organizacijos ir klubai neturėjo bendro tikslo, jų veikla nebuvo pakankamai koordinuojama, todėl iškilo būtinybė steigti tokią instituciją, kuri galėtų koordinuoti sporto raidą Lietuvoje, įtraukti į šį darbą ministerijas ir platesnę visuomenę.

1932–1940 metai. Šiuo laikotarpiu gausėjo sporto organizacijų, stiprėjo jų veikla, šalies sportininkai dalyvavo varžybose, rengiamose ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Atsirado poreikis sureguliuoti sporto sistemą teisiškai. Tuo tikslu buvo priimtas pirmasis Kūno kultūros įstatymas, kuris įsigaliojo 1932 metų liepos 15 dieną paskelbus jį „Vyriausybės žinių“ Nr. 390.

Kūno kultūros įstatymu buvo įsteigta pirmoji valstybinė sporto valdymo institucija – Kūno kultūros rūmai (KKR). Tai oficiali Lietuvos kūno kultūros ir sporto valstybinio valdymo pradžia.

Savo veiklą KKR pradėjo 1932 m. spalio 1 d. Kaune.

1938 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija skelbė, kad valstybė rūpinasi jaunuolių fizinių jėgų lavinimu taip, kad jie galėtų pritaikyti jas gyvenime.

Ypač daug dėmesio KKR skyrė kūno kultūrai mokyklose, nes jaunimą supažindinti su kūno kultūra ir sportu bei iškiepyti jo poreikį turėjo mokykla. Tačiau tam trukdė silpna materialinė bazė ir kvalifikuotų mokytojų trūkumas. Plečiantis sportiniam sąjūdžiui, iškilo būtinybė pradėti rengti aukštos kvalifikacijos kūno kultūros ir sporto specialistus. Tam tikslui įgyvendinti 1934 m. buvo įsteigti Aukštieji kūno kultūros kursai (AKKK).

1932 m. priėmus Kūno kultūros įstatymą ir įsteigus pirmąją valstybinę sporto valdymo instituciją – Kūno kultūros rūmus, prasidėjo naujas Lietuvos sporto raidos etapas.

1940–1941 metai. Po SSRS aneksijos Lietuvai tapus SSRS dalimi buvo nutraukti tarptautiniai sportiniai ryšiai, sustabdyta Nacionalinio olimpinio komiteto ir 12 tarptautinių pripažinimą turėjusių sporto federacijų veikla. Pagal sovietinį modelį pradėta reorganizuoti ir visa tautinė kūno kultūros ir sporto valdymo sistema. SSRS pavyzdžiu pradėti kurti nauji valstybiniai ir visuomeniniai organai. 1940 m. gruodžio 17 d. KKR buvo panaikinti ir įsteigtas Fizinės kultūros ir sporto komitetas prie Lietuvos TSR Liaudies komisarų tarybos.

1941–1944 metai. Šiuo laikotarpiu sporto sąjūdis buvo organizuojamas pagal tuos pačius principus kaip ir prieškario Lietuvoje – buvo atkuriamos iki 1940 m. veikusios sporto organizacijos. Kūno kultūrai ir sportui vėl pradėjo vadovauti KKR. Sportinę veiklą labai sunkino bazių, inventoriaus, pinigų stoka, dažnos jaunimo mobilizacijos į vermachtą.

1945–1990 metai. 1945 m. Kaune buvo įsteigtas Lietuvos valstybinis kūno kultūros institutas. Didėjant sporto specialistų poreikiui, 1954 m. pradėti rengti anatomijos, fiziologijos ir kūno kultūros mokytojai Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute.

Lietuvoje pradėta masinė paprasčiausių kūno kultūros ir sporto įrenginių statyba, organizuojamos ir visuomeninės talkos. 1949 m. Vilniuje atidarytas „Dinamo“ stadionas, 1950 m. – dabartinis „Žalgirio“ stadionas ir kt.

Formuojant sovietinę kūno kultūros sistemą, ypač daug dėmesio buvo skiriama valdymo struktūrai. Vėl pradėjusį dirbti Kūno kultūros ir sporto komitetą 1953 m., kaip ir visoje SSRS, pakeitė LTSR Sveikatos ministerijos Kūno kultūros ir sporto vyriausioji valdyba. Miestų ir rajonų kūno kultūros ir sporto komitetai buvo įtraukti į sveikatos apsaugos skyrių sudėtį. Tačiau tokia kūno kultūros ir sporto valdymo sistema nepasiteisino ir jau kitais metais atkurtas Kūno kultūros ir sporto komitetas prie LTSR MT. Kūno kultūros ir sporto sąjūdžiui rajonuose pradėjo vadovauti etatiniai darbuotojai.

1969 m. Lietuvos TSR sporto draugijų ir organizacijų sąjungos pagrindu vėl buvo atkurtas Kūno kultūros ir sporto komitetas prie LTSR MT.

Nuo 1990 metų iki dabar. 1990 m. kovo 11 d. aktu „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ mūsų valstybei gražinus valstybingumą, Kūno kultūros ir sporto komitetas bei Lietuvos tautinis olimpinis komitetas (LTOK) iškart paskelbė bendrą kreipimąsi į Lietuvos sportininkus bei trenerius kviesdami juos nedalyvauti TSRS čempionatuose ir rinktinėse. Tad kartu su ekonomine prasidėjo ir sportinė blokada, trukusi iki 1991 m. vėlyvo rudens.

Pamažu pradėta pereiti prie pasaulinio sporto valdymo modelio. Vietoj Kūno kultūros ir sporto komiteto 1990 m. balandžio mėn. įkurtas Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (KKSD).

KKSD kartu su LTOK ėmėsi reformuoti Lietuvos sporto sistemą, ieškoti naujų krypčių, užmegzti tarptautinius santykius. Pasirašyti pirmieji tarpvalstybiniai susitarimai su Danijos, Estijos, Latvijos ir Norvegijos sporto organizacijomis.

Daugiau negu sportinės reikšmės įvykiu tapo IV pasaulio lietuvių sporto žaidynės, 1991 m. pirmą kartą surengtos Lietuvoje.

Pradėtas plėtoti sporto visiems sąjūdis. 1991 m. gruodžio 4 d. įkurta asociacija „Sportas visiems“, kuri sėkmingai organizuoja tradiciniais tapusius sporto visiems festivalius, kitus masinius renginius. Suaktyvėjo moterų sporto sąjūdis. 1994 m. vasario 11 d. įkurta Moterų sporto asociacija, pradėtos rengti moterų sporto žaidynės, festivaliai.

Kaip matyti iš prieš tai pateiktos medžiagos, visi skiriami Lietuvos sporto sistemos formavimosi laikotarpiai turėjo vienijančių ir atskirų bruožų, kuriais remiantis buvo plėtojama Lietuvos sporto sistema. Per beveik šimtmetį (nuo 1918 m.) analizuojamu laikotarpiu, Lietuvos sporto sistema nuolatos kito, patyrė daug išgyvenimų, tačiau, nepaisant to, nuolatos plėtėsi, keitėsi atsižvelgiant į valstybėje vykstančius pokyčius. Taigi, galima teigti, kad Lietuvos sporto sistema yra patyrusi įvairių veiksnių – tiek sukrėtimų, tiek sėkmių, tačiau reikšmingiausia yra tai, kad sporto sistema gyvavo ir siekė nuolatinio tobulėjimo.

Lietuvos sporto padėtis visuomenėje sovietinės okupacijos metais buvo kiek kitokia negu Europos vakaruose. Sovietų Sąjungoje sportą bandyta paversti masiniu reiškiniu, jis buvo ne siūlomas, o tiesiog brukamas. Profesionalusis sportas Sovietų Sąjungoje nebuvo ryškiai atskirtas nuo antropocentrinės sporto krypties, t. y. kūno kultūros arba sporto, skirto visiems. Tai lėmė aktyvų visuomenės dalyvavimą sportinėje veikloje. Tuo tarpu Vakarų Europos šalyse jau nuo XX a. šeštojo dešimtmečio vidurio ėmė plisti sąjūdis „Sportas visiems“. Šis terminas 1966 m. Europos Tarybos (ET) pirmą kartą buvo pavartotas kaip sporto programos apibrėžimas. 1976 m. ET išleido Europos sporto visiems teisių suteikimo raštą, kuriame buvo patvirtinta, kad kiekvienas asmuo turi teisę dalyvauti sporte ir kad sporto rėmimas bus skatinamas kaip svarbus žmogiškumo faktorius.

Sąjūdis „Sportas visiems“ remiasi savanoriška žmonių sportine veikla. Jo atsiradimą paskatino visuomenės sporto reikšmės įvertinimas bei konkurencinės sporto klubų ir federacijų sąlygos. Pastarosios negalėjo egzistuoti sovietinėje santvarkoje, todėl Lietuvoje šis sąjūdis prasidėjo žymiai vėliau ir pasireiškė sporto klubų skaičiaus augimu, sveikos gyvensenos sąjūdžio populiarėjimu, neįgaliųjų sporto plėtra ir t. t. Pagrindiniai „Sporto visiems“ uždaviniai: judėjimo aktyvumo propagavimas ir praktinis įgyvendinimas, aktyvaus ilgaamžiškumo pratęsimas, sveikos gyvensenos mokymas ir realizavimas. Nuo 1991 m., kai buvo įsteigta asociacija „Sportas visiems“, visuomenės sportiškumo tendencija išaugo, pradėta efektyviau plėtoti Lietuvos sporto sistema. Tarptautinės „Sportas visiems“ organizacijos (TAFISA) kongrese Lietuvai buvo suteikta teisė surengti 2012 m. pasaulio neolimpinių sporto šakų žaidynes, jų sostine tapo Šiauliai (Tamulaitienė, 2010).

LR kūno kultūros ir sporto įstatymo (2008) 5 straipsnyje įtvirtinta, kad Lietuvos „kūno kultūros ir sporto sistema – fizinių ir juridinių asmenų, ugdančių žmogų visomis kūno kultūros priemonėmis, visuma, nuoseklus ir nuolatinis fizinių ir dvasinių žmogaus galimybių plėtojimas bei sveikatos stiprinimas“. Kūno kultūros ir sporto sistema apima šias veiklos sritis (5 str. 2 d.):

- vaikų ir jaunimo ugdymą kūno kultūros ir sporto srityje;
- suaugusiųjų ir neįgalių žmonių kūno kultūros plėtojimą;
- sporto šakų plėtojimą;
- didelio meistriškumo sportininkų rengimą.

V. Nėnius (2005) nurodo, kad dabartinė egzistuojanti Lietuvos sporto sistema nereikalauja strateginio pobūdžio pokyčių, tačiau atskiruose darbo baruose ir visų pirma didelio meistriškumo sportininkų rengimo struktūrose permainos akivaizdžiai pribrendusius. Be to, pažymėtina tai, kad sporto sistemos tobulinimo pakeitimai turi būti įgyvendinami kvalifikuotai. Pagrindinė Lietuvos sporto valdymo problema yra ta, kad per daug prasta susitarimų ir, kas ypač neleistina, patvirtintų planų, sutarčių bei teisės aktų vykdymo drausmė ir kontrolė. Labai prastai tvarkomi tokie svarbūs reikalai kaip turto bei lėšų panaudojimo apskaita ir atsiskaitymas, jau nekalbant apie naudojimo efektyvumo analizę.

LR kūno kultūros ir sporto įstatymo (2008) 5 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta, kad kūno kultūros ir sporto sistemos subjektai yra:

- sportininkai, sportuotojai, sportininkai profesionalai;
- kūno kultūros ir sporto klubai;
- savivaldybės ar jų įgaliotos institucijos, apskrities ar šalies sporto (šakos) federacijos;
- sportininkų ugdymo centrai;
- apskričių viršininkai, už sportą atsakingi apskričių viršininkų administracijų padaliniai;
- valstybės institucijos ir jų reguliavimo sričiai priskirtos įstaigos, kurių veikla susijusi su kūno kultūros ir sporto plėtra;

- sveikos gyvensenos mokyklos ir sporto centrai, kitos organizacijos, plėtojančios kūno kultūrą ir sportą.

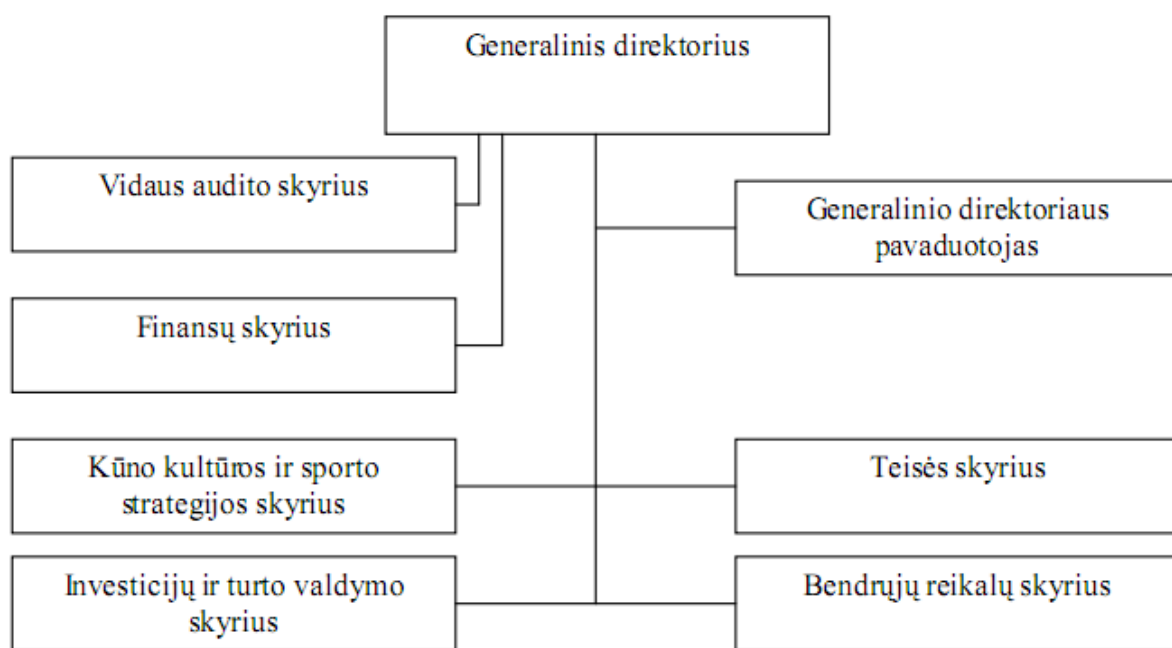
Kūno kultūros ir sporto sistemą sudaro tokios sudedamosios dalys: organizacijos; dalyviai; renginiai; įrenginiai; specialistai; finansai; programos; taisyklės-dokumentai (Čingienė, 1997). Sporto sistemos institucionalizacijos procesas vyksta pagal tam tikrą schemą (Kavaliauskas, 1997):

- Sistemoje veikiantys veikėjai patenka į įvairiausias situacijas, kuriose jie priversti sąveikauti.
- Sąveikų trukmę ir pobūdį nulemia veikėjų poreikių struktūra ir kultūrinių fenomenų (kalbos, simbolių, vertybių ir normų) interiorizacijos lygis.
- Pagrindinės socialinės sistemos normos susiformuoja tada, kai veikėjai išmoksta derinti savo orientacijas, atsižvelgdami į vaidmenų pasirinkimą, paskirstymą ir dinamiką.
- Normos, nors ir būdamos sistemos veikėjų tarpusavio Konvencijų rezultatu, toliau lieka ribojamos išorinės kultūrinės aplinkos.

LR kūno kultūros ir sporto strategijoje (2005) įtvirtinta, kad sporto sistema turi administruoti kūno kultūrą ir sportą, kaip reikšmingą ugdymo proceso sudedamąją dalį, norint išsaugoti darnią ir visavertę asmenybę, skiepijant fizinio aktyvumo poreikį nuo pat mažens. Kūno kultūra ir sportas turi būti neatsiejama visuomenės gyvenimo dalis, todėl reikalinga skatinti popamokinę sportinę veiklą, turi būti vykdomos vaikų vasaros užimtumo programos, plėtojama sporto klubų veikla, renkami gabūs vaikai ir rengiami didžiajam sportui. Siekiant tobulinti Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto sistemą, reikalinga plėtoti visų gyventojų sluoksnių ir amžiaus grupių fizinį ugdymą, sveiką gyvenseną bei rengti didelio meistriškumo sportininkus, būtina suvienyti visų Lietuvos vyriausybinių ir nevyriausybinių sporto organizacijų pastangas.

Lietuvoje veikia keletas įstaigų, kurios rūpinasi kūno kultūros ir sporto specialistų kvalifikacijos kėlimu, tai: Lietuvos sporto informacijos centras, Pedagogų profesinės raidos centras, Lietuvos kūno kultūros akademijos Tęstinių studijų centras, Vilniaus pedagoginio universiteto Kūno kultūros ir sporto specialistų kvalifikacijos tobulinimo centras, Šiaulių universiteto Tęstinių studijų institutas, Klaipėdos universiteto Tęstinių studijų institutas. Sveikatos apsaugos sistemoje veikia Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus sporto medicinos centrai, dirba Lietuvos tautinio olimpinio komiteto medicinos tarnyba – organizuojanti ir mobilizuojanti šalies sporto medicinos darbuotojus institucija. Teikiamos kvalifikuotos medicinos paslaugos olimpinės rinktinės nariams, kandidatams, jos pamainai, sukaupia pakankama patirtis didelio meistriškumo sportininkams rengiantis atsakingoms varžyboms: olimpinėms žaidynėms, Europos ir pasaulio čempionatams. Antidopingo programą koordinuoja Lietuvos antidopingo taryba. Programą vykdo Lietuvos antidopingo agentūra (Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2005).

Kūno kultūros ir sporto sistemos administravimas yra neatskiriama įvairių institucijų veiklos dalis. Remiantis LR kūno kultūros ir sporto įstatymo (2008) II skyriumi, sporto sistema turi efektyviai veikti ir įgyvendinti savo kompetencijas. Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (struktūra 2 pav.) sprendžia jo kompetencijai priskirtus klausimus, taip pat vykdo įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų nustatytas funkcijas. Kūno kultūros ir sporto departamentas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Lietuvos Respublikos Seimo priimtais teisės aktais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos Prezidento dekretais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiais, kitais teisės aktais ir įstaigos nuostatais. Departamento veikla organizuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės aprobuotais viešai paskelbtais strateginiais veiklos planais, rengiamais vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai Lietuvos Respublikos Seimas pritaria, ir derinamais su Valstybės ilgalaikės raidos strategija.

2 pav. Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės administracijos struktūros schema (KKSD struktūra ir kontaktai, 2012)

LR kūno kultūros ir sporto įstatymo (2008) 19 straipsnyje yra įtvirtinta, kad kūno kultūros ir sporto finansavimo šaltiniai yra valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų asignavimai; lėšos, gautos iš loterijų organizavimo; kitos teisėtai gautos lėšos.

Remiantis Kūno kultūros ir sporto duomenimis (KKSD veiklos ataskaitos 2009–2011), Lietuvos sporto sistema atitinka tarptautinių sporto organizacijų struktūrą. Dabartinėje Lietuvos sporto sistemoje veikiančios sporto organizacijos yra Kūno kultūros ir sporto departamentas prie

Lietuvos Respublikos Vyriausybės; Lietuvos tautinis olimpinis komitetas; Lietuvos parolimpinis komitetas; Lietuvos sporto federacijų sąjunga (2009 m. pripažintos 78 Lietuvos sporto federacijos), sąjungos ir asociacijos, Lietuvos asociacija „Sportas visiems“, Lietuvos aeroklubas. 2009 m. Lietuvoje veikė 139 nacionalinės sporto organizacijos ir 1576 miestų ir rajonų savivaldybių sporto organizacijos, iš jų: 1279 sporto klubai, 99 sporto federacijos, sąjungos, asociacijos, 87 sporto viešosios įstaigos, 10 sporto įmonių, 98 sporto mokymo įstaigos, 52 savivaldybių sporto padaliniai.

LR kūno kultūros ir sporto įstatymo (2008) 21 straipsnyje yra nurodyta, kad valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos turi būti skiriamos kūno kultūros ir sporto sistemos plėtrai. Nevyriausybines kūno kultūros ir sporto organizacijos gali gauti valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų kūno kultūros ir sporto programoms ir projektams įgyvendinti. Su šiomis organizacijomis lėšas skirianti valstybės institucija ar savivaldybės administracija pasirašo biudžeto lėšų naudojimo sutartis. Valstybės ir savivaldybių institucijos, skyrusios lėšų šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems tikslams, turi teisę tikrinti, kaip šios lėšos naudojamos. Organizacijos, gavusios lėšų iš valstybės ir savivaldybės biudžetų, privalo pateikti šių lėšų naudojimo ataskaitą lėšas skyrusioms institucijoms. Jeigu organizacijos, gavusios lėšų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, nepateikia biudžeto lėšų panaudojimo ataskaitų arba nesudaro sąlygų patikrinti biudžeto lėšas, biudžeto asignavimų valdytojas turi teisę sustabdyti, sumažinti arba nutraukti biudžeto lėšų skyrimą programoms vykdyti. Organizacijos, gavusios lėšų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, už lėšų panaudojimą atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

Vienas iš pagrindinių valstybinės kūno kultūros ir sporto sistemos uždavinių yra aprūpinimas nenutraukiamu ir priimtiniu fiziniu auklėjimu, sveikatinimu ir užsiėmimu sportu visuose lavinimo etapuose bei pakopose. Siekiant nenutraukiamos ir priimtinos fizinio auklėjimo sistemos tobulinimo ir modernizavimo tikslų, sveikatinimo ir užsiėmimų sportu reikia turėti realioms sąlygoms parengtas, aprobuotas ir adaptuotas šiuolaikines pedagogikos technologijas (USA: Physical Education Model Content Standards for California Public Schools Kindergarten Through Grade Twelve, 2010).

Siekiant numatytų efektyviai veikiančios sporto sistemos tikslų, reikia eksperimentinių ieškojimų tyrimo režime spręsti šios krypties uždavinius (KKSD veiklos ataskaitos, 2009–2011 m.):

1. Efektyvaus modelio formavimas, kuris aprūpina fizinio vaikų auklėjimo baziniuose etapuose, ikimokyklinio ir pradinio bendro išsilavinimo nenutraukiamumą ir pirmenybę, modernizuojant procesą, peržiūrint organizacinius modelius ir pedagogines technologijas, tobulinant fizinį vystymąsi ir judamąjį pasiruošimą, atliekant fiziškai talentingų vaikų pirminę selekciją.

2. Mokyklinio sporto posistemės, skirtos natūraliam sveikatinimui bendro fizinio pasiruošimo būdu, funkcionavimo formavimas.

3. Modelio ir atrankos proceso, orientacijos ir perspektyvaus sportinio rezervo pasiruošimo tobulinimas vaikų ir jaunimo sporto mokyklose.

4. Vertinimo sistemos ir potencialių galimybių prognozavimo, atrenkant ir ruošiant aukštų rezultatų pasiekimui talentingus sportininkus, tobulinimas.

5. Efektyvios selekcijos technologijos, perspektyvaus sportinio rezervo ir aukštos kvalifikacijos sportininkų daugiamečio pasiruošimo etapuose, orientacijos ir atrankos tobulinimas.

6. Fizinio pasiruošimo sveikatinimo, reabilitacijos ir traumatizmo profilaktikos fizinio auklėjimo procese, natūralaus sveikatinimo ir užsiėmimo sportu, netradicinių formų ir metodų paieška ir tobulinimas.

7. Planavimo, apskaitos modelio, kontrolės ir švietimo valdymo, trenerinės ir varžybų veiklos fizinio auklėjimo, mokyklinio, vaikų ir jaunimo, ir aukštų pasiekimų sporto tobulinimas.

8. Švietimo, treniruočių ir varžybų veiklos programavimo modelio tobulinimas.

9. Bendro fizinio pasirengimo neeilinėms situacijoms ir ekstremalioms sąlygoms modelio ir proceso tobulinimas.

10. Įvairių sporto šakų įeinančių į valstybinę fizinio auklėjimo sistemą, modelio tobulinimas.

11. Eksperimentinių projektų, programų ir mokymosi metodinių priemonių ir jų realizacijos, dalyvavimo įvairaus lygio konkursuose ir parodose rengimas.

Dabartinis kūno kultūros ir sporto sistemos finansavimas nėra tobulas ir negali užtikrinti optimalios kūno kultūros ir sporto sistemos plėtotės programoms. Kūno kultūros ir sporto programų finansavimas valstybės biudžeto bei Kultūros ir sporto rėmimo fondo lėšomis 2005 metais sudarė tik 43 proc. realaus poreikio. ES dokumentai ragina vyriausybes, fondus, specializuotas agentūras ir su sportu susijusias organizacijas stiprinti šeimos, mokyklos, klubo, jaunimo asociacijos, vietos bendruomenės ir valstybės bei privataus sektoriaus bendradarbiavimą ir partnerystę tam, kad jų suderinti veiksmai paremtų kūno kultūros ir sporto visiems plėtotės programas (KKSD veiklos ataskaitos 2009–2011). Lėšos sportininkų rengimui skiriamos iš valstybės biudžeto bei Kultūros ir sporto rėmimo fondo. Jos kooperuojamos su LTOK sporto federacijomis, miestų ir rajonų sporto skyriais ir klubais. Toks modelis leidžia nedelsiant spręsti aprūpinimo klausimus, efektyviau naudoti lėšas (LR kūno kultūros ir sporto įstatymas, 2008).

Lietuvos kūno kultūros ir sporto sistema vadovaujasi Europos sporto chartija, Europos sporto visiems chartija, Europos Sąjungos teisės aktais, reglamentuojančiais laisvą darbo jėgos judėjimą ir kt., bei kitais tarptautiniais dokumentais.

Kūno kultūros ir sporto veikloje dalyvauja įvairaus amžiaus, lyties, išsilavinimo, socialinio statuso žmonės. Pagal Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės sociologinio tyrimo rezultatus, 87 proc. apklaustų (nuo 7 iki 80 metų amžiaus) respondentų teigiamai vertina kūno kultūros ir sporto reikšmę, o sportuojančių bent kartą per savaitę skaičiumi

Lietuvos rodikliai yra aukštesni už Europos Sąjungos vidurkį (atitinkamai 52 ir 38 procentai) (Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2005).

Kūno kultūros ir sporto sistemos grandis yra organizacijos: valstybinės, nevalstybinės, skirtingos pagal valdymo lygius (nacionalinės, regioninės/apskritis, vietinės savivaldos ir t. t.), pelno siekiančios ir ne (KKSD veiklos ataskaitos 2009–2011 m.). Lietuvoje veikia 1685 sporto organizacijos: 156 šalies nevyriausybinės sporto organizacijos, 99 sporto mokymo įstaigos, 1262 sporto klubai, 95 viešosios įstaigos, 15 sporto įmonių (AB, UAB) (Lietuvos sporto statistikos metraštis, 2005).

Remiantis sporto sistemos vystymosi patirtimi, sporto sistemos plėtra turi būti pripažįstama esminiu valstybės prioritetu, skirtu gyventojų sveikai gyvensenai ugdyti, gyvenimo kokybei gerinti, sveikatai ir visuomenės sanglaudai stiprinti. Sporto socialinė funkcija nepripažįstama itin reikšmingu visuomenės raidos veiksniu ir jam paliekamas tik sporto laimėjimų – tarptautinio šalies įvaizdžio, tautinės ir pilietinės savimonės stiprinimo – vaidmuo (kuris yra labai svarbus, bet nepakankamas). Valstybės institucijos ir įstaigos (Lietuvos atveju Kūno kultūros ir sporto departamentas, savivaldybių institucijos ir joms pavaldžios įmonės) negali iš esmės pakeisti susidariusios padėties be privataus verslo pagalbos. Norint padaryti esminį šuolį ir pasivyti kaimynines šalis, reikia kuo greičiau parengti ir įgyvendinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo modelio ir privačios iniciatyvos skatinimo priemonių planą, siekiant įgyvendinti šioje strategijoje iškeltus uždavinius. Sporto sistema nepelnytai izoliuojama kaip atskiras, nedidelis viešojo administravimo sektorius, nors iš tiesų ši sritis yra visuotinė, t. y. tarpžinybinė, sudaro svarbią savivaldybių institucijų funkciją, todėl į ją turi būti plačiai įtrauktos nevyriausybinės organizacijos ir privataus verslo iniciatyvos. Vyriausybės įgaliotai institucijai priskirtos funkcijos yra nepakankamos sporto plėtrai koordinuoti. Sporto finansavimas nesiejamas su jo socialinės funkcijos įgyvendinimu. Nelanksti ir nepakankama (neatitinkanti tikrųjų plėtos poreikių) sporto specialistų rengimo, jų tobulinimosi ir sporto veiklos leidimų sistema. Vyriausybės įgaliota institucija nelinkusi perduoti nevyriausybinėms organizacijoms jokių savo funkcijų, susijusių su žmogiškųjų išteklių plėtra mėgėjų ir profesionaliojo sporto srityse. Sporto plėtra nesiejama su sistemingu sporto infrastruktūros objektų atnaujinimu ir statyba (tiek geografiškai, tiek pagal specializuotus plėtojamų sporto šakų poreikius). Beveik ignoruojamas sporto plėtos regioninis, savivaldybių lygmuo. Valstybė neinvestuoja ir į šalies sporto tarptautinį konkurencingumą, kiek tai susiję su fizinėmis sąlygomis didelio meistriško sportininkams rengti. Lietuvos sportininkams nesudarytos lygios galimybės varžytis su užsienio šalių sportininkais (dėl to didėja gabių Lietuvos sportininkų emigracijos tikimybė). Nepanaudojamas šalies mokslo potencialas, nefinansuojamos sportininkų ugdymo programos, nevykdoma mokslu pagrįsta sporto strateginė plėtra ir veiksminga stebėseną („Dėl 2011–2020 m. valstybinės sporto plėtos strategijos patvirtinimo“, 2011).

Kaip nurodo V. Nėnius (2005), Lietuvos kūno kultūros ir sporto sistema atitinka demokratiškos pasaulinės kūno kultūros ir sporto sistemos modelį, kur sportui ir fiziniam ugdymui, kaip vienai pagrindinių XXI amžiaus asmenybės ugdymo priemonių, skiriamas išskirtinis vaidmuo. Valstybinės kūno kultūros ir sporto politikos siekis yra siekis efektyviai tobulinti Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto sistemą, plėtoti visų gyventojų sluoksnių ir amžiaus grupių fizinių ugdymą, sveiką gyvenseną bei rengti didelio meistriškumo sportininkus, būtina suvienyti visų Lietuvos vyriausybinių ir nevyriausybinių sporto organizacijų pastangas, ką patvirtina ir Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto strategija 2005–2015 metams.

Apibendrinant galima teigti, kad lyginant su teoriniu pasaulio kūno kultūros ir sporto sistemos modeliu, Lietuvos Respublikos vykdoma kūno kultūros ir sporto sistemos politika bei strategija atitinka jai keliamus reikalavimus, tačiau joje visuomet galimi ir reikalingi pokyčiai, kurie užtikrintų visapusišką sporto sistemos vystymąsi ir efektyvų jos administravimą. Pažymėtina tai, kad Lietuvos sporto sistema formavosi ne vieną dešimtmetį ir dabar suformuota sistema nėra bloga, tačiau ji gali būti geresnė, efektyvesnė bei skaidresnė. Siekiant Lietuvos sporto sistemos pokyčių joje reikalingi atitinkami patobulinimai, kad visuomenė būtų aktyviau įtraukiama į sporto sistemą, įvertintų kūno kultūros ir sporto poreikį, fizinis aktyvumas būtų ugdomas nuo pat mažens. Sporto sistema turi veikti visos visuomenės labui ir skatinti kūno kultūrą bei sportines veiklas. Lietuvos kūno kultūros ir sporto sistema didelė ir sudėtinga dėl kūno kultūros ir sporto posisteminių funkcionalinės įvairovės. Valstybinės politikos efektyvumas kūno kultūros ir sporto sferoje priklauso nuo nenutraukiamumo, paveldimumo principo, natūralaus sveikatinimo kūno kultūros ir sporto priemonėmis, sporto visiems (masinio) ir specializuoto diferencijavimo principo laikymosi.

1.3. Sporto sistemos įtaka visuomenei ir jos tobulinimo poreikis

Kūno kultūros ir sporto sistema atveria visuomenei galimybes plėtoti organizacinius gebėjimus: įsitraukti į visuomenės gyvenimą, sprendžiant vietinės bendruomenės reikalus ir problemas, susietus su sveikata, fiziniu aktyvumu ir sveika gyvensena. Sporto sistema ugdo visuomenės požiūrius ir siekius būti socialinės ir visuomeninės kultūros dalimi, ją puoselėti (European Strategy for the Prevention and Control of Noncommunicable Diseases, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2006).

Europos Komisija (Baltoji knyga dėl sporto, 2007) akcentuoja, kad sportas svariai prisideda prie ekonominės ir socialinės sanglaudos bei visuomenės integracijos. Visi gyventojai turėtų turėti galimybę sportuoti, todėl reikia išnagrinėti, kokie yra nepakankamai atstovaujamų grupių poreikiai ir padėtis, ir atsižvelgti į ypatingą sporto vaidmenį jaunimo, neįgaliųjų ir palankių sąlygų neturinčių žmonių gyvenime. Sportas taip pat gali padėti integruotis į visuomenę.

R. K. Dishman (2004) nuomone, sporto sistemos paskirtis – ne vien formuoti kūno kultūros sistemą ir ugdyti fizinį aktyvumą visuomenėje, bet ir visapusiškai veikti asmenybės raidą fizinio ugdymo priemonėmis sveikatos linkme. Tam turi būti sutelktos visuomenės, šeimos, pedagogų ir individo pastangos, tik tuomet galima tikėtis realios sėkmės. M. Harro et.al. (2006) akcentuoja, kad sporto sistema reikšmingai įtakoja visuomenės nariams plėtoti organizacinius gebėjimus: įsitraukti į mokyklos, šeimos, vietinės bendruomenės reikalų ir problemų, susijusių su sveikata ir sportu, svarstymą, ugdytis kritišką, pilietiškai brandų požiūrį į jas, pratintis pagal išgales praktiškai prisidėti prie šių klausimų sprendimo. Šiuo požiūriu sporto sistema ir joje vystoma kūno kultūra yra reikšmingas socialinės, pilietinės kultūros puoselėjimo veiksnys.

Sportas yra patrauklus Europos piliečiams, todėl daugelis jų nuolat sportuoja. Sportas ugdo įvairias vertybes, pvz., komandinę dvasią, solidarumą, toleranciją bei sąžiningumą, ir prisideda prie asmeninio tobulėjimo bei saviraiškos. Sportas skatina ES piliečius būti aktyviais visuomenės nariais ir taip padeda ugdyti aktyvų pilietiškumą. Komisija pripažįsta sporto vaidmens svarbą Europos visuomenėje, ypač ES puoselėjant siekį būti kuo arčiau piliečių ir spręsti tiesiogiai su piliečiais susijusius klausimus (Baltoji knyga dėl sporto, 2007).

A. Kramer et.al. (2004) nuomone, kūno kultūra ir sporto sistema turi būti visuomenės kasdienis gyvenimo būdas, padedantis stiprinti ir tobulinti organizmo atsargas, padedantis žmogui išlikti sveikam, saugoti ir gerinti savo sveikatą. R. Balevičiūtės ir S. Poteliūnienės (2006) atlikti tyrimai atskleidė, kad kūno kultūra yra individo ar socialinės grupės gyvensenos forma, padedanti išsaugoti ir stiprinti sveikatą.

Pasaulinės sveikatos organizacija (PSO) nurodo, kad kūno kultūra yra tiesiogiai susieta su veikiančios sporto sistemos efektyvumu. Kūno kultūra įtakoja visuomenę, nes tai procesas, kuris leidžia žmogui tapti savo padėties vadovu ir stiprinti sveikatą. Sporto sistemos tikslus turi lemti kūno kultūros ugdymo elementai, kurie yra (World Health Report 2010: the path to universal coverage, 2010):

- 1) sveikatą sauganti aplinka;
- 2) aktyvi fizinė visuomenės veikla;
- 3) asmeniniai fizinio aktyvumo įgūdžiai;
- 4) sveikatos profilaktika;

5) efektyvi sveikatos visuomenės politika, kurios tikslas – paveikti visuomenės požiūrį į kūno kultūrą, paskatinti juos nuolat būti fiziškai aktyvius.

Tyrimais nustatyta (Quality of care: a process for making strategic choices in health systems, World Health Organization, 2006), jog jaunų žmonių sveikatą lemia daug priežasčių. Pasaulinė sveikatos organizacijos (World Health Report 2010: the path to universal coverage, 2010) atlikti tyrimai parodė, kad 49–53% žmogaus sveikatą nulemia jo gyvenimo būdas. Tai leidžia daryti

prielaidą, kad kūno kultūros ir fizinio aktyvumo būdo nuo vaikystės ugdymas yra svarbus sveikatos stiprinimo veiksnys, turintis įtakoti sporto sistemą.

Europos Komisija (Baltoji knyga dėl sporto, 2007) akcentuoja, kad sportas – savanoriškos veiklos ir aktyvaus pilietiškumo skatinimo priemonė. Priklausymas komandai, sąžiningo žaidimo principai, žaidimo taisyklių laikymasis, pagarba kitiems, solidarumas, disciplina, ne pelno siekiančių mėgėjų klubų veiklos organizavimas ir savanoriška veikla stiprina aktyvų pilietiškumą. Savanoriška veikla sporto organizacijose teikia daug neformalaus švietimo galimybių, kurios turi būti pripažintos ir stiprinamos. Sportas taip pat teikia patrauklių galimybių jauniems žmonėms tapti aktyviais visuomenės nariais ir gali duoti teigiamų rezultatų, kai siekiama apsaugoti juos nuo įsitraukimo į nusikalstamą veiklą.

V. Nėnius (2005) akcentuoja 2001 m. Kūno kultūros ir sporto departamento kartu su Statistikos departamentu atliktą tyrimą, kurio metu buvo apklausta per 7000 nuo 7 iki 80 metų amžiaus respondentų. Šis tyrimas atskleidė, kad 87 procentai apklaustųjų teigiamai vertina kūno kultūros ir sporto reikšmę, net 31 procentas apklaustųjų mankština arba sportuoja savarankiškai, ko iki tol nerodė jokia statistika, ir vos 16 procentų sportuoja organizuotai. Tuo pat metu net 52 procentai apklaustųjų pareiškė, kad visiškai nesimankština ir nesportuoja, ir nurodė, kodėl jie nesportuoja ir nesimankština. Organizuotai arba savarankiškai sportuojantys respondentai tyrimo metu suteikė svarbios informacijos, ko jiems labiausiai trūksta sporto sistemoje.

Sportas yra didelį Europos Sąjungos piliečių susidomėjimą kelianti veiklos sritis, turinti milžiniško potencialo juos suvienyti ir įtraukti visus, nepaisant amžiaus ar socialinės padėties. Pagal 2004 m. lapkričio mėn. Eurobarometro apžvalgą apie 60 % Europos piliečių nuolat dalyvauja sportinėje veikloje savarankiškai arba būdami kurio nors iš 700 000 klubų, priklausančių įvairioms sporto asociacijoms ir federacijoms, nariai. Didžioji dalis sportinės veiklos vyksta mėgėjų lygiu. Tačiau visuomeninį vaidmenį atlieka ir profesionalusis sportas, kurio reikšmė vis didėja. Sportas ne tik gerina Europos piliečių sveikatą, bet turi ir auklėjamojo poveikio, vaidina socialinį, kultūrinį ir rekreacinį vaidmenį. Be to, visuomeninis sporto vaidmuo teikia galimybių stiprinti Europos Sąjungos išorės santykius (Baltoji knyga dėl sporto, 2007). 2004 m. atliktas Eurobarometro tyrimas, kuriame buvo analizuotos 25 Europos Sąjungos valstybės, parodė, kad Lietuvoje visiškai nesportuoja ir nesimankština 48 procentai gyventojų. Pagal sportuojančiųjų procentą Lietuva buvo 21 vietoje. Estai – 14-ti, lenkai – 18-ti, o latviai – 22-ri. Geriausia padėtis Suomijoje – 96 procentai sportuojančiųjų, Švedijoje – 93 ir Danijoje – 83 procentai. Mažiausiai sportuoja Portugalijoje (34 proc.), Vengrijoje (40 proc.) ir Italijoje (42 proc.). Lietuvių požiūrį į sportą rodo ir tai, kad 76 procentai apklaustųjų pritarė, jog sportas turi būti įtrauktas į Europos Konstitucijos projektą. Pagal šį rodiklį Lietuva buvo aukštoje penktoje vietoje. Ir dar – net 91 procentas lietuvių pareiškė, kad kūno kultūra ir sportas svarbi priemonė kovojant su nutukimu (Nėnius, 2004).

Kūno kultūra ir fizinis aktyvumas turi būti ugdomas nuo vaikystės. Kaip teigia R. Poškuvienė (2006), žmogaus gyvenimo priklauso nuo biologinių, socialinių bei kultūrinių veiksnių ir formuojasi veikiama socialinės aplinkos, bendraujant su tėvais ir kitais šeimos nariais, aplinkiniais žmonėmis, bei valstybėje veikiančios sporto sistemos. A. Kramer et.al. (2004) vertinimu, sporto sistema turi būti orientuota į jauną žmogų, jo fizinį ugdymą nuo pat pirmųjų gyvenimo dienų, siekiant įteigti fizinio aktyvumo žinias, kūno kultūros svarbą ir poreikį pateikiant tinkamus pavyzdžius, kad būtų įvertinti negatyvūs reiškiniai ir išsiugdytos teigiamos nuostatos sveikos gyvenimo klausimais bei būtų pajauta atsakomybė dėl savo ir kitų sveikatos. Dabartiniu metu visuomenėje paplitusi mokymosi ir gyvenimo sparta, finansinės problemos ir pasikeitęs visuomenės požiūris į fizinį aktyvumą įtakoja visuomenės vertinimą apie sporto sistemos svarbą.

Nežiūrint į tai, kad sportas yra reikšminga visuomenės vystymosi dalis, Europos Komisija nurodo, kad sporte nuolat susiduriama su naujais pavojais ir problemomis, kylančiomis Europos visuomenėje, pvz., komerciniu spaudimu, jaunų žaidėjų išnaudojimu, dopingu, rasizmu, smurtu, korupcija ir pinigų plovimu (Baltoji knyga dėl sporto, 2007). Šias problemas reikalinga efektyviai spręsti tobulinant sporto sistemą ir jos veiksmingumą (Communication on Sport, 2007). V. Nėniaus (2004) nuomone, sporto sistema, skatinanti visuomenės fizinį aktyvumą, tai pati plačiausia ir ne vien tik sporto organizacijoms priskirta veiklos sritis. Šioje veikloje nepakanka apsiriboti vien tik savo institucijos funkcijomis ir jų vykdymu. Būtina nuolat domėtis, kokia tikroji padėtis visuomenėje, sugebėti pastebėti ir prognozuoti tendencijas.

2000 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos deklaracijoje dėl tam tikrų sporto ir jo socialinės funkcijos ypatumų Europoje pripažįstama sporto svarba Europos visuomenėje ir teigiama, kad į sportą reikėtų atsižvelgti įgyvendinant bendras politikos kryptis (Nicos deklaracija). Deklaracijoje pabrėžiama, kad už sporto reikalų tvarkymą visų pirma yra atsakingos sporto organizacijos ir valstybės narės, o pagrindinis vaidmuo tenka sporto federacijoms. Patikslinama, kad sporto organizacijos turi vykdyti savo užduotį organizuoti ir skatinti savo sporto šakos sportinę veiklą „tinkamai atsižvelgdamos į nacionalinius ir Bendrijos teisės aktus“. Taip pat pažymima, kad „nors ir neturėdama jokių tiesioginių galių šioje srityje, imdamasi veiksmų pagal įvairias Sutarties nuostatas, Bendrija turi atsižvelgti į sportui būdingas socialines, švietimo ir kultūros funkcijas, siekdama, kad būtų laikomasi ir paisoma etikos kodekso ir solidarumo, kurie būtini sporto socialiniam vaidmeniui išsaugoti“. Europos institucijos pripažįsta, kad savanoriška veikla grindžiamas sportas vaidina ypatingą vaidmenį Europos visuomenėje, visų pirma sveikatos, švietimo, socialinės integracijos ir kultūros srityse (Baltoji knyga dėl sporto, 2007).

Tobulinant sporto sistemą Lietuvoje reikalinga sukurti sporto klubų ir jų veiklos specifikos įvairovę atspindintį klasifikatorių ir rasti būdų (pirmiausia savivaldybėse) bent kiek finansiškai juos sudominti apie savo veiklą teikti objektyvią informaciją. Suinteresuotumas šiuo atveju lieka

savivaldybių sporto padalinių rankose. Žinoma, tam reikia skirti daugiau lėšų, bet juk sporto visiems ir ne tik jo pamatai būtent sporto klubuose (Nėnius, 2005).

Europos Komisija (Baltoji knyga dėl sporto, 2007) akcentuoja, kad sportas – dinamiškas ir sparčiai augantis sektorius, kurio makroekonominis poveikis bei teikiamos galimybės padėti siekti Lisabonos užimtumo ir darbo vietų kūrimo tikslų yra nepakankamai vertinami. Sportas gali tapti vietos ir regionų vystymosi, miestų atgaivinimo ar kaimo plėtros priemone. Sportas yra susijęs su turizmu ir gali paspartinti infrastruktūros atnaujinimą bei skatinti naujas partnerystes, kurių tikslas – finansuoti sportui ir laisvalaikiui skirtus įrenginius.

V. Nėnius (2005) išskiria priežastis, dėl kurių iš esmės reikalingas sporto sistemos tobulinimas (1 lentelė).

1 lentelė. Sporto sistemos tobulinimo poreikio priežastys

Priežastis	Poreikis tobulinti sporto sistemą
Visuomenės savarankiškumo skatinimas	Skatinti visuomenės savarankišką sportavimą, įkuriant gyvenamuosiuose rajonuose sporto bazines, paprasčiausias aikštes, bėgimo takus.
Bazinių plėtros sąlygų sudarymas	Valstybė turi sudaryti bazines plėtros sąlygas. Visų sporto organizacijų, savivaldos institucijų ir darbdavių didesnis aktyvumas steigiant sporto klubus, sporto šakų federacijų ir sporto klubų iniciatyva organizuojamos varžybos mėgėjams, spartesnis sporto bazių steigimas arčiau sportuojančiųjų gyvenamųjų vietų – visa tai paskatintų dar daugiau visokio amžiaus ir įvairesnių profesijų gyventojus papildyti sporto mėgėjų gretas visoje Lietuvoje.
Popamokinės veiklos koordinavimas	Gerai koordinuojama popamokinė veikla mokykloje, sporto klasės, moksleivio krepšelis, kuris sektų paskui talentingus sportininkus į specializuotas klases, sporto mokymo įstaigos ir sporto klubai, papildydami vieni kitus, galėtų vienu metu spręsti vaikų užimtumo, sveikatingumo, nusikalstamumo prevencijos bei talentų atrankos problemas. Gerai subalansuota varžybų sistema, leidžianti atsiskleisti jaunimui ir padedanti atrinkti talentingiausius, sporto klubai, specializuotos sporto klasės mokyklose, sporto centrai miestuose ir regionuose, sportinės pamainos ir olimpiečių rengimo valdymo programos – tokia turėtų būti būsimųjų sporto žvaigždžių atrankos ir didelio meistriškumo sportininkų ugdymo sistemos struktūra.
Specialistų kvalifikacijos tobulinimas	Tai nenutrūkstamas procesas, turintis vykti nuolat, juolab kad reikalavimai darbuotojo kompetencijai vis auga. Reikia sudaryti ir tokias sąlygas, kurios specialistus labiau suinteresuotų tobulinti savo kvalifikaciją. Tai galima pasiekti specialistų kvalifikacijos lygį ir darbo rezultatus labiau susiejant su darbo užmokesčio sistema. Visa tai turėtų tinkamai atsispindėti nacionalinėje kūno kultūros ir sporto specialistų kvalifikacijos tobulinimo sistemoje. Reikalingas ir kvalifikacijos tobulinimą koordinuojantis centras ar kitokia panaši institucija.
Sporto bazių renovacija, statyba	Sudaryti programą sporto bazių statybai ir renovacijai, pritraukti ir optimaliai panaudoti Valstybės investicijų programos, savivaldybių, privataus kapitalo, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Kultūros ir sporto rėmimo fondo ir kitas lėšas, galima būtų geriau spręsti minėtas problemas.
Finansavimas	Kūno kultūros ir sporto finansavimas iš visų šaltinių pastebimai padidėjo. Miestų ir rajonų savivaldybių sporto organizacijų pajamos, kurių didžiąją dalį sudaro įplaukos iš savivaldybių biudžeto, padidėjo 34,5 proc., o finansavimas iš valstybės biudžeto – 39,3 proc. Kultūros ir sporto rėmimo fondo lėšos išaugo 13

	<p>proc. Nustatant pagrindinius finansavimo srautus kriterijai galėtų būti formuojami taip: sportas visiems – programinis finansavimas, atsižvelgiant į programų įgyvendinimo rezultatus; valstybės biudžeto lėšos federacijų veiklai – pagal pagrindinius sporto šakos plėtojimo rodiklius (sporto klubų, užsiiminėjančiųjų bei trenerių skaičių, turimą sporto bazę ir kt.), laimėjimus tarptautinėse varžybose, pasiektus rezultatus įgyvendinant programas ir rastus kitus finansavimo šaltinius; sportinės pamainos rengimui – sporto mokymo įstaigų ir šiame procese dalyvaujančių klubų programinis finansavimas tik savivaldybių ir pritrauktomis lėšomis, o į specializuotų sporto klasių ir centrų finansavimą nukreipti ir valstybės biudžeto bei Kultūros ir sporto rėmimo fondo lėšas. Taip pat tikslinga būtų formuoti sportininko finansinį krepšelį, kuris sektų paskui sportininką.</p>
--	--

Šaltinis: sudaryta darbo autorius pagal Nėnius V. (2005)

Apibendrinant šį poskyrį galima teigti, kad sporto sistema reikšmingai įtakoja visuomenę, todėl jos tobulinimas yra neatskiriama sporto sistemos dalis. Kūno kultūra ir fizinis aktyvus yra gyvenimo būdas, padedantis visuomenės nariams išsaugoti ir puoselėti savo sveikatą. Sveikata apie 50% priklauso nuo fizinio aktyvumo, kas savaime parodo sporto sistemos tobulinimo poreikį. Kūno kultūros ugdytas, fizinio aktyvumo skatinimas ir sporto sistemos tobulinimas turi būti nuolatinis, nenutrūkstamas procesas, skatinantis visuomenės suvokimą, kodėl kūno kultūra, fizinis aktyvumas yra tokie svarbūs ir koks yra efektyviai veikiančios sporto sistemos indėlis siekiant užtikrinti gerą visuomenės sveikatą ir išsivystymą. Kūno kultūros ir sporto sistema turi tapti svarbia priemone užtikrinant, kad mažėtų nutukimų, įvairių ligų (kurias sukelia fizinio aktyvumo sumažėjimas) ir vėliau gyvenime dėl to kylančių rimtų sveikatos problemų. Tyrimai rodo, kad kūno kultūros įpročiai susiformuoja dar vaikystėje, todėl sporto sistema reikšmingai įtakoja visuomenę ir turi būti tobulinama skatinant visuomenės fizinį aktyvumą.

2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

Tyrimo objektas. Sporto organizacinės ir valdymo sistemos tobulinimo galimybės Prienų ir Jonavos rajonuose.

Tyrimo tikslas: ištirti sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybes Prienų ir Jonavos rajonuose.

Tyrimo metodai:

1. Mokslo literatūros analizė.
2. Lyginamoji analizė.
3. Interviu.

Tyrimas vykdomas 3 etapais. Pirmajame etape, atliekant mokslinės literatūros apžvalgą, aptarta sporto esmė, analizuotas Lietuvos sporto sistemos formavimosi procesas, pristatytos pasaulio ir Lietuvos sporto sistemos administravimo patirtys, apžvelgiant praktiką įvertintos sporto sistemos tobulinimo galimybės. Antrajame etape surinkta ir apibendrintai pateikta informacija apie Jonavos ir Prienų rajono sporto sistemas, jų administravimą, infrastruktūrą, finansavimą, paslaugas. Šiame etape atliekama Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemų analizė bei išskiriamos jų tobulinimo galimybės. Trečiajame etape buvo vykdomas sporto sistemoje dirbančių ekspertų iš Prienų ir Jonavos rajonų savivaldybių kokybinis tyrimas, siekiant išanalizuoti ekspertų vertinimą.

Tyrimo dalyviai ir imtis. Sporto sistemos tobulinimo galimybių lyginimas Prienų ir Jonavos rajonų pavyzdžiu analizuojamas remiantis kokybiniu tyrimu. Šio tyrimo metu buvo apklausti šeši sporto sistemoje dirbantys ekspertai, iš kurių 3 ekspertai dirba Prienų rajono savivaldybėje ir 3 ekspertai dirba Jonavos rajono savivaldybėje.

Individualiuose interviu dalyvavo šeši tyrimo dalyviai, atrinkti tiksliai, maksimaliai įvairių atvejų atranka, kai imties vienetai parenkami tikslingai siekiant, kad tyrimo imtis apimtų kuo įvairesnius tiriamo reiškinių atvejus. Tyrimas nukreiptas į bendrų bruožų, būdingų visiems tiriamiesiems atvejams, nustatymą (Rupšienė, 2007).

Tyrimo dalyvavo 2 moterys ir 4 vyrai. Tyrimo dalyvių darbo patirtis visoje interviu imtyje svyruoja nuo 12 metų iki 23 metų (vidurkis yra 17 metų). Pagal dalyvių lytiškumą, jų darbo patirtis apima tokį diapazoną:

- moterų darbo patirtis svyruoja nuo 23 iki 30 metų (vidurkis 26,5 metai);
- vyrų darbo patirtis svyruoja nuo 12 metų iki 20 metų (vidurkis 15,7 metai).

Tyrimo organizavimas. Tyrimas vyko 2012 m. balandžio mėnesį. Interviu buvo vykdomas informantų darbovietėse Prienų ir Jonavos rajonų savivaldybėse. Interviu kiek užtruko, nes visi informantai teisinosi dideliu užimtumu ir nuolatos keisdavo susitikimo laiką. Kiekvieno interviu

trukmė buvo ne trumpesnė nei 25 minutės ir ne ilgesnė nei 1 valanda (visų interviu trukmės vidurkis yra ~ 36,6 minutės).

Renkant duomenis kiekvieno interviu tekstas buvo įrašomas į diktofoną, paimtų interviu tekstai transkribuojami ir suvedami į atskiras kompiuterines bylas išlaikant tiriamojo konfidencialumą ir laikantis anonimiškumo (interviu klausimai pateikiami 1 priede).

Visų paimtų šešių interviu tekstų apimtis svyravo (interviu tekstas ir tyrėjo užduodami klausimai) nuo 2 iki 4 A 4 formato puslapių, kai kiekviename puslapyje tekstas buvo suvestas 12 pt raidžių dydžiu ir 1,5 tarpu (vidutinė visos tiriamųjų imties interviu apimtis yra 2, 3 puslapio) (transkribuoti interviu duomenys žr. 2 priedas).

Tyrimo metodai. Tyrimo metodas – praktinių ir pažintinių rezultatų gavimo būdas, taikant įvairias priemones. Tai procedūra, susidedanti iš nuosekliai pasikartojančių operacijų, kurių taikymas kiekvienu konkrečiu atveju leidžia pasiekti tam tikrų rezultatų (Bartkus ir kt., 2006).

Mokslinės literatūros analizė. Mokslinės literatūros ir kitų informacijos šaltinių analizė – tai neatsiejama mokslinio darbo dalis, kuri tęsiasi per visą mokslinio tyrimo procesą (Tidikis, 2003). Mokslinės literatūros ir kitų informacijos šaltinių analizės metodu buvo analizuojama sporto sistemos esmė, jos administravimo ir tobulinimo galimybės ir patirtis, sporto sistemos formavimo ir administravimo Lietuvoje patirtis, sporto sistemos įtaka visuomenei ir jos tobulinimo poreikis. Mokslinės literatūros analizė atskleidė tai, kas jau žinoma tiriamoje srityje: kas padaryta, atrasta, sužinoti apie esamus mokslinius darbus, įvairių dokumentų turinį.

Lyginamoji analizė. Tai procesas, kurio metu yra lyginami tam tikri faktai, tiriamas jų išskirtinumas, turimi privalumai bei trūkumai, vykstantys procesai ir t.t. Lyginamoji analizė – tai sociologinis tyrimas, kai derinama gauta informacija. Lyginamoji analizė tyrime suteikia galimybę įvairiu lygiu ne tik tikslinti socialinių dėsningumą raišką įvairiomis socialinėmis sąlygomis, bet ir įnešti svarų indėlį į tam tikrų faktų verifikaciją (t. y. teisingumo tikrinimą, tikrumo nustatymą). Lyginimas yra suprantamas kaip mąstymo operacija. Tai mintinis realių ir idealių objektų gretinimas ir vertinimas. Tikslas-pažinti jų tarpusavio santykius. Lyginamoji analizė leidžia gauti informacijos apie objektą netiesiogiai, jo specialiai netyrinėjant, o užpildant informacijos spragas pagal paties objekto analogiją. Šiuo metodu galima nustatyti tiriamojo objekto specifines savybes ir bruožus bei specifinius veiksmus, darančius jam įtaką (Tidikis, 2003). Lyginamosios analizės metodu magistro darbe lyginamos Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemos, jų administravimas, infrastruktūra, finansavimas bei teikiamos paslaugos. Lyginamoji analizė sudarė galimybę išskirti Prienų ir Jonavos rajonų privalumus bei trūkumus (buvo atlikta SSGG analizė) ir nustatyti Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemų tobulinimo kryptis.

Interviu. Socialiai konstruojamų žinių pozicija leidžia formuoti žinias, remiantis alternatyviais procesais ir prielaidų rinkimu. Šiuo požiūriu siekiama suprasti asmenų, dalyvaujančių tyrime,

pasaulį, kuriame jie gyvena ir dirba. Pateikdami informaciją, tyrimo dalyviai vysto subjektyvias savo patirčių prasmes, orientuotas į konkrečius objektus. Šios prasmės yra įvairios, sudarančios prielaidas tyrėjui pamatyti tyrimo dalyvių požiūrių sudėtingumą, o ne siekimą susiaurinti prasmes iki kelių idėjų ar kategorijų. Todėl remiamasi tiriamojo požiūriais į situaciją, kuri tiriama. Klausimai yra plačios apimties, apibendrinantys, todėl tyrimo dalyviams sudaromos sąlygos konstruoti prasmes apie situaciją ar prasmę, kuri kyla tyrėjo ir tiriamojo interakcijoje. Šiame požiūryje akcentuojamas asmenų sąveikos procesas ir per gaunamus kokybinius duomenis suteikiama prasmė tyrimo dalyvių patirtims, išgyvenimams (Neuman, 2000).

Tyrimo metu taikytas individualusis pusiau struktūruotas interviu dėl šių privalumų (Bitinas et.al., 2008):

- galima surinkti daug naudingos informacijos, svarbių detalių, dažnai nulemiančių ir naujas išvalgas;
- yra regimasis sąlytis su informantu;
- galimybė kruopščiai ištirti problemą;
- matomi ne tik kognityviniai, bet ir emociniai atsakymų aspektai;
- tyrėjas gali paaiškinti savo klausimus, padidindamas tikimybę gauti naudingos informacijos;
- tyrėjas gali lanksčiai bendrauti su išskirtiniais žmonėmis arba ypatingomis aplinkybėmis.

Interviu tyrimas koncentruojasi į ryšius tarp sunkiai pamatuojamų kintamųjų ryšių, kurie reprezentuoja sporto sistemos tobulinimo galimybes Jonavos ir Prienų rajone.

Tyrimo interviu metu gautuose tekstuose atsispindi žmonių patirtys, nuostatos, jausmai, konkretizuojamas kontekstas (Mayring, 2001).

Interviu tyrimo rezultatai parodė, kaip informantai vertina Jonavos ir Prienų rajonuose esančias sporto sistemas, jų administravimo sistemą, infrastruktūrą, finansavimą, paslaugas, tobulinimo poreikį, kas sudaro prielaidas formuoti konkrečias tobulinimo kryptis analizuojamų rajonų sporto sistemose.

Interviu tyrimas įgalina tyrimo procese dalyvauti įvairių grupių atstovus, kurie susiję su sporto sistema Prienų ir Jonavos rajonuose, ir sudaro prielaidas surinkti gausią informaciją, kuri yra unikali, kadangi atskleidžiama kiekvieno tyrimo dalyvio – informanto asmeninė nuomonė analizuojamais klausimais.

Remiantis B. Bitinas et.al. (2008) bei L. Rupšiene (2007) galima teigti, kad interviu tyrimas yra tinkamas sporto sistemos tobulinimo galimybių Prienų ir Jonavos rajonuose analizei, apie kuriuos gaunama informacija iš nedidelių tikslinių imčių, turinčių patirtį dirbant analizuojamų rajonų sporto sistemose.

Individualiojo pusiau struktūruoto interviu metu surinktų kokybinių duomenų analizei taikytas kokybinės turinio (kontentinės) analizės metodas. Kokybinė turinio analizė leidžia išvengti

paviršutiniškumo nagrinėjant tekstą. Kokybinės turinio analizės medžiagą sudaro tekstas, „gautas“ naudojant įvairias technikas, pvz., interviu, nestandartizuotus atviro tipo klausimynus (Rupšienė, 2007). Ph. Mayring (2001) pažymi, kad turinio analizė yra validus metodas, leidžiantis padaryti specifines išvadas, remiantis analizuojamu tekstu. V. Žydžiūnaitė (2006, 2008) nurodo, kad turinio analizės tikslas – diagnozuoti kaip fenomeną, kuris suvokia / supranta, kokius skirtumus įvardina, kokie yra informanto mąstymo, supratimo būdai, kuriais tiriamasis, reflektuodamas savo patirtį, remiantis tyrėjo pateiktais klausimais bei kokios egzistuoja galimybės ir ribotumai įgytų žinių, įgūdžių bei gebėjimų pritaikymui veikloje / socialinėje realybėje.

Interviu teksto interpretavimas vyksta remiantis iškeltais tyrimo klausimais, į kuriuos atsakoma per suformuluotas kategorijas (Mayring, 2001). Informantų pateiktas tekstas yra analizės tyrimo medžiaga, atspindinti asmens reflektavimo procesą.

Atliekant tyrimą buvo remiamasi šiomis etinėmis nuostatomis (Žydžiūnaitė, 2006, 2008):

- Buvo įtraukti žmonės juos supažindinus su tyrimo turiniu ir gavus jų žodinį sutikimą;
- Tiriamųjų dalyvavimas tyrime buvo savanoriškas;
- Informacija apie atliekamo tyrimo tikslus buvo tiksli;
- Tiriamieji nebuvo klaidinami dėl tyrimo tikslų, eigos, rezultatų pateikimo formų ir galimybių;
- Tyrimo dalyviai nebuvo verčiami atlikti veiksmų, žeminančių jų orumą;
- Tyrimo metu buvo laikomasi žmogaus teises ginančių įstatymų ir konvencijų;
- Tiriamiesiems nebuvo sukeltas fizinis skausmas ar stresas individualių interviu metu;
- Nebuvo pažeistas tiriamųjų privatumas;
- Nebuvo pažeistas tiriamųjų anonimiškumas;
- Tiriamieji buvo traktuojami pagarbiai ir sąžiningai.

Tyrimo reikšmingumas: atskleidžiami nauji aspektai, iliustruojantys tiriamą fenomeną, išskiriamas informantų vertinimas apie sporto sistemų valdymą ir organizavimą atskiruose rajonuose, jų tobulinimo poreikį Jonavos ir Prienų rajonuose.

Rezultatų pagrindimas: remiamasi tiriamo teksto turiniu ir iš jo išskirtais duomenimis, pateikiamais apibendrintai.

Apibendrinant galima teigti, jog tyrimas buvo dinamiškas, įdomus ir labai naudingas lyginant sporto sistemos valdymo ir organizavimo tobulinimo galimybes Jonavos ir Prienų rajonuose.

3. TYRIMŲ REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

Analizuojant Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemas buvo lyginamas abiejų rajonų sporto sistemų organizavimas ir valdymas, infrastruktūra, finansavimas, paslaugos ir tobulinimo poreikis. Jonavos rajone gyvena apie 52 tūkst. žmonių, o Prienų rajone – apie 35 tūkst. žmonių, todėl ir šių rajonų sporto sistemos kiek skiriasi, tačiau iš esmės turi daug panašumų.

Sporto sistemos organizavimo ir valdymo aspektai.

Jonavos rajono sporto sistema. Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras – tai moderni sporto bazė, visiškai aprūpinta įvairia įranga ir sportiniu inventoriumi, sudaranti optimalias sąlygas sportuoti ir siekti aukštų sportinių rezultatų bei teikti įvairias kūno kultūros ir sporto paslaugas rajono bendruomenei.

Jonavos sporto mokykla įkurta 1966 m. rugsėjo 1 d.; 2002 m. sausio 1 d. ji reorganizuota į Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centrą. Per visą šį laiką vadovais dirbo: 1966 – 1972 m. Vytautas Jaunušauskas, 1972–1978 m. Juozas Vėjelis, 1978–1984 m. Vytautas Gylys, 1984–1988 m. Jonas Rudzevičius. Nuo 1988 m. įstaigai sėkmingai vadovauja direktorė Regina Stupurienė. Įkūrus Jonavos sporto mokyklą, čia veikė 3 skyriai – lengvosios atletikos, bokso ir tinklinio. Nors pradžia buvo nelengva – neturint jokios sportinės bazės teko glaustis prie vienintelės turėjusios nedidelę sporto salę ugdymo įstaigos, kur treniruotės neretai vykdavo siauruose koridoriuose – tačiau direktorių, trenerių bei pačių sportuojančiųjų entuziazmo dėka sportas Jonavoje populiarėjo ir plėtėsi. Šiuo metu Jonavos KKSC kultivuojamos 7 sporto šakos: boksas, futbolas, krepšinis, lengvoji atletika, stalo tenisas, tinklinis, šachmatai; sportuoja daugiau negu 800 mokinių, treniruojamų 24 trenerių.

Šiuo metu Kūno kultūros ir sporto centras koordinuoja visą sportinę veiklą rajone – organizuoja įvairių sporto šakų rajono pirmenybes, seniūnijų sporto žaidynes, tradicinius ir sveikatingumo renginius, atminimo turnyrus, teikia paslaugas miesto ir rajono gyventojams: baseino nuoma su pirtimi, treniruoklių salės ir žaidimų salės nuoma.

Savivaldybės mastu, Taryba, administracija, Švietimo, kultūros ir sporto skyrius ir to skyriaus specialistai Jonavos rajone kuruoja kūno kultūrą ir sportą. Bet realiai, visas kūno kultūros ir sporto programas valdo Jonavos rajono kūno kultūros ir sporto centras, kurio biudžete yra lėšų ir mokinių, ir suaugusiųjų, ir seniūnijų sportinei veiklai.

Jonavos rajono sporto sistemos strateginiai tikslai:

1. Plėtoti kūno kultūrą ir sportą, sudaryti palankią aplinką bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviams ir kitiems rajono gyventojams laisvalaikio užimtumui ir sportui bei sveikatos

stiprinimui. Šiam tikslui siekti numatytos dvi programos: 01 – Kūno kultūros ir sporto plėtros programa ir 03 – Jonavos rajono BLM sporto žaidynių programa.

2. Sudaryti sąlygas visiems norintiems sportuoti, ugdyti talentingus sportininkus, siekiant deramai atstovauti rajonui ir Lietuvai įvairaus lygio varžybose. Šiam tikslui siekti yra numatytos dvi programos: 02 – Sporto šakų plėtros programa ir 04 – Jonavos sporto bazių plėtros programa.

Apibendrinant galima teigti, kad Jonavos sporto sistemos organizavimas ir valdymas yra sutelktas Kūno kultūros ir sporto centre, kuris ir koordinuoja visą sporto sistemą, kelia uždavinius, siekia įgyvendinti kūno kultūros ir sporto programas bei priemones rajone. Visas kūno kultūros ir sporto programas valdo Jonavos rajono Kūno kultūros ir sporto centras, kurio biudžete yra lėšų ir mokinių, ir suaugusiųjų, ir seniūnijų sportinei veiklai. Jonavos rajono sporto sistemos valdymas vykdomas ganėtinai sklandžiai, siekiama užsibrėžtų tikslų.

Prienų rajono sporto sistema. Prienų rajono savivaldybė yra aukščiausias organas, kurį sudaro 25 nariai. Savivaldybės taryboje priimami sprendimai dėl kūno kultūros ir sporto veiklos politiniu, socialiniu, ekonominiu, vadybiniu ir kitais aspektais. Savivaldybės taryba yra kūno kultūros ir sporto biudžetinių įstaigų steigėjas, taip pat švietimo įstaigų steigėjas. Savivaldybės tarybos sprendimus įgyvendina Savivaldybės administracija. Kūno kultūros ir sporto veiklos sritys yra priskiriamos Kultūros, sporto ir jaunimo skyriui bei Švietimo skyriui, kuris atsakingas už bendrojo lavinimo įstaigas rajone.

Prienų rajono savivaldybės administracijos Kultūros, sporto ir jaunimo skyrius:

- dalyvauja formuojant ir įgyvendinant savivaldybės kultūros politiką bibliotekų, muziejų, teatro, muzikos, dailės, kino, etnokultūros, leidybos, tautodailės bei gyventojų bendrosios kultūros ugdymo srityse;

- dalyvauja kultūros plėtros projektuose;

- teikia pasiūlymus Savivaldybės tarybai dėl savivaldybės kultūros įstaigų, viešųjų bibliotekų, sporto centrų tinklo optimizavimo, jų steigimo, pertvarkymo, reorganizavimo ir likvidavimo teisės aktų nustatyta tvarka;

- analizuoja kultūros politikos raidos tendencijas Lietuvoje ir užsienyje, rengia kultūros plėtros programas, koordinuoja jų įgyvendinimą;

- plėtoja kūno kultūros ir sporto veiklą;

- organizuoja gyventojų poilsį;

- koordinuoja viešuosius renginius savivaldybės teritorijoje;

- sudaro sąlygas verslo ir turizmo plėtrai ir skatina šias veiklas;

- inicijuoja ir įgyvendina tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo projektus;

- dalyvauja rengiant regionines, šalies kultūros plėtros programas;

- rūpinasi kultūros vertybių apsauga savivaldybės teritorijoje;
- rūpinasi profesionalaus meno sklaida savivaldybės teritorijoje;
- rengia rajonines kasmetines sporto, turizmo, jaunimo plėtros programas bei priemonių planus, užtikrinančius jų vykdymą;
- koordinuoja rajone esančių sporto, turizmo, jaunimo organizacijų veiklą;
- rūpinasi sporto bazių, turizmo objektų plėtra;
- organizuoja informavimą apie turizmo objektus bei jų panaudojimo galimybes rajone (lankstinukai, stendai ir t. t.);
- kontroliuoja trenerių, sporto mokytojų kvalifikacijos pakankamumą dirbti sporto mokomąjį darbą;
- teikia metodinę pagalbą besisteigiančioms asociacijoms sporto, turizmo bei jaunimo srityse;
- koordinuoja Savivaldybės jaunimo politikos įgyvendinimą, inicijuoja jos įgyvendinimui reikalingas priemones;
- atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas švietimo, kultūros sporto ir jaunimo reikalų klausimais.

Prienų rajono sporto reikalais rūpinasi ir **Kūno kultūros ir sporto centras**.

Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras – tai Prienų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, organizuojanti ir koordinuojanti sportinę veiklą rajone.

Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro pagrindiniai strateginiai tikslai:

1. Teikti kokybiškas ir prieinamas kūno kultūros paslaugas, formuoti teigiamą savivaldybės įvaizdį;
2. Efektyviai spręsti gyventojų problemas, aktyvinti bendruomeninę, kultūrinę ir sportinę veiklą;
3. Remti ir skatinti bendruomenių iniciatyvas;
4. Skatinti gyventojų kultūrinį ir fizinį aktyvumą, remti bendruomeninių ir jaunimo organizacijų veiklą.

Apibendrinant Prienų rajono sporto sistemą galima teigti, kad Prienų rajono sporto organizacinė ir valdymo sistema priklauso Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyriui, kuris koordinuoja Kūno kultūros ir sporto centro veiklą. Pagrindinis Prienų rajono efektyvaus sporto administravimo tikslas yra įgyvendinti Kūno kultūros ir sporto strateginius tikslus, sukurti efektyvią sporto bazę rajone bei plėtoti sporto programas.

Lyginant Prienų ir Jonavos rajono sporto sistemų valdymo ir organizavimo aspektus reikalinga paminėti, kad pačioje Jonavoje gyvena apie 32 tūkst. gyventojų, seniūnijose gyvena apie 20 tūkst. žmonių, o Prienuose apie 12 tūkst. žmonių gyvena mieste ir dvidešimt keli tūkstančiai kaimo seniūnijose. Pažymėtina ir tai, kad Prienuose yra 9 kaimiškos seniūnijos, o Jonavoje jos yra

8. Tarp šių sporto sistemų administravimo yra toks skirtumas, kad Jonavos rajono kiekvienoje seniūnijoje dirba žmogus, turintis 0,5 sporto organizatoriaus etato. Taip pat pažymėtina ir tai, kad Jonavos rajono savivaldybėje visi sporto pinigai administruojami sporto centro, t. y. vienoje rankose, taip žymiai tikslingiau galima skirstyti lėšas ir pan. Tuo tarpu Prienų rajono sporto sistemos administravimas pagrindinai priklauso nuo Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus ir lėšos, skirtos sporto sistemai, yra administruojamos keletu įstaigų. G. Atkinson ir A.M. Nevill (2001) vertinimu, sporto sistema turi būti administruojama taip, kad atitiktų visuomenės interesus, sudarytų prielaidas efektyviai sporto sistemos kontrolei, sporto sistemoje veikiančios organizacijos skatintų kūno kultūrą ir sportą ne tik teoriškai, bet ir praktinėje srityje, atsižvelgiant į sporto sistemos paskirtį. Jonavos sporto sistema yra administruojama efektyviai ir atitinka sporto sistemos administravimą kitų šalių mastu. O Prienų sporto sistemai reikalingi pokyčiai, kad sporto sistema, lyginant ją su užsienio šalių sistemomis, būtų administruojama taip, kad tenkintų visų visuomenės narių fizinio aktyvumo poreikius. Sporto sistemos lyginamuose rajonuose yra administruojamos atsižvelgiant į Europos Komisijos paruoštą „Baltąją knygą dėl sporto“ (2007), kurioje yra siūlomi konkretūs veiksmai, jų planas, skirtas socialiniams ir ekonominiams sporto aspektams, pavyzdžiui, visuomenės sveikatai, švietimui, socialinei įtraukčiai ir savanoriškai veiklai, išorės santykiams ir finansavimui aptarti, todėl tikėtina, kad sporto sistemų administravimas šiuose rajonuose ateityje turėtų gerėti.

Infrastruktūra.

Jonavos rajonas. Jonavos rajono gyventojams yra sudaromos galimybės sportuoti. Galimybės sportuoti visiems rajono gyventojams, ypač vaikams ir jaunimui, didinamos rajone pirmiausia siekiant užtikrinti prieigą naudotis sporto infrastruktūra. Sporto infrastruktūros plėtotei rajone gaunamos valstybės investicijos ir privačios investicijos, kurių pagalba siekiama sukurti Jonavos rajono savivaldybėje modernų, tarptautinius standartus atitinkantį sporto ir sveikatingumo centrą, taip pat rekonstruoti miesto stadioną, įrengti universalias sporto aikšteles. Planuojant Jonavos rajono infrastruktūrą didelis dėmesys skiriamas universalių sporto ir sveikatingumo kompleksų kūrimui, dirbtinės dangos sporto aikštės įrengimui. Daugiafunkcinis centras Jonavos rajone dar statomas.

Jonavos centrinis stadionas – daugiafunkcinis stadionas Jonavos centre, bendras plotas – 13 970 m². Jį prižiūri Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras. Stadionas talpina apie 500 žiūrovų.

Jonavos rajono savivaldybėje yra pakankamai išvystyta sporto infrastruktūra. Šalia pagrindinės futbolo aikštės yra įkurta dirbtinė futbolo aikštė, 6 krepšinio aikštynai, regbio ir tinklinio infrastruktūros (papildinio tinklinio aikštelė įrengta šiek tiek toliau nuo tribūnos). Įrengtas apšvietimas. Kiek toliau nuo pagrindinės aikštės stūkso nenaudojama senoji stadiono tribūna. Už

tribūnos – žaidėjų persirengimo namelis. Centrinio stadiono buitinės patalpos užima 182,95 m². Įrengti mechaninė švieslentė (rungtynių rezultatams rodyti).

Jonavos centriniam stadione daugiausiai vyksta futbolo varžybos, taip pat vyksta kitų sporto šakų (pvz. lengvosios atletikos) rungtynės, organizuojami įvairūs renginiai, koncertai, šventės.

Visos Jonavos rajone veikiančios mokyklos turi savo sporto sales bei prie jų įrengtus stadionus, kas sudaro galimybes ne tik moksleiviams, bet ir kitiems rajono gyventojams šiose vietose užsiimti fiziniu aktyvumu.

Jonavos rajono savivaldybėje veikia įvairūs privatūs sporto klubai, kuriuose rajono gyventojai pagal savo poreikius ir galimybes gali sportuoti, atsipalaiduoti, sustiprėti ir t.t. Sporto klubuose siūlomos komandinio sporto programos, kūno tobulinimo galimybės, kovos menų treniruotės, automoto sportas, žirgų sportas, pramoginiai ir kiti šokiai.

Taip pat Jonavos rajono savivaldybėje privačiais interesais buvo įkurtas pramogų ir sporto klubas „Lokės pėda“, kuris yra pirmasis nuotykių parkas Lietuvoje. Šioje vietoje fiziškai aktyvūs gali būti visi norintieji.

Jonavos rajone aktyviai veikia 44 sporto klubai.

Aktyvaus poilsio organizavimo veikla užsiima:

- Žirginio sporto klubas „Jonavos žirgai“ (jodinėjimas žirgais, kariatetos nuoma ir kt.)
- „Oreivių klubas“ (skrydžiai oro balionu).
- Jonavos kūno kultūros ir sporto centras (baseinas, treniruoklių salė)
- Viešoji įstaiga „Aero Gym“ (šokių pamokos, treniruotės ir joga).
- UAB „Baidarių centras“ (baidarių, kanojų, kajakų, vandens dviračių, valčių prekyba ir nuoma).
- „Atgaiva tau“ (sporto centras, garinė, pirtis, baseinas).

Apibendrinant galima teigti, kad Jonavos rajono savivaldybėje pastebima tvarkymosi ir tobulėjimo tendencija. Rajone daug dėmesio skiriama sporto infrastruktūros kūrimui ir atnaujinimui. Be to, rajone siekiama išplėtoti visuomenės poreikius tenkinančią sporto infrastruktūrą bei jos prieinamumą visiems rajono gyventojams. Rajone yra daug privačių asmenų, vystančių kūno kultūrą ir sportą bei prisidedančių prie sporto infrastruktūros rajone gerinimo. Jonavos rajono sporto infrastruktūra dar nėra visiškai išbaigta, tačiau tikėtina, kad, įrengus daugiafunkcinį sporto centrą Jonavos rajone, šio rajono sporto infrastruktūra gali įgyti pranašumą prieš aplinkinius rajonus.

Prienuj rajonas. Ekonominiu požiūriu Prienuj rajonas turi išskirtinių bruožų: rajonas yra šalia antro pagal dydį Lietuvos miesto Kauno, turinčio didelį ekonominio-socialinio vystymosi potencialą. Ši kaimynystė sudaro sąlygas bendradarbiauti plėtojant rajono infrastruktūrą, žmogiškuosius išteklius, rengiant bendrus projektus. Rajono geografinė padėtis ir ypatingai gausus

kultūros ir etnografinis paveldas – palankūs veiksniai turizmo ir poilsio infrastruktūros plėtrai. Teigiamų galimybių rajono plėtrai teikia ir palyginti aukšta darbo jėgos kvalifikacija ir pakankamą potencialą turinti švietimo sistema. Pakankamai gerai išplėtotą švietimo, socialinės ir sveikatos apsaugos, kultūros ir sporto paslaugų infrastruktūra.

Prienų rajono **sporto infrastruktūra** išsidėsčiusi netolygiai, didžiausia jų koncentracija Prienų mieste, kai kurių sporto infrastruktūros objektų būklė prasta bei nepritaikyta sportinei veiklai. Rajone nėra nė vieno lengvosios atletikos varžyboms ar kokybiškoms treniruotėms pritaikyto stadiono.

Prienų mieste įsikūręs Kūno kultūros ir sporto centras, kuriame yra sporto salė. 2008 m. pradėtas įgyvendinti daugiafunkcinio sporto komplekso statybos projektas. Ryšium su 2011 metų Europos krepšinio čempionatu, dalis komplekso (krepšinio arena) užbaigtas statyti 2011 m. birželio 1 d. ir Savivaldybės tarybos sprendimu panaudos teise perduotas valdyti kūno kultūros ir sporto centrui.

Rajono komandos ne tik dalyvauja rungtynėse bei varžybose, bet ir užima prizines vietas. Medalius iš sportinių susitikimų parsiveža šių sporto šakų atstovai:

- Irklavimo;
- Lengvosios atletikos;
- Futbolo;
- Badmintono;
- Teniso;
- Smiginio;
- Biliardo;
- Orientavimosi;
- Sklandymo.

Už gerus treniruojamų auklėtinių rezultatus neretai apdovanojami ir sportininkų treneriai.

Prienų mieste, greta Kūno kultūros ir sporto centro, yra futbolo stadionas, jame taip pat treniruojasi ir miesto lengvaatlečiai. Mieste yra 3 sporto salės: renovuota „Ažuolo“ pagrindinės mokyklos sporto salė; „Revuonos“ vidurinės mokyklos sporto salė, kurią 2012 m. numatyta renovuoti, bei atnaujinta sporto salė „Žiburio“ gimnazijoje.

Mieste yra lauko žaidimų (krepšinio, futbolo, rankinio) aikštelė su dirbtine danga.

Sporto sales turi didžiausių seniūnijų kaimo mokyklos (12 sporto salių). Šiuo metu Jiezno gimnazijoje vyksta sporto salės renovacija, kurios metu tinkamai sutvarkytos patalpos bus pritaikytos moksleivių ir bendruomenės poreikiams. Sąlygas sportuoti turi Balbieriškio bei Išlaužo seniūnijų gyventojai, jų mokyklų patalpose veikia sporto salės. Kitose seniūnijose reikalinga sporto salių renovacija. 15 rajono mokyklų turi stadionus, tačiau jų būklė prasta.

Prienų rajone gausu sporto klubų, kur gyventojai pagal savo poreikius gali užsiimti sportine veikla. Veikiančių klubų sąrašas pateikiamas 2 lentelėje.

2 lentelė. Sporto klubai Prienų rajone

Sporto klubo pavadinimas	Veiklos sritis	Vieta
„Prienai“	Krepšinis	Prienai
„Prienai-Valdima“	Futbolas	Prienai
„Einis“	Sporto klubas	Birštonas
„Ažuolas“	Veteranų futbolo klubas	Balbieriškio sen., Prienų r. sav.
„Vėjas“	Jaunimo ir suaugusiųjų sveikatingumo ir sporto klubas	Prienai
„Šilas“	Orientavimasis	Prienai
„Stakliškės“	Sporto klubas	Stakliškės, Prienų r. sav.
„Jieznas“	Sporto klubas	Jieznos m., Prienų raj. sav.
„Uola“	Kultūrizmas	Jieznos m., Prienų raj. sav.
Prienų irklavimo klubas	Irklavimas	Prienai
„Eisas“	Tenisas	Prienai
„Spektras“	Kovinė savigny	Prienai
„Svajonė“	Badmintonas	Balbieriškis, Prienų r. sav.
„Versmenė“	Sveika gyvensena	Prienai
„Dvidešimtukas“	Smiginis	Prienai
„Šilas“	Sportiniai balandžiai	Prienai
„Šventupė“	Sveika gyvensena	Išlaužas, Prienų r. sav.
Jaunųjų šaulių sporto klubas	Jaunieji šauliai	Prienai
„Pociūnai“	Aviacinis sklandymas	Pociūnų k., Prienų raj. sav.

Laisvalaikiui praleisti bei pasimėgauti aktyviu sportu Prienų rajone siūloma išskirtinė paslauga – aviatūrizmas. Tokias paslaugas siūlo:

Pociūnų aerodromas, kuriame laukiami mėgėjai bei patyrę aviatoriai. Įmonės siūlomos paslaugos: šiuolaikinis lėktuvų kilimo ir nusileidimo takas, didžiulis anгарas aviatechnikai saugoti, licencijuota sklandytuvų gamyba ir remontas bei mažųjų lėktuvų techninė apžiūra ir remontas. Paslaugos turistams: kavinė, sauna, nakvynė ir konferencijų salė, muzikos mėgėjams – kasmetiniai Pažaislio muzikos festivaliai.

Kauno parašiutininkų sporto klubas siūlo pajusti svaiginantį aukštį, šuolius parašiotu ir skrydžius lėktuvu, kopimą „uola“ ir skrydį „oro tiltu“, ekstremalių kliūčių ruožą „virvių kursas“. Patyrę instruktoriai ir sportininkai pademonstruos kvapą gniaužiančius skrydžius ir nusileidimus parašiotais.

Kauno apskrities aviacijos sporto klubas. Klube galima sklandyti klubo ar savo sklandytuvais, kurie pakeliami lėktuvu arba specialiu čia esančiu keltuvu. Norintiems išmolti sklandymo meno ar pajusti tylą paukščio skrydžio aukštyje visuomet padės patyrę instruktoriai. Galima pamatyti įvairiausių modelių pasaulio bei Lietuvos sklandytuvus. Oro taksi siūlo pažintines

keliones įvairiais maršrutais virš unikalių didžiųjų ir mažųjų Nemuno kilpų bei virš visos Lietuvos. Tai puiki proga pamatyti pačius gražiausius Lietuvos gamtos kūrinius iš paukščio skrydžio. Šiam klubui patikėta rengti Europos ir Pasaulio čempionatus: 2001 metais Pociūnuose vyko pirmasis Pasaulio moterų sklandymo čempionatas, 2004 ir 2007 metais Europos vyrų sklandymo čempionatai.

Apibendrinant galima teigti, kad Prienų rajono savivaldybėje sporto infrastruktūra yra išvystyta ganėtinai gerai, ji tenkina didžiosios dalies visuomenės poreikius. Visuomenei yra sukurtos galimybės sėkmingai dalyvauti sportinėje veikloje įvairiose miesto vietose priklausomai nuo turimų galimybių. Sporto infrastruktūrą rajone nuolatos siekiama plėtoti, ieškoma būdų, kaip ją būtų galima pagerinti. Prienų rajone nors ir nėra daug sportinei veiklai vystyti tinkamų sąlygų, t.y. infrastruktūros (sporto salių, stadionų), tačiau asmenų užsiimančių sportine bei sveikatingumo veikla skaičius išaugo 9,6 proc. (2011 m.).

Lyginant Prienų rajono ir Jonavos rajono sporto infrastruktūras galima teigti, kad abiejų rajonų sporto infrastruktūros nuolatos plėtojamoms. Prienų ir Jonavos rajonai pasižymi ir dažnomis sporto varžybomis, ir nemažu sveikatingumo renginių dalyvių skaičiumi (3 lentelė).

4 lentelė. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius 2007–2009 m.

Teritorija	2007	2008	2009	Pokytis 2007-2009 m., proc.
Lietuvos Respublika	895.224	879.631	767.225	-14,3
Jonavos r. sav.	15.091	12.303	12.348	-18,2
Prienų r. sav.	-	3.474	3.805	9,6

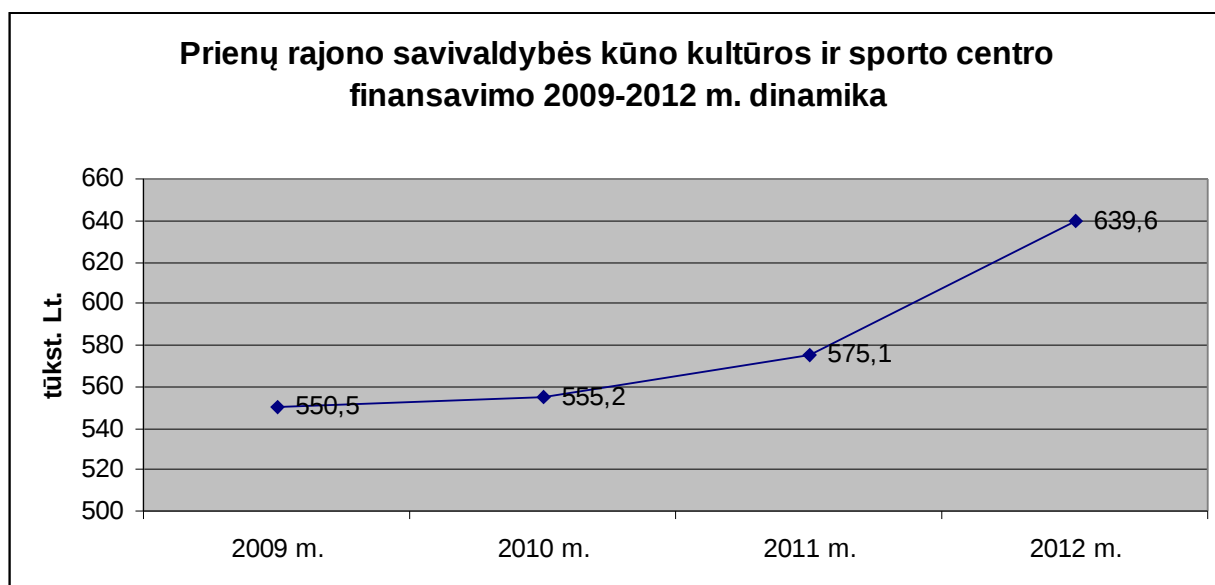
Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius 2007–2009 m. šalyje ir Jonavos rajone mažėjo, o tuo tarpu Prienų rajone 2007 m. nebuvo fiksuota nė vienas varžybų ar sveikatingumo renginio, o nuo 2008 m. stebima sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičiaus augimo tendencija, kuri teigiamai kito 9,6 proc., kai tuo tarpu Jonavos rajono savivaldybėje stebima 18,2 proc. sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičiaus sumažėjimo tendencija. Tačiau žiūrint į bendrą sportuojančiųjų skaičių savivaldybėse, iš 4 lentelės duomenų galime daryti išvadą, kad Jonavos rajone sporto varžybose ir sveikatingumo renginiuose dalyvauja 3 kartus daugiau žmonių. Prienų rajono sporto infrastruktūra lyginant su Jonavos rajonu yra pranašesnė, nes Prienuose yra daugiau vietų visuomeninio fizinio aktyvumo plėtojimui, atskirų visuomenės narių sportavimui. Formuojama išvada, kad abiejų rajonų sporto infrastruktūroms reikalinga plėtra.

Vertinant sporto sistemos infrastruktūros tendencijas Europoje, palyginti su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis, Lietuvoje sporto objektų plėtra skiriasi nuo dviejų iki 150 ir daugiau kartų.

Pvz., vidutiniškai Prancūzijoje 1 000 gyventojų tenka 3,5 sporto infrastruktūros objekto, iš jų lauko (atvirų) statinių – apie 2,2, o uždarų statinių – apie 1,3, tuo tarpu Lietuvoje 2005 m. 1 000 gyventojų vidutiniškai teko 1,71 sporto infrastruktūros objekto („Dėl 2011–2020 m. valstybinės sporto plėtros strategijos patvirtinimo“, 2011). Tokios tendencijos leidžia teigti, kad Jonavos ir Prienų rajono infrastruktūra turi būti skubiai ir efektyviai tvarkoma, t.y. tobulinama, kad atitiktų Europos sporto sistemos vystymosi tendencijas. Rajonuose, lyginant su Europos šalimis, yra prasta švietimo ir profesinio rengimo įstaigų sporto infrastruktūra. Tokia situacija sudaro neigiamas tendencijas, kai dėl siaurėjančio sporto veiklos socialinio pagrindo neišnaudojama daugelis galimybių siekti sporto laimėjimų, kyla visuomenės senėjimo ir sirgimų skaičiaus augimas, sukeliama neigiami padariniai jaunosios kartos sveikatai, mažinamos ne tik dabarties, bet ir ateities visuomenės geresnės gyvenimo kokybės galimybės. Todėl reikalinga kuo greičiau imtis veiksmų, kuriais būti tobulinamos Prienų ir Jonavos rajonų sporto infrastruktūros, sudarant galimybes visiems visuomenės nariams būti fiziškai aktyviems.

Finansavimas.

Prienų rajono sporto sistema. Analizuojant Prienų rajono sporto sistemos finansavimą paaiškėjo, kad Prienų rajono savivaldybės biudžete yra trys pagrindinės nuorodos, kuriomis remiantis darbe toliau pateikiamas Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centrui skiriamas finansavimas (3 pav.).

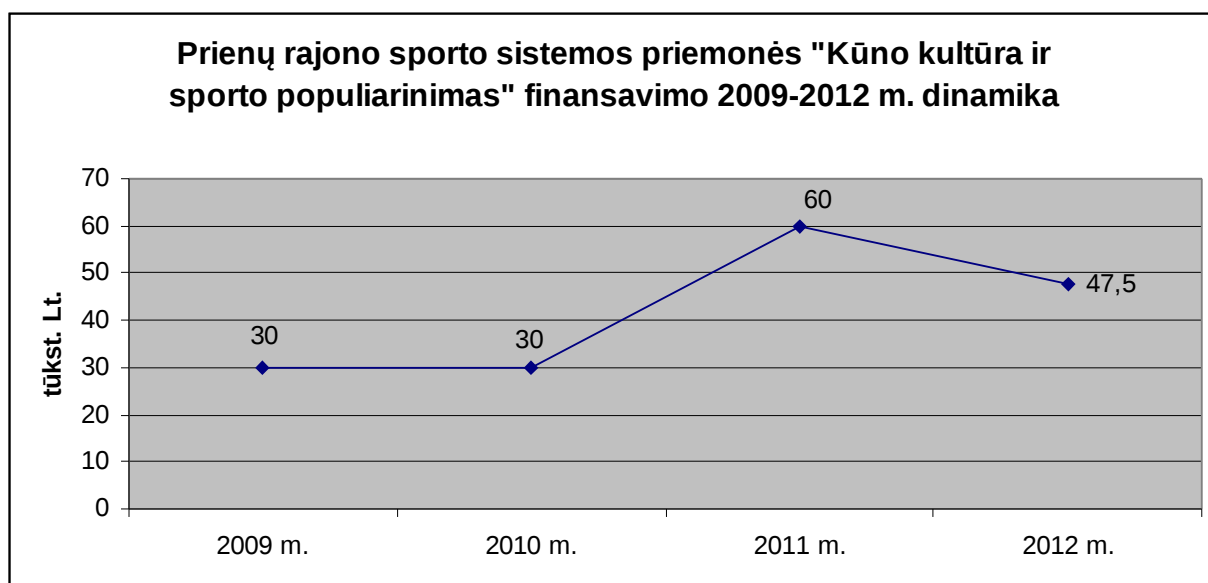

3 pav. Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro finansavimo 2009–2012 m. dinamika

3 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad 2009–2012 m. Prienų rajono sporto sistemos finansavimas nuolatosis kito. Dažniausiai stebima finansavimo sporto sistemai mažėjimo tendencija.

Vertinamu laikotarpiu didžiausias finansavimas Prienų rajono sporto sistemai buvo skirtas 2012 m. (639,6 tūkst. Lt.) ir 2011 m. (575,1 tūkst. Lt.). Tuo tarpu 2009 m. finansavimas sporto sistemai sumažėjo 1,15 karto lyginant su 2010 m., 2009 m. sporto sistemai buvo skirta mažiausiai lėšų (550,5 tūkst. Lt.), o 2012 m. – daugiausiai lėšų (639,6 tūkst. Lt.) vertinamu 2009–2012 m. laikotarpiu. 2012 m. finansavimas Prienų rajono sporto sistemai lyginant su 2009 m. padidėjo 1,16 karto. Tokie rezultatai rodo, kad sporto sistemai finansavimas Prienų rajone yra nuolatos didinamas.

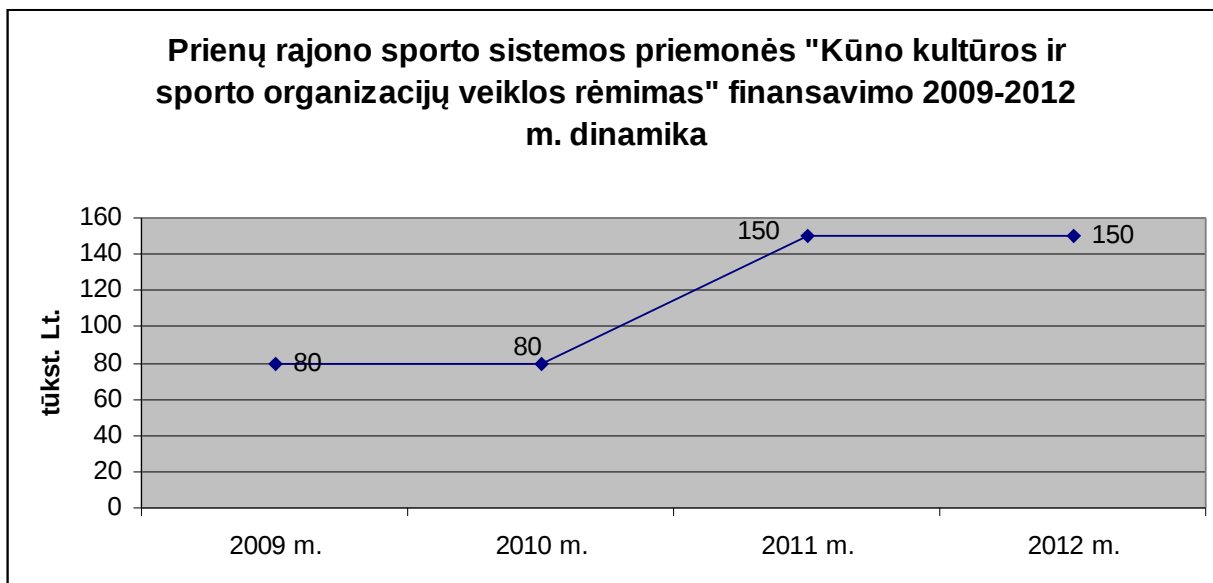
Tyrimo metu buvo analizuotas Prienų rajono sporto sistemoje vykdomos priemonės „Kūno kultūros ir sporto populiarinimas“ finansavimas (4 pav.).

4 pav. Prienų rajono sporto sistemos priemonės „Kūno kultūra ir sporto populiarinimas“ finansavimo 2009–2012 m. dinamika

4 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad 2009–2010 m. priemonei „Kūno kultūra ir sporto populiarinimas“ buvo skirta vienodai lėšų, t.y. po 30 tūkst. Lt. 2011 m. finansavimas šiai priemonei išaugo dvigubai iki 60 tūkst. Lt, o 2012 m. sumažėjo iki 47,5 tūkst. Lt. Pastebima finansavimo šiai priemonei tendencija leidžia teigti, kad Prienų rajono sporto sistemoje priemonė „Kūno kultūra ir sporto populiarinimas“ yra vertinama kaip reikšminga sporto sistemos dalis, kuriai nuolatos skiriama lėšų.

Dar viena svarbi Prienų rajono sporto sistemos priemonė yra „Kūno kultūros ir sporto organizacijų veiklos rėmimas“ (5 pav.).

5 pav. Prienų rajono sporto sistemos priemonės „Kūno kultūros ir sporto organizacijų veiklos rėmimas“ finansavimo 2009–2012 m. dinamika

Vertinant priemonės „Kūno kultūros ir sporto organizacijų veiklos rėmimas“ Prienų rajone finansavimo 2009–2012 m. dinamiką pastebima augimo tendencija, t.y. 2009–2010 m. šiai priemonei sporto sistemoje buvo skirta po 80 tūkst. Lt, o 2011–2012 m. beveik dvigubai daugiau, t.y. po 150 tūkst. Lt. Kūno kultūros ir sporto organizacijų veiklos rėmimui skiriamos lėšos atitenka konkrečiai 1 klubui, tai krepšinio klubui „Prienai“ ir jo komandai Prienų „Rūdūpis“. Tokios priemonės finansavimo augimo tendencijos rodo, kad Prienų rajono sporto sistemoje priemonė „Kūno kultūros ir sporto organizacijų veiklos rėmimas“ yra vertinama kaip svarbi ir būtina sporto sistemos dalis, reikalaujanti nuolatinio finansavimo. Tokie rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad Prienų rajono sporto sistema yra nuolatos tobulinama, siekiant pagerinti kai kurių sporto priemonių finansavimą (Kultūros, sporto ir bendruomenės aktyvinimo programos priemonių „Kūno kultūros ir sporto organizacijų veiklos rėmimas“ ir „Kūno kultūros ir sporto populiarinimas“ lėšų paskirstymas 2012 m. žr. priedas Nr. 3).

Apibendrinant galima teigti, kad vertinant bendras Prienų rajono sporto sistemos finansavimo tendencijas akivaizdu, kad Kūno kultūros ir sporto centro finansavimas palaipsniui didėja, o kūno kultūros ir sporto populiarinimo priemonėms skirtos lėšos padidėjo 2011–2012 m., palyginti su 2009–2010 m. Prienų rajono sporto sistemoje finansavimo prioritetas yra skiriamas krepšiniui, profesionalų klubui, kuriam ir atitenka didžioji lėšų dalis ir dar jiems suteikiamos lengvatos nemokamai naudotis arena treniruočių ir varžybų metu, pardavinėti bilietus į rungtynes.

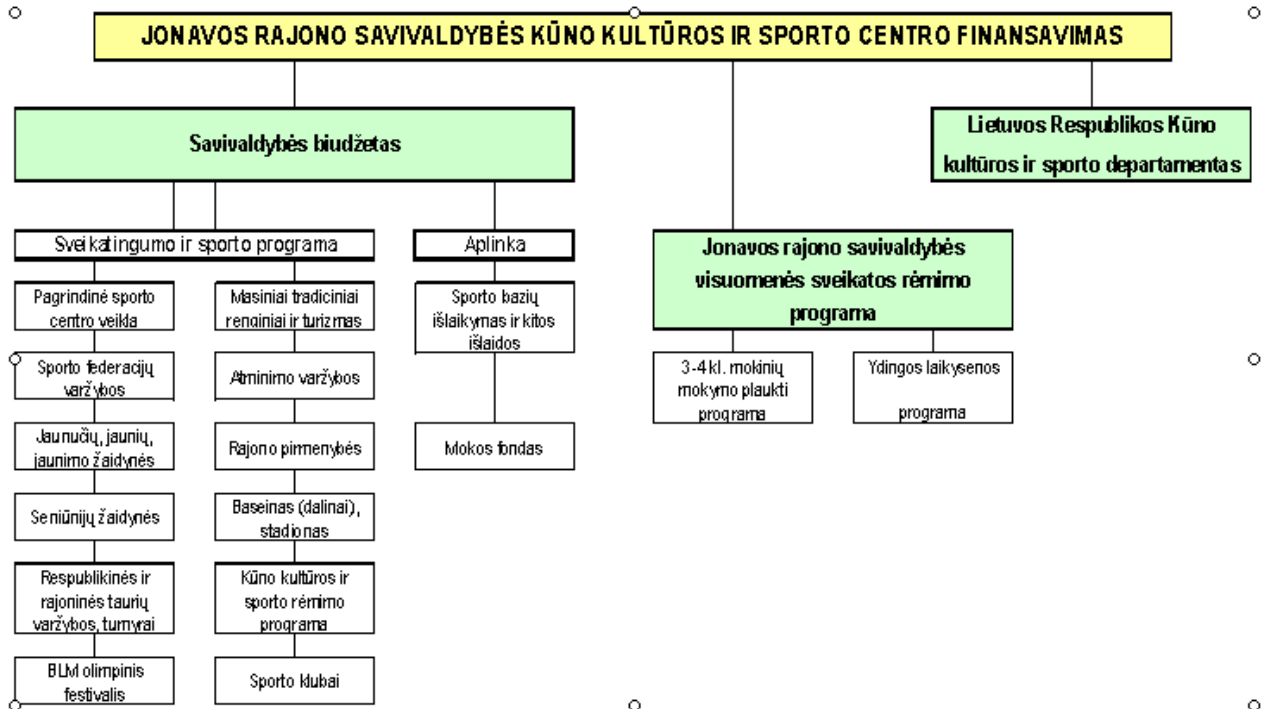
Jonavos rajono sporto sistema. Analizuojant Jonavos rajono sporto sistemos finansavimą paašškėjo, kad Jonavos rajono savivaldybės biudžeto lėšos sporto sistemai yra skirstomos taip:

- sveikatingumo ir sporto programa: 1 dalis – pagrindinei sporto centro veiklai; 2 dalis – sporto klubų rėmimo programa.

- papildomas ugdymas (moksleivio krepšelis): mokes fondas; sporto bazės išlaikymas ir kitos išlaidos.

- savivaldybės sveikatos fondo lėšos: moksleivių su ydinga laikysena programa.

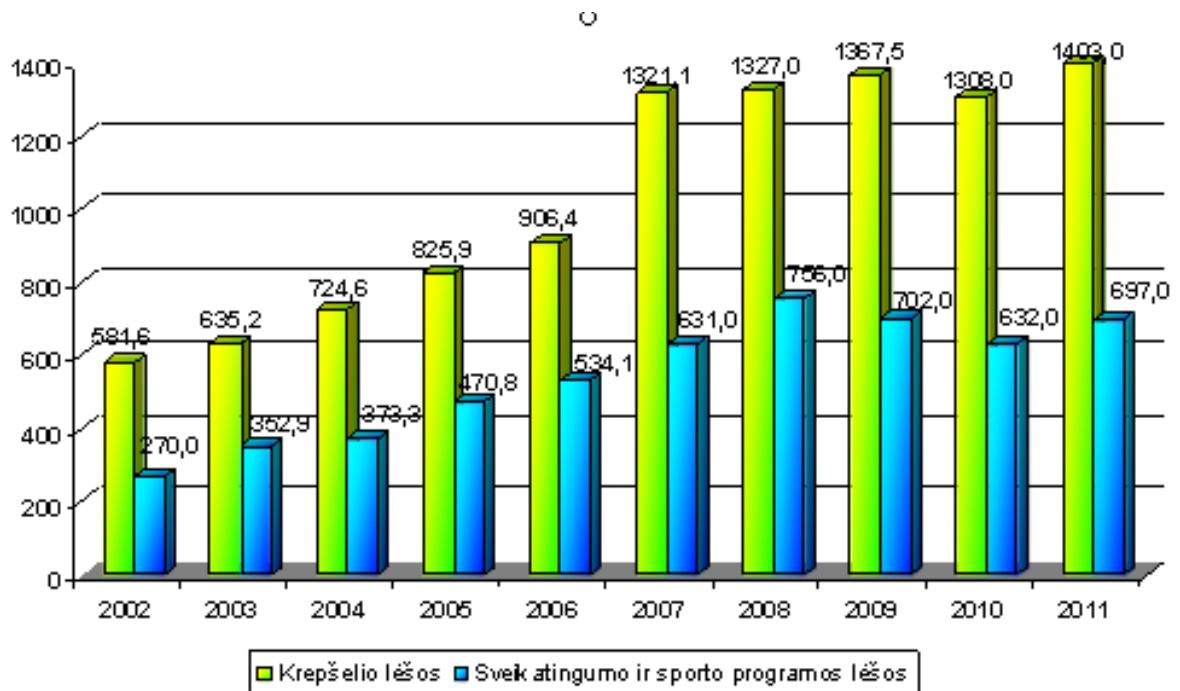
Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro finansavimas skiriamas į tris pagrindinius blokus (6 pav.).

6 pav. Jonavos rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro finansavimo schema

Kaip matyti iš 6 paveikslo, Jonavos rajono sporto sistema yra finansuojama iš savivaldybės biudžeto, Jonavos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo programos ir LR kūno kultūros ir sporto departamento. Visi šie blokai paskirsto finansavimą atitinkamoms sporto sistemos reikmėms.

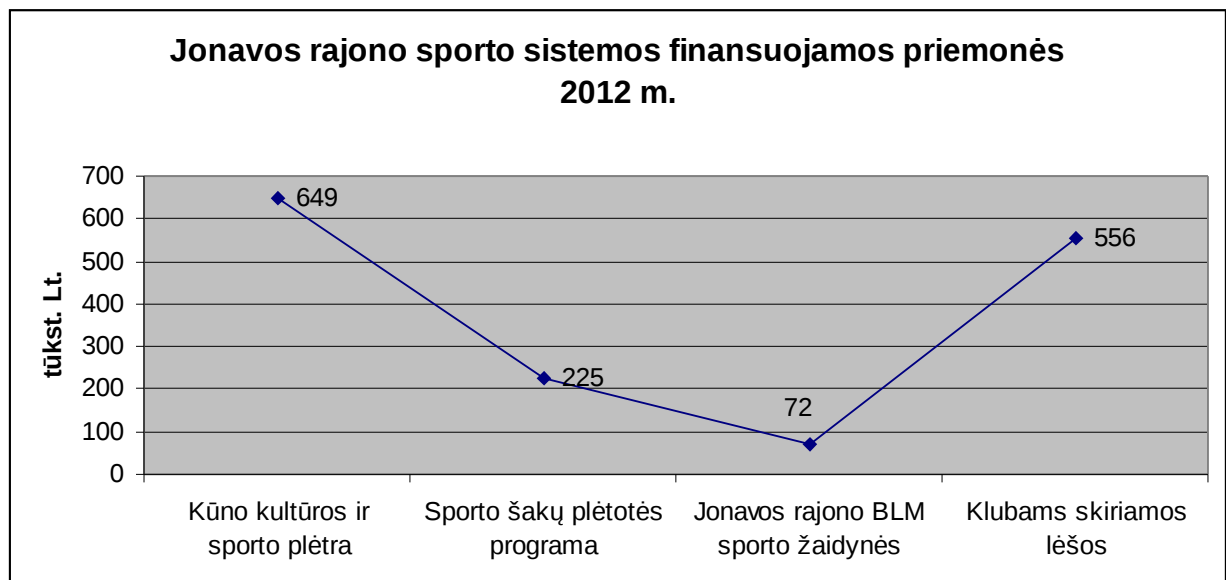
Bendras biudžetas pastaruosius 5 metus svyruoja apie 2 mln. Lt. per metus, maždaug pusė iš jų atitenka klubų ir seniūnijų rėmimui, sporto objektų priežiūrai, kita dalis – atlyginimai treneriams ir administracijai (7 pav.).

7 pav. Jonavos kūno kultūros ir sporto centro finansavimo dinamika 2002–2011 m. (tūkst. Lt.)

Kaip matyti iš 7 paveikslo, Jonavos rajono sporto sistemoje krepšelio lėšos nuolat auga ir 2011 m. buvo didžiausios analizuojamu laikotarpiu. Sveikatingumo ir sporto programoms skirtos lėšos taip pat turi augimo tendenciją, daugiausiai lėšų šioms programoms buvo skirta 2008 m. (756 tūkst. lt.), o mažiausiai 2002 m. (270 tūkst. lt.).

Jonavos rajono sporto sistemoje daugiausia yra finansuojamos 3 sritys (8 pav.).

8 pav. Jonavos rajono sporto sistemos finansuojamos sporto priemonės 2012 m.

Tyrimo duomenys rodo, kad Jonavos sporto sistemoje yra finansuojamos 3 pagrindinės sporto priemonės, iš kurių didžiausias finansavimas yra skiriamas kūno kultūros ir sporto plėtrai 649 tūkst.

Lt), o mažiausiai lėšų skiriama Jonavos rajono BLM sporto žaidynėms (72 tūkst. Lt). Didelė dalis lėšų yra skiriama Jonavos rajone veikiančioms klubams (556 tūkst. Lt). Bendrai programų finansavimui 2012 m. Jonavos rajono sporto sistemoje yra skiriama 150,2 tūkst. Lt (priedas Nr. 4).

Apibendrinant galima teigti, kad Jonavos sporto sistemos finansavimas yra pakankamas. Sporto programų ir sportinės veiklos finansavimui skiriama daug dėmesio, gaunamos lėšos paskirstomos priklausomai nuo poreikių.

Lyginant Prienų ir Jonavos rajono sporto sistemų finansavimą matyti, kad Prienų rajono sporto sistemai 2012 m. skiriama 3,8 karto mažiau lėšų nei Jonavos rajono sporto sistemai (639,6 tūkst. Lt. ir 2 mln. 352.180 tūkst. Lt. atitinkamai).

Vertinant Prienų ir Jonavos sporto sistemų finansines galimybes su Europos šalių sporto sistemomis pažymėtina, kad rajonų sporto sistemos turi gerokai mažesnes finansines galimybes efektyviai plėtoti sporto sistemą rajonuose. Finansavimas abiejuose rajonuose skiriasi iš esmės. Lietuvoje sporto finansavimui skiriama 0,09 proc. nuo BVP. Lyginant su kitomis Europos valstybėmis tai yra nedidelis procentas, pvz., Austrijoje yra skiriama 2,7 proc. nuo BVP, Italijoje – 2,5 proc. nuo BVP, Jungtinėje karalystėje – 1,5 proc. ir t.t. (Sporto sektoriaus studija, 2008). E. Kijak et al. (2003) vertinimu, sporto sistemos pagrindas yra edukacinės sistemos dalis, skatinanti fizinį ugdymą. Todėl tinkamas finansavimas efektyviai sporto sistemos veiklai yra svarbus ir reikšmingas veiksnys, sudarantis sporto sistemos plėtros tendencijas.

Paslaugos.

Prienų rajono sporto sistema. Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras (toliau Sporto centras) – tai Prienų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, organizuojanti ir koordinuojanti sportinę veiklą rajone. Sporto centrui vadovauja direktorius Valdemaras Vaitiekūnas.

Sporto centro veikla:

- ieško talentingų sportininkų;
- vykdo mokomąjį treniruočių procesą
- rengia sportininkus Sporto centro, savivaldybės, apskrities ir Lietuvos Respublikos rinktinėms;
- teikia mokymo įstaigoms ir organizacijoms metodinę ir organizacinę paramą kūno kultūros ir sporto klausimais;
- organizuoja ir vykdo rajono gyventojų sportines varžybas, sporto šventes, kultūros ir kitus renginius;
- organizuoja treniruočių stovyklas.

Sporto centre dirba 15 trenerių, iš jų – 2 nacionalinės kategorijos treneriai, 4 Lietuvos sporto treneriai, 3 dirba su licencijomis ir mokosi kūno kultūros akademijoje, 5 treneriai turi aukštąjį kūno

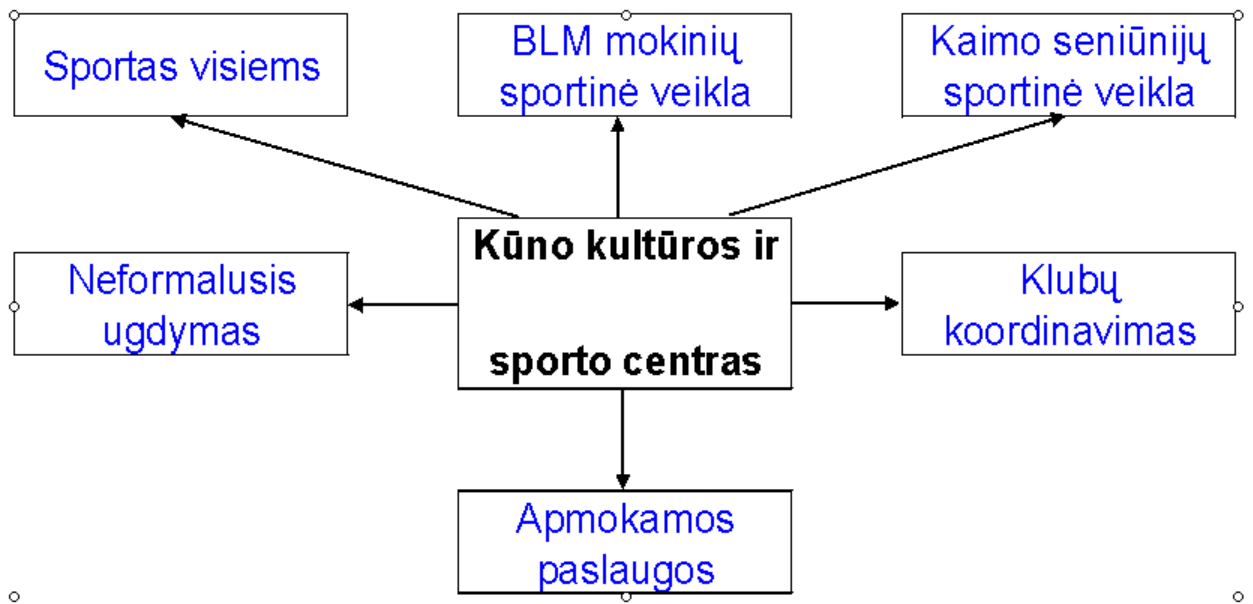
kultūros ir sporto išsilavinimą. Sporto centro treneriai veda krepšinio, futbolo, rankinio, lengvosios atletikos, orientavimosi sporto, irklavimo, kartingo, teniso, gimnastikos, badmintono treniruotes.

Prienų rajono kūno kultūros ir sporto centras vykdo šias funkcijas:

- Sportinės veiklos seniūnijose organizavimas ir vykdymas;
- Sporto klubų veiklos koordinavimas;
- Tarptautinės, respublikinės ar vietinės reikšmės sportinių renginių organizavimas ir vykdymas;
- Informacijos ir metodinės pagalbos teikimas suinteresuotiems asmenims bei organizacijoms;
- Bendrojo lavinimo mokyklų mokinių varžybinės veiklos organizavimas ir vykdymas;
- Paslaugų teikimas (pvz. baseinas, sporto salė ir t.t.).

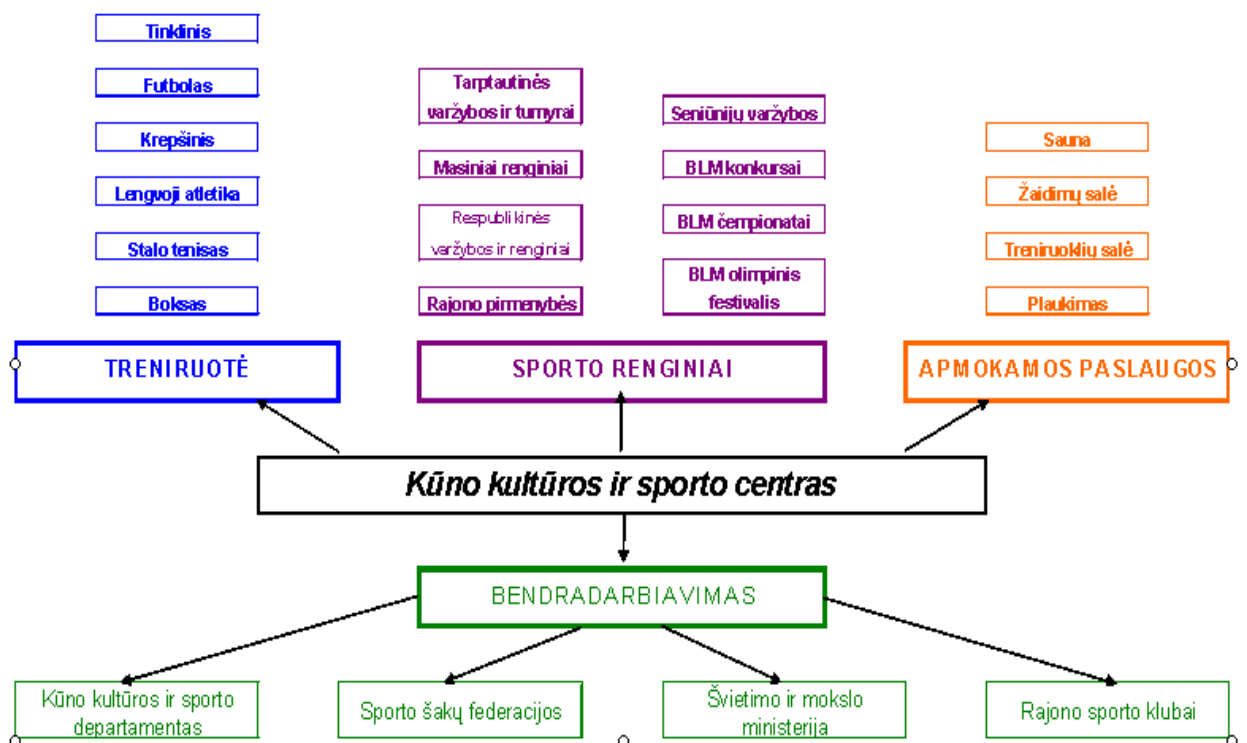
Apibendrinant galima teigti, kad Prienų sporto sistemoje teikiamos visos paslaugos, reikalingos efektyvios sporto sistemos rajone užtikrinimui. Pagrindinė Sporto centro veikla yra ieškoti naujų talentų, juos ugdyti bei sudaryti jiems efektyvias sportinio tobulėjimo galimybes. Koordinuojama sporto klubų veikla, organizuojamos rungtynės, varžybos, ugdomi jaunieji sportininkai, teikiama metodinė informacija suinteresuotiems asmenims, teikiamos bendrosios paslaugos ir t.t.

Jonavos rajono sporto sistema. Jonavos kūno kultūros ir sporto centras organizuoja papildomo ugdymo procesą mokiniams per 6 rajone pripažintas sportinės veiklos strategines sporto šakas. Taip pat atlieka sportinės veiklos koordinavimą rajone (sporto klubai, kaimo seniūnijos, BLM). Jonavos rajono sporto sistema teikia naudojimosi baseinu ir sporto sale paslaugas. Jonavos kūno kultūros ir sporto centras iniciatyviai organizuoja įvairias varžybas bei kitus sportinius renginius. Jonavos rajono sporto sistemos neatskiriama dalis yra informacijos ir metodinės pagalbos teikimas suinteresuotiems asmenims bei organizacijoms. Jonavos kūno kultūros ir sporto centro veiklos schema pristatoma 9 paveiksle.

9 pav. Jonavos kūno kultūros ir sporto centro veiklos schema

Kaip matyti iš 9 paveiksle pateiktų duomenų, Jonavos rajono kūno kultūros ir sporto centro paslaugos pagal veiklos schemą yra skirstomos į 6 pagrindines dalis, kurios yra „sportas visiems“, „neformalusis ugdymas“, „apmokamos paslaugos“, „klubų koordinavimas“, kaimo seniūnijų sportinė veikla“, „BLM mokinių sportinė veikla“. Visos šios veiklos yra plėtojamos Jonavos rajono savivaldybės sporto sistemoje, išskiriant jas į smulkesnes paslaugas (10 pav.)

10 pav. Jonavos rajono kūno kultūros ir sporto centro teikiamos paslaugos

Kaip matyti iš 10 paveikslo, Jonavos rajono kūno kultūros ir sporto centras aktyviai organizuoja įvairias treniruotes, sporto renginius, teikia apmokamas paslaugas Jonavos rajono gyventojams. Jonavos kūno kultūros ir sporto centras aktyviai bendradarbiauja su įvairiomis organizacijomis, siekdamas efektyviai vystyti ir plėtoti Jonavos rajono sporto sistemą.

Pagrindinė Jonavos rajono kūno kultūros ir sporto centro veiklos rūšis – sportinis ir rekreacinis švietimas, kodas 85.51. Kitos veiklos rūšys: sporto įrenginių eksploatavimas, kodas 93.11; sporto klubų veikla, kodas 93.12; kita sportinė veikla, kodas 93.19; fizinės gerovės užtikrinimo veikla, kodas 96.04.

Apibendrinant galima teigti, kad Jonavos sporto sistemoje teikiamos visos paslaugos, reikalingos efektyvios sporto sistemos rajone užtikrinimui. Pagrindinė sporto centro veiklos rūšis yra sportinis ir rekreacinis švietimas. Taip pat koordinuojama sporto klubų veikla, organizuojamos rungtynės, varžybos, ugdomi jaunieji sportininkai, teikiama metodinė informacija suinteresuotiems asmenims, teikiamos bendrosios paslaugos ir t.t.

Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemas galima teigti, kad abiejuose rajonuose teikiamos paslaugos yra panašios savo pobūdžiu. Išskiriama tai, kad Prienų sporto sistemos pagrindinė veikla yra sutelkta į naujų sporto talentų paiešką bei jų ugdymą, o Jonavoje – į sportinį ir rekreacinį švietimą. Lyginant su Europos šalimis, Jonavos ir Prienų rajonuose galima plėtoti sporto sistemos teikiamų paslaugų spektrą, tačiau lyginamuose rajonuose teikiama pakankamai paslaugų, galinčių užtikrinti sporto sistemos efektyvumą. Esminės sporto sistemos, teikiamos rajonuose, turi atitikti pagrindinius kūno kultūros ir sporto tikslus, t.y. žmonių fizinio tobulinimo veiksnius ir užimtumo, laisvalaikio bei rekreacijos formas ir priemones. Tokios galimybės tik iš dalies sudaromos analizuojamuose rajonuose dėl nepakankamos sporto infrastruktūros rajonuose.

Tobulinimo poreikis.

Prienų rajono sporto sistema.

Jau daug metų Prienų vardą garsina krepšinio klubo „Prienai“ komandos. Krepšinio sporto klubo „Prienai“ krepšininkai dalyvauja Baltijos krepšinio lygos (SEB BBL) iššūkio taurės, Lietuvos krepšinio federacijos (LKF) taurės, Regionų krepšinio lygos (RKL) varžybose. 2011 metais klubui atstovaujanti Prienų „Rūdupio“ komanda tapo Lietuvos krepšinio lygos (LKL) bronzos medalių laimėtoja ir pasinaudojo galimybe bei sėkmingai dalyvavo Europos taurės „Eurocup“ turnyre, iškovojo LKF taurės turnyro bronzą, šiuo metu sėkmingai žaidžia LKL, LKF ir SEB BBL Elito diviziono lygose.

Siekiant išlaikyti talentingus sportininkus ir sudaryti kuo geresnes sąlygas sportuoti ir siekti rezultatų, krepšinio sporto klubui „Prienai“ reikalinga finansinė parama.

Prienų rajono savivaldybės bendrojo lavinimo įstaigose dirbantys kūno kultūros mokytojai kasmet organizuoja įvairius turnyrus, kroso varžybos, sveikatingumo ir sporto šventes, kurių metu stengiamasi suaktyvinti vaikų fizinį aktyvumą, išsiaiškinti stipriausius sportininkus. Mokyklų komandos dalyvauja rajone organizuojamose atskirų sporto šakų varžybose, mokinių olimpinio festivalio varžybose.

Prienų rajono savivaldybėje įsteigtas kūno kultūros ir sporto centras, kuriame treniruotes lanko apie 300 sportininkų: krepšininkai, futbolininkai, lengvaatlečiai, orientacininkai, irklotojai, tenisininkai, gimnastai, badmintonininkai, kartingistai.

Kasmet vyksta masiniai sporto renginiai, šventės, žaidynės. 2011 metais tradiciškai vyko Prienų rajono savivaldybės ir laikraščio „Gyvenimas“ taurės krepšinio, salės futbolo varžybos, bėgimo festivalis „Mes galime“, rajono seniūnijų sporto žaidynės ir kiti renginiai.

Pagrindinis **Kūno kultūros ir sporto populiarinimo priemonės** tikslas – remti krepšinio klubą „Prienai“, kuris garsina Prienų kraštą ir atlieka svarbų vaidmenį rajono sportiniame gyvenime.

Prienų rajono savivaldybės biudžete **Kūno kultūros ir sporto populiarinimo priemonei** numatytas finansavimas skirtas masiniams sporto ir sveikatingumo renginiams, ugdantiems bendruomenės solidarumą ir fizinį aktyvumą, gerinantiems žmonių sveikatą ir jų darbingumą, organizuoti.

Prienų rajono bendruomenių, sporto klubų dalinis finansavimas skirtas kokybiškai parengtiems ir realiai įgyvendinamiems projektams.

Apibendrinant galima teigti, kad reikalinga tobulinti Prienų rajono sporto sistemą. Pirmiausia reikalinga sporto sistemos administravimo kaita (pasisemiant patirties iš Jonavos rajono sporto sistemos, kai sporto sistemos finansavimas yra sutelktas vienoje rankose). Prienų rajono sporto sistemos tobulinimo poreikis kyla siekiant sudaryti galimybę pasireikšti talentingiems sportininkams, išlaikyti talentingus sportininkus, trenerius bei tokiu būdu garsinti rajono vardą. Reikalinga skirti daugiau lėšų sporto priemonių įgyvendinimui, į sporto sistemą įvesti daugiau įvairių sporto sistemos priemonių, kurios pritrauktų privačias lėšas, kurių panaudojimas gali būti skiriamas sporto infrastruktūros plėtrai.

Jonavos rajono sporto sistema.

Pagrindinis dėmesys Jonavos rajono sporto sistemoje krypta į poreikį tobulinti sporto infrastruktūrą. Sporto sistema Jonavos rajone yra valdoma ganėtinai efektyviai, skiriama daug lėšų, kuriamos įvairios priemonės kūno kultūros ir sporto skatinimui Jonavos rajone. Jonavos rajono savivaldybės sporto bazė yra pakankamai išplėtotą, tačiau ją būtina gerinti. Yra miesto stadionas su nauja danga. Miesto Kūno kultūros ir sporto centras labai populiarus: jame yra didelė salė ir

baseinas. Pagal atskirą programą moksleiviai mokomi plaukti nemokamai. Šią programą finansuoja Jonavos rajono savivaldybė.

Atlikus įvairių dokumentų analizę, lyginant Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemas reikalinga pažymėti, kad abi sporto sistemos veikia ganėtinai efektyviai (dažnu atveju efektyviau nei sporto sistemos didmiesčiuose). Tačiau ir šias sporto sistemas yra reikia tobulinti. Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga sporto sistemos administravimo kaita, kad kūno kultūros ir sporto centras galėtų pats skirstyti gaunamas lėšas, jas naudoti pagal savo poreikius. Prienų rajone reiktų ieškoti galimybių įsteigti bent po 0,25 sporto organizatoriaus pareigybės kaimo seniūnijose. Taip pat reikalinga didesnė finansinė parama mėgėjų klubams, kad fizinio aktyvumo skatinimui būtų pritraukta daugiau visuomenės narių. Jonavos rajono sporto sistema pasižymi efektyviu valdymu, lyginant su Prienų rajonu, Jonavoje finansavimas sporto sistemai yra faktiškai dvigubai didesnis, todėl akivaizdu, kad ir sporto sistemos plėtotė vyksta efektyviau. Visgi Jonavos rajonui reikalinga sporto infrastruktūros rajone kaita, pirmiausia įrengiant daugiafunkcinį sporto centrą.

Taigi, sporto sistemos efektyvus administravimas, jos transformacija ir nuolatinis tobulinimas sudaro prielaidas padidinti visuomenės fizinį aktyvumą. Sporto sistemos tobulinimas laiduoja efektyvesnę sporto sistemos priėmimą ir vertinimą visuomenėje (Communication on Sport, 2007). Remiantis Europos sporto sistemų teigiamais pavyzdžiais Prienų ir Jonavos sporto sistemos turi būti tobulinamos, kad būtų sudarytos galimybės sportuoti visiems visuomenės nariams.

Siekiant palyginti Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemas, buvo taikytas sporto sistemoje dirbančių ekspertų pusiau struktūruotas interviu. Šis interviu apibrėžiamas kaip įgudusio tyrėjo ir informanto dialogas, siekiant gauti svarbios informacijos, kurią galima būtų nagrinėti. Interviu metu siekta paskatinti informantus pristatyti savo nuomonę, dalijantis patirtimi ir išgyvenimais. Taikant šį duomenų rinkimo metodą apklausti šeši informantai, iš kurių trys dirba Jonavos rajono sporto sistemoje, o kiti trys – Prienų rajono sporto sistemoje (kai kurių ekspertų pavardės, jiems pageidaujant, nebus skelbiamos tyrime, o ekspertai bus pavadinti inicialais).

Pateikiamos tyrimo informantų koduotės ir darbo patirtis sporto sistemoje:

Prienų rajono sporto sistemos ekspertai (informanto kodas):

1. Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro direktorius – V. V. Darbo patirtis – 20 metų (Prienai Nr. 1 V.V.).

2. Kūno kultūros ir sporto centro direktoriaus pavaduotojas, „Žiburio“ gimnazijos kūno kultūros mokytojas, sporto klubo „Vėjas“ prezidentas – E. V.. Darbo patirtis – 15 metų (Prienai Nr. 2 E.V.).

3. Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro darbuotojas – A.K. Darbo patirtis 12 metų (Prienai Nr.3, A.K.).

Jonavos rajono sporto sistemos ekspertai:

4. Jonavos r. savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro direktorės pavaduotoja mokinių sportui – D. V. Darbo patirtis – 23 m. (Jonava Nr. 1 D.V.)

5. Jonavos r. savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro sporto direktoriaus pavaduotojas suaugusiųjų sportui A.D. Darbo patirtis – 16 m. (Jonava Nr. 2 A.D.).

6. Jonavos r. savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro direktorė – R. S. Darbo patirtis – 24 m. (Jonava Nr. 3, R.S.).

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų / Jonavos rajone?

Tyrimo dalyviai pateikia skirtingas nuomones apie sporto sistemos situaciją šiandien Prienų ir Jonavos rajonuose.

Bendra vertinimo tendencija Prienų rajone yra įvairiapusė. Prienų rajono ekspertai, sporto sistemos situaciją vertina labai skirtingai:

„<...> gera, yra reikalingų pakeitimų, tačiau bendrai vertinant situacija yra gera <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

„<....> Dešimties balų sistemoje vertinčiau penketui <...>“ [Prienai Nr. 2, E.V.].

„<...> Sporto sistemos situacija Prienų rajone yra patenkinama <.....>“ [Prienai Nr.3, A.K.].

Tyrimo metu paaiškėjo skirtingos ekspertų nuomonės, kuriomis remiantis visgi derėtų pažymėti, kad sporto sistema Prienuose šiandien nėra pati geriausia. Vertinant informantų atsakymus paaiškėjo, kad Prienų sporto sistemoje dabartiniu metu vyrauja „chaosas“:

„<...>Nėra strateginių tikslų, kurie turėtų įtakos bendram darbui, viskas vyksta chaotiškai, dažnai asmeninio entuziazmo ir požiūrio dėka. Neišnaudojamos žmogiškųjų išteklių galimybės ir bazinis potencialas. <...> Sporto situaciją šiek tiek gerina sporto klubų veikla, kuri, kaip minėjau, paremta asmenine iniciatyva ir dažnai sutinkama skeptiškai <...>“ [Prienai Nr. 2, E.V.].

„<...> Sporto sistemos situacija Prienų rajone yra patenkinama. Dubliuojamos kai kurios funkcijos, pvz. Savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyrius ir Švietimo skyrius kuruoja Prienų rajono mokyklų kūno kultūros mokytojų veiklą, t.y. du skirtingų skyrių žmonės atsakingi praktiškai už tą pačią veiklą <.....>“ [Prienai Nr.3, A.K.].

Bendrai vertinant ekspertų nuomones galima teigti, kad Prienų sporto sistema šiandien yra vidutiniška, t.y. nei gera, nei labai prasta. Akivaizdu, kad Prienų rajono sporto sistemai šiandien reikalinga kaita, nes dabartiniu metu sporto sistemoje pastebima strateginės veiklos stoka bei funkcijų dubliavimasis, kas neigiamai įtakoja sporto sistemos administravimą ir veiklą.

Tyrimo dalyvavę Jonavos rajono sporto sistemos ekspertų nuomonės apie šiandieninę sporto sistemos padėtį Jonavos rajone sutapo:

„<...>Gera. Finansavimas palyginus su kitais rajonais, miestas yra geras, oficialioms varžyboms apmokant tik keliones išlaidas, be maistpinigių, užtenka, pakanka lėšų vykdyti ir

tradicinius Jonavos rajono renginius, pirmenybes. Visos funkcijos susijusios su žodžiu sportas yra priskirtos sporto centrui, tai, manome, yra gerai ir paprasčiau rajono valdžiai. Vykdam stambius renginius nuolat talkina sporto centro treneriai <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<...> vertinčiau kaip gerą, nes visas funkcijas atlieka būtent sporto centras, tad mes ir koordinuojame sporto situaciją šiandien, siekiame daryti viską, kas geriausia <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> šiandieninė situacija tikrai nebloga, sporto centras valdo sporto sistemą, todėl siekiame, kad viskas būtų vykdoma kuo įmanoma sklandžiau ir efektyviau<...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Informantų nuomone, sporto sistema Jonavos rajone šiandien yra veikianti gerai ir yra pakankamai stabili. Tyrimo dalyviai konstatuoja, kad pats sporto centras užsiima visų funkcijų koordinavimu, su kuo siejama efektyvi sporto sistema šiandien.

Tačiau nežiūrint į Jonavos sporto sistemos teigiamus vertinimus ir veiklos efektyvumą, šiandien Jonavoje susiduriama ir su kai kurių funkcijų dubliavimusi, kas gali neigiamai įtakoti sporto sistemą:

„<...>2011 m. įsisteigus Visuomenės sveikatos biurui, iš kart pastebėjome mūsų darbo dubliavimą, jie neieško savo darbo nišų, eina lengviausiu keliu, vykdo varžybas mokiniams, sporto renginius ką jau daug metų darome mes, sporto centras. Jie turėtų užsiimti sveikatinimo renginiais kaip pvz. masinėm mankštom su muzika stadione, Šiaurietiško ėjimo propagavimas, ypač vyresnio amžiaus žmonės, diena be automobilio ir pan. <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

Bendrai vertinant Jonavos sporto sistema yra gera. Ekspertų nuomone, sporto sistema veikia efektyviai, nes visa veikla yra sutelkta vienos rankose. Tačiau ir Jonavos sporto sistemoje neišvengiama kliūčių, kai yra dubliuojamos funkcijos.

Lyginant Prienų ir Jonavos rajono ekspertų nuomones galima teigti, kad Prienų sporto sistema yra gerokai prastesnėje padėtyje šiandien nei Jonavos sporto sistema. Prienų sporto sistemoje reikalingi esminiai veiklos, funkcijų, strateginiai pokyčiai, neišnaudojamas turimas žmogiškasis potencialas, kai tuo tarpu Jonavos sporto sistema šiandien veikia efektyviai, ko pagrindine priežastimi yra įvardinama sporto centro veikla, kuri pati viską aprėpia, valdo, tačiau kartais ir Jonavoje pastebimas funkcijų dubliavimasis. Taigi, galima teigti, kad šiandieninei sporto situacijai Prienuose reikalinga kaita, o Jonavoje reikalingi tik minimalūs pertvarkymai.

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų/ Jonavos rajone?

Prienų sporto sistemos administravimą informantai vertino skirtingai, teigdami, kad sporto sistemos administravimas nėra blogas, tačiau jam reikalinga kaita:

„<...> gerai<...>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

„<....> Kaip ir minėjau neturint tikslų negalima jų įgyvendinti. Administravimo tikslas – „išgyventi iki kitos savaitės“ ir prisirinkti „pliusų“ už renginius, kurie ir vykdomi dėl „pliuso“. Dėl netinkamo administravimo prarandame sporto šakų įvairovę, ir visus norinčius ir galinčius siekti rezultatų mažiau populiariose sporto šakose <.....>“ [Prienui Nr. 2, E.V.].

„<....> Sporto sistemos administravimas yra neblogas, Savivaldybės lygmenyje sporto sistemą administruoja Kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus vyr. specialistas, sporto politiką įgyvendina Prienui rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras ir Prienui rajono bendrojo lavinimo įstaigų kūno kultūros mokytojai, taip pat Prienui rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Seniūnijose sporto veiklą organizuoja ir administruoja seniūnijų seniūnai. Sisteminiu požiūriu viskas neblogai, tačiau problemų dažnai kyla dėl žmoniškųjų išteklių, kitaip sakant iniciatyvumo, kompetencijų ir suinteresuotumo. Dėl šios priežasties tiek Prienui seniūnijoje, tiek ir rajono kaimiškose seniūnijose labai netolygiai vystoma sportinė veikla, viena seniūnija labai sportiška, kita visiškai apatiška. Viskas priklauso nuo žmonių, kurie dirba sporto sistemoje ir kurie už ją atsakingi <...>“ [Prienui Nr. 3, A.K.].

Informantų nuomone, viskas Prienui sporto sistemos administravime būtų gerai, jeigu būtų įgyvendinami visi užsibrėžti tikslai, būtų vertinami turimi ištekliai ir veikiant kartu būtų siekiama geriausio rezultato. Akivaizdu, kad Prienui sporto sistemos administravime reikalinga kaita, kuri turi atsispindėti strateginių tikslų kūrimu bei jų įgyvendinimu, kad visos seniūnijos būtų vienodai aprūpintos ištekliais, vienodai įtraukiamos į sportinę veiklą ir t.t.

Jonavos sporto sistemos administravimas dažniausiai yra vertinamas kaip gera ir efektyviai veikianti sistema:

„<....>Gerai. Savivaldybėje yra Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vyr. specialistas kuriojantis sportą. Tai jo pagrindinė funkcija perduoti informaciją sporto centrui gaunamą apie sportą ir padėti pateikti rajono tarybai svarstyti ar patvirtinti naujus ar pakeistus dokumentus <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<....> Vidutiniškai. Sporto administravimo sistemoje yra spragų, tačiau bendromis jėgomis siekiame kuruoti sistemą taip, kad jos administravimas būtų kuo efektyvesnis <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> sporto sistema administruojama gerai <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Informantų nuomone, Jonavos rajono sporto sistema yra administruojama gerai ir efektyviai, kadangi yra paskirtas atsakingas asmuo, kuris prižiūri visą veiklą ir jos administravimą. Kaip jau buvo minėta, Jonavos sporto sistemos valdymas yra sutelktas sporto centre, kas gali laiduoti ir efektyvesnę pačios sistemos valdymą.

Lyginant Prienui ir Jonavos rajonų sporto sistemų administravimą pastebėtina, kad Jonavos sporto sistema yra administruojama efektyviau ir kokybiškiau nei Prienui sporto sistema. Prienui

sporto sistemoje trūksta sistematiškumo, strateginių tikslų, netinkamai vertinami žmogiškieji ištekliai, kai tuo tarpu Jonavos sporto sistemoje visa veikla yra priskirta vienam kuratoriui, kuris efektyviai administruoja sporto sistemą. Taigi, galima teigti, kad reikalinga sporto sistemos administravimo kaita Prienų rajone, pasinaudojant Jonavos rajono sporto sistemos pavyzdžiu ir daugiau funkcijų perduodant kūno kultūros ir sporto centro administravimui.

3. Kaip vertinate dabartinę Prienų/Jonavos rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Tyrimo dalyvių nuomonės apie Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūrą reikšmingai neišsiskyrė:

„<...> patenkinamai <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

„<...>Prienų seniūnijoje situacija patenkinama, yra pakankamai sporto salių tiek bendrojo lavinimo mokyklose, tiek ir Kūno kultūros ir sporto centre, turime naują krepšinio areną, kuriame vyksta aukščiausio lygio (LKL, BBL, RKL) krepšinio varžybos. Tačiau mieste nėra lengvajai atletikai ir futbolui pritaikyto kokybiško stadiono, nors miestas prie Nemuno – neturime irklavimo bazės (tiksliau yra bebaigianti sugriūti). Miesto daugiabučių namų teritorijose nėra žaidimų ar aktyviam laisvalaikiui pritaikytų aikštelių ar inventoriaus. Kaimiškose seniūnijose padėtis visiškai tragiška, kai kurios seniūnijos išvis neturi sporto salių arba jos yra mažos ir apleistos. Taip pat ir stadionai. Neturime baseino rajone, teniso aikštelių <...>“ [Prienai Nr. 3, A.K.].

Ekspertų vertinimu, Prienų sporto sistemos infrastruktūra dabartiniu metu yra patenkinama, vietomis labai prasta, pvz. kaimiškose seniūnijose. Tokie ekspertų vertinimai parodo, kad reikalinga sporto sistemos infrastruktūros kaita.

Kai kurių ekspertų nuomone, Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūra yra nebloga:

„<...> Infrastruktūra pakankamai nebloga. Mieste turime renovuotas sporto sales, aikštyną. Žinoma, reikėtų gerinti esamų miesto ir rajono stadionų ir aikštynų būklę, atnaujinti lauko teniso kortus, įrengti daugiau papildomų patalpų sporto veiklai jau esamose sporto bazėse (treniruoklių, dvikovos salės ir pan.). <....>“ [Prienai Nr. 2, E.V.].

Su pastarojo eksperto pateikta nuomone galima sutikti, kadangi Prienuose yra išvystyta sporto infrastruktūra, kuriai tiesiog reikalingi pokyčiai. Ekspertas E.V. nėra nusiteikęs skeptiškai. Atrodo, kad Prienų sporto sistemoje reikalingi esminiai pokyčiai, nes sporto infrastruktūra kaip ir yra sukurta, tačiau ją reikalinga atkurti, atnaujinti.

Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūra vertintina kaip patenkinama. Rajone yra sukurta sporto infrastruktūra, tačiau ji apleista, reikalinga atnaujinti, renovuoti turimas sporto bazes, plėtoti jų veiklą, sudarant galimybes vystyti įvairias sporto šakas.

Jonavos sporto sistemos infrastruktūra vertinama patenkinamai:

„<....>Patenkinamai. Trūksta sporto bazių, ypač žiemos metu, futbolui, lengvajai atletikai. Bendrojo ugdymo mokyklų apleistos sporto salės, stadionai prie mokyklų <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<....> Vidutiniškai, tikrai trūksta sporto bazių, daugiafunkcinio sporto centro, kad būtų galima įtraukti daugiau visuomenės į aktyvų gyvenimą, sudaryti palankias sąlygas fizinio aktyvumo plėtotei <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> patenkinama, Jonavos rajone trūksta sporto bazių, inventorius <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Informantų vertinimu, didžiausia problema Jonavos sporto sistemoje yra būtent sporto infrastruktūra, kuri dar nėra pakankamai išplėtotą, trūksta sporto bazių, daugiafunkcinio centro, kad būtų galima tikslingai ir efektyviai plėtoti sporto sistemą. Netinkama sporto sistemos infrastruktūra neleidžia įtraukti visų visuomenės narių į aktyvią fizinę veiklą, stabdo kai kurių sporto šakų vystymą, trikdo jaunų sportininkų galimybes.

Lyginant Prienų ir Jonavos infrastruktūras pastebėtina, kad Prienų sporto sistemos infrastruktūra yra kiek geresnė, t.y. Prienuose yra daugiau sporto bazių, kurias reikalinga atnaujinti, o Jonavoje jų apskirtai nėra. Tačiau Jonavos sporto infrastruktūra apima platesnį sporto šakų spektrą, tuo tarpu Prienų rajone kai kurių sporto šakų infrastruktūros (plaukimo, teniso) apskirtai nėra.

Bendrai ekspertų vertinimu, tiek Prienų, tiek ir Jonavos rajonų sporto sistemų infrastruktūros yra patenkinamos ir joms reikalingi skubūs pokyčiai.

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Prienų/ Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje?

Ekspertų nuomones pristatant reikalingus pokyčius Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje sutapo:

„<....> reikalinga stadionas, futbolo aikštė, irklavimo bazė, irklavimo inventorius, teniso aikštynas ir t.t. <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

„<....> Kaip jau minėjau reikalinga renovuoti miesto ir rajono mokyklų stadionus ir aikštynus, užbaigti rajono mokyklų sporto salių renovacijas <....>“ [Prienai Nr. 2, E.V.].

„<...> Reikia užbaigti daugiafunkcinio sporto komplekso statybą, kad šalia krepšinio arenos atsirastų ir baseinas ir teniso kortai bei kokybiškas lengvajai atletikai, futbolui pritaikytas stadionas. (visa tai numatyta projekte, kurį administruoja Kūno kultūros ir sporto departamentas). Reikia surasti būdų ir lėšų renovuoti kaimo seniūnijose esančių bendrojo lavinimo mokyklų sporto sales ir aikštynus <...>“ [Prienai Nr. 3, A.K.].

Informantai nurodo, kad svarbiausia yra atnaujinti turimas sporto bazes, užbaigti pradėtus statinius. Tinkama sporto sistemos infrastruktūra bus sukuriama tuomet, kai bus rasta lėšų sporto bazių atnaujinimui, renovacijai, kas reikšmingai įtakotų sporto sistemą.

Prienu sporto sistemos infrastruktūroje reikalinga užbaigti statyti daigafunkcinį sporto centrą, pastatyti futbolo aikštę, atnaujinti irklavimo bazę bei teniso aikštyną, renovuoti sporto sales ir aikštynus Prienu rajono kaimo seniūnijose, tokiu būdu įtraukiant visuomenę į aktyvią fizinę veiklą.

Jonavos sporto infrastruktūra tyrime dalyvavusių ekspertų vertinama patenkinamai, todėl pokyčiai Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje yra neišvengiami.

„<...>Renovuoti, modernizuoti esamas sporto bazes ir statyti naujas, nes norinčių sportuoti yra, nėra tik kur sportuoti. Manau, kad rajono visa ir bendrojo ugdymo mokyklų sporto bazė turėtų priklausyti vienai organizacijai, kuri būtų atsakinga už jų remontus, renovacijas, priežiūrą ir išlaikymą, kadangi mokyklos rūpinasi kabinetais, aktų salėmis, o mokyklos renovacija sporto salių, aikštynų nepaliečia, mokykloms, tai antraeilis dalykas, nors visi šnekame apie judėjimą, sportavimą ir jo nauda. Mokiniai aktyvūs, gyventojai aktyvūs, norai dideli, bet ypač žiemą labai susiaurėja kur tai galima daryti <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<....>Pastatyti lengvųjų konstrukcijų maniežą futbolui, lengvajai atletikai už Neries upės, baigti pastatyti sporto pramogų kompleksą <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> reikalinga įkurti daugiau viešųjų sporto bazių, sudaryti galimybes sportininkams sportuoti žiemą, reiktų pagreitinti daigafunkcinio sporto centro statybą ir atidarymą <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Ekspertų vertinimu, Jonavos sporto sistemos infrastruktūrą žymiai pagerintų renovacija ir modernizacija turimų sporto bazių bei naujų sporto bazių statymas. Dabartiniu metu trūksta sporto bazių, kuriose sportininkai galėtų tinkamai sportuoti ir ruoštis varžyboms visais metų laikais. Ypač didelė problema Jonavoje iškyla žiemą, kai sportininkai neturi kur sportuoti, kas sumažina jų perspektyvas ateityje, kai jie negali treniruotis nuosekliai ištisus metus.

Lyginant Prienu ir Jonavos rajonų sporto infrastruktūrą galima teigti, kad abiejuose rajonuose reikalingi esminiai sporto sistemos infrastruktūros pokyčiai, pirmiausiai renovuojant ir atnaujinant turimas sporto bazes, taip pat reikalinga statyti daigafunkcinius sporto centrus, kuriuose būtų sudaromos galimybės sportuoti įvairių sporto šakų atstovams.

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienu/ Jonavos rajone?

Finansavimas yra svarbi sporto sistemos dalis. Prienu rajono ekspertai nurodė, kad sporto sistemos biudžetas kaip ir nėra mažas, tačiau didelė jo dalis skirta darbo užmokesčiui ir mokesčiams, todėl realiai naudojamų biudžeto lėšų sporto sistemos plėtotei nebelieka:

„<...> Prienų KKSC biudžetas 630,8 tūkst. Lt., iš jų darbo užmokestis ir socialinis draudimas 499,7 tūkst. Lt., 19 tūkst. Lt. spec. programa <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

Anot Prienų eksperto Nr. 3, „<...> Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centrui 2012 m. skirta 630 tūkst. Lt, Prienų rajone registruotiems sporto klubams bei rajono sporto renginiams – 200 tūkst. Lt iš Savivaldybės biudžeto <...>“ [Prienai Nr. 3, A.K.].

Taigi ekspertai nurodė, kad lėšų skiriama 630 tūkst. Lt, tačiau dalis šių lėšų pereina formalių mokesčių apmokėjimui, t.y. visas biudžetas nėra skiriamas būtent sporto sistemos plėtotei, o reikalinga jį išdalinti žmogiškiesiems ištekliams už jų atliekamą darbą bei valstybei.

Jonavos rajono sporto sistemai skiriama gerokai daugiau lėšų:

„<...> skiriama 2.352.180,00 Lt. <...> iš kurių nepanaudota skirtų asignavimų 25,8 tūkst. Lt. <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<...> daugiau nei du milijonai litų <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> apie 2 milijonai 350 tūkstančių, tiksliai skaičiaus neįvardinsiu, tačiau finansavimas šiuo metu yra leidžiantis judėti pirmyn <...>“ [Jonava, Nr. 3, A.Ž.].

Jonavos sporto sistemoje yra galimybė panaudoti daugiau nei 2 milijonus litų. Informantų vertinimu, toks finansavimas leidžia sudaryti efektyvesnes sporto sistemos plėtros galimybes.

Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemų finansavimą pastebimi akivaizdūs finansavimo skirtumai, kai Prienų sporto sistemos finansavimas yra faktiškai tris kartus mažesnis nei Jonavos rajono sporto sistemos, kas sudaro prielaidas teigti, kad Jonavos sporto sistema ir infrastruktūra turėtų būti tobulinama sparčiau, nes gaunamos lėšos sporto sistemai yra gerokai didesnės nei Prienuose, o Prienų sporto infrastruktūra yra nors ir ne itin žymiai, tačiau geresnė nei Jonavos.

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų/ Jonavos rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Ekspertų vertinimu, dabartinis Prienų rajono sporto sistemos finansavimas nėra pakankamas:

„<...> nepatenkinamas, mažai pinigų skiriama sportininkų ruošimui Prienų KKSC <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

„<...> Finansavimas yra nepakankamas, bet tai diktuoja ekonominė situacija dabar visoje Lietuvoje. Problema yra ir tame, kad skirtos lėšos neišnaudojamos efektyviai, jos paskirstomos dažnai neatsižvelgiant į suinteresuotųjų poreikius, o, kaip Lietuvoje jau įprasta, pagal pažintis, naudą ir pan. <...>“ [Prienai Nr. 3, A.K.].

Informantai nurodo, kad nepakankamas finansavimas trikdo sporto sistemos veiklą, nesudaro efektyvių plėtros galimybių. Tačiau, anot Prienų eksperto Nr.2 E.V., dabartinį Prienų rajono sporto sistemos finansavimą galima vertinti patenkinamai, kadangi papildomas lėšas visuomet yra galimybė naudoti, bet galima apsieiti ir su tokiu finansavimu, koks jis yra:

„<...>Gal vertinčiau jį patenkinamai. Žinoma šioje srityje visada bus kur panaudoti daugiau lėšų. Ir ,kaip minėjau, naujų sporto šakų populiarinimui ir infrastruktūros gerinimui <...>“ [Prienai Nr. 2 E.V.].

Vertinant Prienų sporto sistemos finansavimą pastebima finansavimo trūkumo tendencija, nes rajone reikalinga įgyvendinti daugybę uždavinių, siekiant pagerinti sporto sistemą, o tam, be abejo, yra reikalingi finansiniai ištekliai.

Jonavos rajono sporto sistemos gaunamos lėšos yra gerokai didesnės, tačiau iš Jonavos sporto sistemoje jaučiama lėšų stoka:

„<...>Nepakankamas, trūksta aukštesnio lygio sportininkams, vykstantiems į varžybas mokėti maistpinigius <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<...> atrodo sumos yra lyg ir didelės, tačiau visgi viskam finansavimo neužtenka, norėtusi padaryti daugiau, tačiau finansavimas yra ribotas <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> manau, kad finansavimas pakankamas, aišku, visuomet pritrūksta kažkam lėšų. Didesnis finansavimas sudarytų daugiau galimybių efektyviau plėtoti sporto sistemą rajone <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Informantų nuomone, lėšų visuomet trūksta, sporto sistemos tobulėjimui reikalinga skirti daugiau finansavimo. Lėšų stoka pirmiausia sutrikdo pačią sporto sistemą, neleidžia jai efektyviai funkcionuoti, dėl ko nukenčia visa visuomenė.

Bendrai vertinant Prienų ir Jonavos finansavimą galima teigti, kad abiejuose rajonuose finansavimas yra nepakankamas. Ekspertų nuomone, reikalingas didesnis finansavimas, kuris padėtų atskleisti rajonų sportinį potencialą, leistų patobulinti esamas sporto sistemas. Visgi pažymėtina ir tai, kad sporto sistemai Jonavoje yra skiriama gerokai daugiau lėšų nei Prienų rajono sporto sistemai.

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Prienų /Jonavos rajone?

Ekspertai nurodė, kad Prienų rajono sporto sistema šiuo metu teikia įvairiapuses paslaugas, kurios skatintų ir užtikrintų sporto sistemos plėtotę rajone:

„<...> skatiname gyventojus sportuoti, mokome moksleivius sportuoti, organizuojam varžybas, treniruojam jaunimą, nuomojam patalpas, sporto inventorių <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

„<...> Sporto sistema teikia ugdymo ir ugdymosi paslaugas. Kažin ar gali ji būti kitokia. Jaunimas ir suaugusieji turi galimybę tobulinti savo įgūdžius ir charakterio bruožus sporto šakų treniruotėse. Jei prie paslaugų priskirsime sportinius reginius tai teikia ir pasigėrėjimo sporto rezultatais bei pergalės siekimo stebėjimo galimybę <..>“ [Prienai Nr. 2, E.V.].

„<...>Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyrius teikia sporto politikos formavimo ir įgyvendinimo rajone paslaugas, koordinuoja Kūno kultūros ir sporto centro veiklą, kūno kultūros mokytojų metodinio būrelio veiklą, dalyvauja organizuojant Prienų rajono

savivaldybės sporto renginius. Kūno kultūros ir sporto centre vyksta futbolo, krepšinio, lengvosios atletikos, stalo teniso, badmintono, irklavimo, orientavimosi sporto treniruotės. Taip pat rajono sporto renginių organizavimas, Lietuvos mokinių olimpinio festivalio varžybos, rajono mokinių sporto varžybos organizuojamos kūno kultūros ir sporto centro, kartu su savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyriumi bei rajono sporto asociacijomis <...>“ [Prienuai Nr. 3, A.K.].

Tyrimo dalyviai nurodė, kad Prienu sporto sistema teikia daug paslaugų, kurios visos yra susietos su sportu. Informantų atsakymai leidžia teigti, kad Prienuose yra aktyviai plėtojama sportinė veikla. Be to, pažymėtina ir tai, kad Prienuose ieškoma būdų, kaip gauti papildomų lėšų sporto sistemai, kai vienu iš būdų pasirinktas sporto inventoriaus ir sporto bazių nuoma, kas teikia papildomas lėšas sporto sistemai.

Jonavos rajono ekspertai išvardino paslaugas, kurias teikia šiandieninė sporto sistema:

„<...> Organizuoja bokso, futbolo, krepšinio, lengvosios atletikos, stalo teniso, tinklinio, šachmatų sportininkų mokymo grupių ugdymo procesą; koordinuoja ir bendradarbiauja su sporto klubais; bendradarbiauja su bendrojo ugdymo mokyklomis dėl sporto salių, sportuojančių mokinių lankomumo, pažangumo ir vykdomo mokinių olimpinio festivalio varžybas; organizuoja seniūnijų žaidynes, įvairių sporto šakų rajono pirmenybes; teikia paslaugas: sporto salių nuoma, baseino, pirties stadionų nuoma ir pan., teikia informacija metodiniais sporto klausimais; vykdo projektą, 1-4 kl. mokinius mokina plaukti <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<...>Organizuojam įvairių sporto šakų ugdymą, bendradarbiaujam su sporto klubais, organizuojam sporto šventes, varžybas, teikiame sporto inventoriaus nuomos paslaugas, informaciją metodiniais klausimais, mokome vaikus plaukti <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> įvairias paslaugas teikiame, informuojame visuomenę sporto klausimais, koordinuojame sporto klubų veiklą, bendradarbiaujame su įvairiomis institucijomis, organizuojam varžybas, ugdome jaunuosius sportininkus <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Jonavos sporto sistemoje teikiamos paslaugos yra tiesiogiai susietos su sportu, siekiama skatinti visuomenę būti aktyvia, teikiama informacija sporto klausimais, organizuojamos įvairios varžybos, sportinis ugdymas ir t.t.

Lyginant Prienu ir Jonavos sporto sistemų teikiamas paslaugas pastebėtina, kad jos iš esmės yra tos pačios. Abiejose sporto sistemose yra ugdomi sportininkai, skatinamas visuomenės fizinis aktyvumas, organizuojami sporto renginiai, teikiamos nuomos paslaugos ir t.t.

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienu/ Jonavos rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Nežiūrint į tai, kad Prienu sporto sistema vykdo daugybę paslaugų, visgi, kai kurių paslaugų trūksta. Ekspertų vertinimu trūksta:

„<...> trūksta sveikatinimo procedūrų, baseinų, pirčių ir t.t. <...>“ [Prienuai Nr. 1, V.V.].

„<...>Trūksta sporto turizmo ir sporto stovyklų paslaugų, vandens sporto, avia sporto paslaugų ir pan. <...>“ [Prienui Nr.2, E.V.].

Taigi, sporto sistemoje reikalinga įdiegti naujų paslaugų, kurios galėtų tenkinti visų bendruomenės narių fizinio aktyvumo poreikius.

„<...> Mano manymu, per daug koncentruojamasi ir investuojama į krepšinio sporto šaką. Profesionalaus klubo išlaikymas yra didelė našta rajono biudžetui, o rajono žmonėms iš to mažai naudos, savivaldybės įvaizdis nuo to sukuriamas teigiamas, tačiau reali situacija eiliniams rajono sporto mėgėjams naudos neatneša. Trūksta aktyvaus laisvalaikio praleidimo formų ir infrastruktūros, dviračių takų, paplūdimio ir maudymosi vietų vasaros sezono metu <...>“ [Prienui Nr. 3, A.K.].

Pastebėtina, kad šiuo metu pagrindinis dėmesys Prienui sporto sistemoje yra sutelktas į krepšinį (kaip ir visos Lietuvos mastu), tačiau tokia sistema trikdo Prienui rajono bendrą sporto sistemą, kai dėmesys yra skiriamas tik vienai sporto šakai, pamirštant kitas sporto šakas ir sportininkus, pasirinkusius ne krepšinį. Prienui sporto sistemoje yra būtinybė pasiūlyti įvairias paslaugas, tenkinančias viso rajono žmonių poreikius, reikia mažinti dėmesio sutelkimą į vieną objektą, šiuo atveju t.y. krepšinį.

Prienui sporto sistema pasižymi teikiamų paslaugų gausa, tačiau nežiūrint į tai Jonavos sporto sistemoje trūksta paslaugų:

„<....> Trūksta visuomeninių, nesportuojantiems rajono gyventojams sporto renginių, kuriuose jie patys galėtų dalyvauti, pvz. kaip masinė mankšta stadione, diena be automobilio, šeimų sporto šventės „Sportuoja mama, tėtis ir aš“ ir pan. Mergaitėms trūksta sporto šakų – krepšinio, futbolo, gimnastikos, berniukams – tinklinio treniruočių. Trūksta sporto salių nuomos paslaugų, todėl, kad jos praktiškai, nebūna niekad laisvos <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<...> Norėtusi daugiau sporto renginių, daugiau sporto švenčių, ugdyti daugiau fiziškai aktyvių vaikų, trūksta sporto bazių <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> trūksta galimybių bendrai visuomenei sportuoti, nes tiesiog nėra pakankami tam skirtų vietų, trūksta galimybių rengti daugiau įvairių sporto renginių, įgyvendinti priemonių, projektų <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Informantų nuomone, Jonavos sporto sistemoje paslaugų yra daug, tačiau jų tikrai trūksta įvairiose veiklose. Pirmiausia pažymėtina tai, kad trūksta sporto bazių, dėl ko kartais neįmanoma sudaryti tinkamų sportavimo sąlygų visiems jonaviečiams. Be to, reikalingas didesnis organizuotumas, rengiant įvairias sporto varžybas bei sporto renginius.

Lyginant Prienui ir Jonavos rajonų sporto sistemas paminėtina tai, kad abiejose sporto sistemose trūksta įvairių paslaugų – Prienuose trūksta daugiau bendro pobūdžio paslaugų, t.y. pirčių, sveikatinimo ir pan., o Jonavoje labiausiai pasigendama galimybės visiems sportuoti ir

sporto renginių organizavimo paslaugų. Pažymėtina ir tai, kad Prienuose kiek per daug dėmesio yra skiriama krepšiniui, kai tuo tarpu kitos sporto šakos yra paliekamos nuošaliau.

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienu/ Jonavos rajone?

Tyrimo dalyvių vertinimas poreikis tobulinti sporto sistemą Prienuose yra būtinas:

„<...> sporto sistema gera, tačiau trūksta lėšų infrastruktūrai bei sporto inventoriui gerinti<..>“ [Prienu Nr. 1, V.V.].

„<...>Manau, kad yra didelis poreikis <...>“ [Prienu Nr. 2, E.V.].

„<...>Sistemą reikia tobulinti, sukuriant Prienu rajono sporto organizacijų asociaciją ar tarybą, t.y. tokią instituciją, kuri spręstu strateginius Prienu rajono sporto politikos klausimus ir teiktų pasiūlymus Savivaldybės tarybai dėl rajono sporto sistemos tobulinimo <...> Žinoma kad taip, tobulinti sistemą būtina nuolat. Reikia ieškoti būdų ir galimybių spręsti pagrindinę, mano manymu, šiuo metu egzistuojančią problemą, t.y. nuolat mažėjantį rajono žmonių fizinį aktyvumą <...>“ [Prienu Nr. 3, A.K.].

Remiantis ekspertų nuomonėmis, galima teigti, kad šiandieninė sporto sistema Prienu rajone nėra bloga, tačiau jai reikalingas tobulinimas, reikalinga sudaryti prielaidas efektyviam sistemos veikimui, kas pagerintų bendrą rajono sporto sistemos situaciją. Sporto sistemos tobulinimas turi būti nuolatinis procesas, kurio metu būtų suformuota tinkama sporto infrastruktūra, sudarytos galimybės sporto sistemos plėtrai Prienu rajone.

Jonavos rajono ekspertų vertinimu sporto sistemai tobulinimas yra reikalingas:

„<...>Taip, nes tobulumui nėra ribų. Nemokyklinio amžiaus ir vyresnio amžiaus žmonėms maža pasiūla judėti. Trūksta sporto bazių, nėra kur su jais užsiimti, jei būtų kur, tai reiktų specialistų etatų, kurie užsiimtų su norinčiais sveikatintis, sportuoti <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.].

„<...> tai ne tik poreikis, o būtinybė, kad būtų sudarytos fizinio aktyvumo galimybės visiems rajono gyventojams <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.].

„<...> reikalinga gerinti rajono sporto infrastruktūrą, kas padėtų didinti visuomenės fizinį aktyvumą, sudarytų galimybę gabiems vaikams pasirodyti <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.].

Vertinant Jonavos ekspertų nuomonės galima teigti, kad sporto sistemos tobulinimui ribų nėra, nes Jonavoje trūksta įvairių teigiamų pokyčių, galinčių teigiamai įtakoti sporto sistemą. Anot ekspertų, poreikis tobulėti yra nuolatinis ir nenutrūkstamas procesas, galintis žymiai pagerinti sporto sistemos infrastruktūrą, teikiamų paslaugų kokybę, paskatinti bendruomenės narius būti labiau fiziškai aktyviais.

Lyginant Prienu ir Jonavos sporto sistemas galima teigti, kad jos abi vertintinos panašiai ir abiejose sistemose siekiama tobulėjimo, kad būtų užtikrintas tinkamas sporto sistemos vystymas, būtų sudarytos galimybės sportuoti visiems norintiems, visuomenė galėtų gauti reikalingą sporto

informaciją ir paslaugas laiku ir kokybiškai. Tobulėjimui nėra ribų, todėl abiejuose rajonuose ieškoma galimybių, kaip patobulinti sporto sistemas.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų /Jonavos rajone?

Sporto sistemos tobulinimo siekis dar nesudaro realių tobulėjimo galimybių. Norint patobulinti sporto sistemą Prienų rajone, pirmiausia reikalinga atsižvelgti į tobulinimo galimybes:

„<...> trūkstant piniginių lėšų sporto sistemos tobulinimo galimybės miglotos <..>“ [Prienai Nr. 1, V.V.].

Visgi, nežiūrint į lėšų stygių, reikalinga atsižvelgti ir į kitus faktorius regione, kurie sudaro prielaidas finansavimą gauti iš kitų paslaugų ar sektorių ir gautas lėšas panaudoti sporto sistemos tobulinimui:

„<...> visiškai neišnaudojama miesto geografinė padėtis, (turime Nemuną), patogi geografinė padėtis Lietuvos atžvilgiu. (netoli dideli miestai, patogus privažiavimas.) Reikalingas glaudus bendradarbiavimas su įvairiomis sporto organizacijomis, bendros veiklos perspektyviniai planai ir jų įgyvendinimas. Tai pat sporto infrastruktūros gerinimas ir tobulinimas <...>“ „<...> Dėl šių priežasčių susidarė nepalanki politinė situacija, kuri turi įtakos ir finansinei sporto sistemos situacijai ir bendram, neigiamam, sporto bendruomenės požiūriui į perspektyvas bei plėtros galimybes <...>“ [Prienai Nr. 2, E.V.].

Kai kurių ekspertų vertinimu, Prienuose šiuo metu galima tobulinti sporto sistemą minimaliausiomis išlaidomis:

„<...>Pagrindinė ir mažiausiai kainuojanti galimybė šiuo metu yra pagrindinės sporto sistemos institucijos – Kūno kultūros ir sporto centro vadovybės ir treniruočių procesus vykdančių specialistų kaita. Įstaigos vadovas ir pavaduotojas ir kai kurie treneriai dirba sporto sistemoje jau 25-30 metų, panašu, kad nebeužtenka kompetencijos, motyvacijos ir gebėjimų reaguoti į sparčiai kintančių situacijų rajone bei nebesugebama įsisavinti bei panaudoti šiuolaikinių technologijų. Tas pats ir bendrojo lavinimo įstaigose ar seniūnijose – akivaizdu, kad ten, kur dirba jauni, entuziastingi specialistai, sportinė veikla tiesio „verda“, o ten, kur darbuojasi taip vadinamieji „seni vilkai“, laikas tarsi sustojęs <...>“ [Prienai Nr. 3, A.K.].

Įvertinus skirtingas ekspertų nuomones apie tobulinimo galimybes Prienų sporto sistemoje, galima teigti, kad sporto sistemos tobulinimo poreikį pripažįsta visi tyrime dalyvavę ekspertai, tačiau jie tobulinimo galimybes vertina savaip. Pirmiausia keliamas finansavimo stygiaus klausimas, tačiau anot kitų ekspertų, finansavimo didinimas nebūtinai gali būti pirmutinė išeitis norint patobulinti esamą sporto sistemą, o reikalinga ir pačios sistemos rekonstrukcija, reikalinga pasinaudoti turimais bendrais ištekliais rajone, o juos „pajungus į darbą“ sudaryti galimybes sporto sistemos plėtotei.

Jonavos rajono taip pat stebimas sporto sistemos tobulinimo poreikis. Anot Jonavos ekspertų, pirmiausia norint tobulinti sistemą reikalinga nebedubliuoti sporto sistemos ir kitų institucijų funkcijų bei užbaigti pradėtus atlikti darbus:

„<...>Yra pradėtos sporto pramogų komplekso statyba, rengiamas lengvų konstrukcijų maniežo projektas. Veikia visuomenė sveikatos biuras, kuris galėtų keletą funkcijų perimti pvz. kaip baseino programos vykdymą moksleiviams su ydinga laikysena, sveikatos renginius ir pan. <...>“ [Jonava, Nr. 1, D.V.]

Funkcijų perskirstymas sudaro galimybes efektyviau plėtoti sporto sistemą Jonavoje, tačiau tai nėra vienintelis tobulinimo poreikis Jonavos sporto sistemoje:

„<...> tobulinimui ribų nėra, tačiau galimybės ne visuomet tai leidžia. Manau, kad dabar svarbiausia yra daugiafunkcinis sporto centras, kurs sudarys daugiau įvairių sportavimo galimybių rajono gyventojams <...>“ [Jonava, Nr. 2, A.D.]

„<...> reikalinga sudaryti sąlygas sportuoti visiems norintiems <...> be to labai svarbu rengti tokias skatinimo priemones, kurios parodytų visuomenei kūno kultūros ir sporto naudą <...>“ [Jonava, Nr. 3, R.S.]

Jonavos rajone, ekspertų nuomone, reikalinga sudaryti galimybes sportuoti visiems norintiems, plėtoti daugiau sporto galimybių atskiruose segmentuose, įkuriant daugiau sporto bazių, tačiau tam trūksta galimybių. Be to, rajone reikalinga skatinti bendrą kūno kultūros plėtros tendenciją, tobulinti bendruomenės įtraukimo į sporto sistemą galimybes.

Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemos tobulinimo poreikį pažymėtina, kad abiejose sporto sistemose reikalinga sukurti daugiau sporto bazių, sudaryti efektyvesnes galimybes plėtoti turimus resursus ir kurti naujus. Tobulinimo poreikis abiejose sporto sistemose yra akivaizdus, tačiau trūksta galimybių užtikrinti efektyvią sporto sistemos plėtrą. Paminėtina ir tai, kad Prienų sporto sistemoje reikalinga pačios sporto sistemos kaita, nes šiuo metu ne tik sporto bazių įkūrimas gali paskatinti sporto sistemos tobulėjimą, bet ir esama sistema iš dalies trikdo efektyvią sporto sistemos plėtotę.

IŠVADOS

1. Sporto sistema yra reikšminga kiekvienos valstybės veiklos sritis, įtakojanti visuomenės kūno kultūrą, skatinanti ekonominių ir socialinių veiksnių vystymąsi. Sporto sistema turi būti administruojama taip, kad teiktų ne tik teorinę, bet ir praktinę naudą. Lietuvos Respublikos vykdoma kūno kultūros ir sporto sistemos politika bei strategija atitinka jai keliamus reikalavimus, tačiau joje visuomet galimi ir reikalingi pokyčiai, kurie užtikrintų visapusišką sporto sistemos vystymąsi ir efektyvų jos administravimą. Sporto sistemos organizavimo ir valdymo tobulinimui reikalingas visuomenės savarankiškumo skatinimas, bazinių plėtros sąlygų sudarymas, popamokinės veiklos koordinavimas, specialistų kvalifikacijos tobulinimas, sporto bazių renovacija, statyba, finansavimo kaita.

2. Dokumentų analizė atskleidė, kad Prienų rajono sporto sistemos administravimą atlieka Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyrius ir kūno kultūros ir sporto centras. Prienų rajono savivaldybėje sporto infrastruktūra yra išvystyta patenkinamai. Prienų rajono sporto sistemos finansavimas palaipsniui didėja. Prienų rajono sporto sistemoje finansavimo prioritetas yra skiriamas krepšiniui, profesionalų klubui, todėl nukenčia mėgėjiški sporto klubai, nevystomas masinis sportas. Remiantis dokumentų analize, Jonavos rajone sporto varžybose ir sveikatingumo renginiuose dalyvauja 3 kartus daugiau žmonių. Prienų sporto sistemoje teikiamos įvairios paslaugos. Pagrindinė kūno kultūros ir sporto centro veikla yra ieškoti naujų talentų, juos ugdyti bei sudaryti jiems efektyvias sportinio tobulėjimo galimybes. Prienų rajono sporto sistemai reikalingas tobulinimas keičiant administravimą, finansavimą. Atliktas ekspertų nuomonės tyrimas atskleidė, kad Prienų rajono sporto sistema šiandien yra vidutiniška, jai reikalinga kaita. Sporto sistemos administravime reikalinga įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, vertinti išteklius. Šiandieninėje Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga peržiūrėti prioritetus ir žmogiškuosius išteklius, sudarant prielaidas efektyviam sistemos veikimui, kas pagerintų bendrą rajono sporto sistemos situaciją.

3. Jonavos rajono sporto sistemos dokumentų analizė atskleidė, kad sporto sistemos administravimas yra sutelktas Kūno kultūros ir sporto centre, kuris ir koordinuoja visą sporto sistemą, kelia uždavinius, siekia įgyvendinti kūno kultūros ir sporto programas bei priemones rajone. Rajono kaimiškose seniūnijose dirba sporto organizatoriai, tokiu būdu tolygiai vystoma sportinė veikla visame rajone. Daug dėmesio skiriama sporto infrastruktūros kūrimui ir

atnaujinimui. Jonavos sporto sistemos finansavimas yra pakankamas. Sporto programų ir sportinės veiklos finansavimas paskirstomas priklausomai nuo poreikių. Jonavos sporto sistemoje teikiamos visos paslaugos, reikalingos efektyvios sporto sistemos rajone užtikrinimui. Pagrindinė sporto centro veiklos rūšis yra sportinis ir rekreacinis švietimas. Sporto sistema Jonavos rajone yra valdoma ganėtinai efektyviai, skiriama daug lėšų, kuriamos įvairios priemonės kūno kultūros ir sporto skatinimui, dirba kompetentingi specialistai. Ekspertų nuomonės tyrimas atskleidė, kad Jonavos sporto sistema yra gera, veikia efektyviai, nes visa veikla yra sutelkta vienos rankose, yra teisingai administruojama. Didžiausia problema Jonavos sporto sistemoje yra sporto infrastruktūra, kuri dar nėra pakankamai išplėtotą, trūksta sporto bazių, daugiafunkcinio centro, kad būtų galima tikslingai ir efektyviai plėtoti sporto sistemą. Jonavos sporto sistemos finansavimas yra daugiau nei 2 mln. Lt, tačiau pabrėžiama lėšų stoka. Jonavos sporto sistemoje teikiamomis paslaugomis siekiama skatinti visuomenę būti aktyvią, teikiama informacija sporto klausimais, organizuojamos įvairios varžybos, sportinis ugdymas ir t.t., tačiau jų taip pat ir stokojama. Tobulėjimo poreikis reikšmingas sporto sistemos infrastruktūroje, teikiamų paslaugų kokybėje, bendruomenės narių skatinime būti labiau fiziškai aktyviems.

4. Lyginant Prienų ir Jonavos rajono sporto organizacines ir valdymo sistemas Jonavos rajono savivaldybėje kūno kultūrai ir sportui skirtos lėšos administruojamos kūno kultūros ir sporto centro, t.y. vienos rankose, taip žymiai tikslingiau galima skirstyti lėšas ir pan., o Prienų rajono sporto sistemos administravimas išskaidytas – dalį lėšų administruoja Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyrius, kita dalis skiriama kūno kultūros ir sporto centro veiklai. Prienų ir Jonavos sporto infrastruktūros nuolatos plėtojamos. Nors Prienų rajonas sąlyginai šiuo metu pasižymi geresne sporto infrastruktūra, Jonavos rajono sporto infrastruktūra geriau pritaikyta platesniam sporto šakų spektrui. Prienų rajono sporto sistemai 2012 m. skiriama 3,5 karto mažiau lėšų nei Jonavos rajono sporto sistemai. Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemas galima teigti, kad abiejuose rajonuose teikiamos paslaugos yra panašios savo pobūdžiu. Abi sporto sistemos veikia ganėtinai efektyviai, tačiau jas reikia tobulinti. Lyginant su Prienų rajonu pagal gyventojų skaičių, Jonavoje vienam savivaldybės gyventojui tenka beveik dvigubai daugiau lėšų, kas sudaro geresnes galimybes plėtoti sporto sistemą. Jonavos rajonui reikalinga sporto infrastruktūros rajone kaita, pirmiausia įrengiant daugiafunkcinį sporto centrą. Ekspertų nuomone, Prienų sporto sistema yra gerokai prastesnėje padėtyje šiandien nei Jonavos sporto sistema. Jonavos sporto sistema yra administruojama efektyviau ir kokybiškiau nei Prienų sporto sistema. Prienų sporto sistemos infrastruktūra yra kiek geresnė nei Jonavos, tačiau abiejų rajonų infrastruktūrose reikalingi skubūs pokyčiai. Sporto sistemai Jonavoje yra skiriama gerokai daugiau lėšų nei Prienų rajono sporto sistemai. Lyginant Prienų ir Jonavos sporto sistemas, teikiamos paslaugos yra panašios, tačiau abiejuose rajonuose reikalinga teikiamų paslaugų spektro plėtra.

REKOMENDACIJOS

Palyginus Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemas ir suformulavus magistro darbo išvadas, teikiamos bendro pobūdžio rekomendacijos sporto sistemų rajonuose tobulinimui:

- Prienų sporto sistemos administravime reikalingi pokyčiai, kurie turi atsispindėti strateginių tikslų kūrimu bei jų įgyvendinimu, kad visos rajono seniūnijos būtų vienodai aprūpintos finansiniais ir žmogiškaisiais ištekliais, vienodai įtraukiamos į sportinę veiklą, didinamas sportuojančiųjų skaičius, plėtojamas masinis sportas.
- Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga gerinti turimą infrastruktūrą, atnaujinant, renovuojant turimas sporto bazines, plėtoti jų veiklą, sudarant galimybes vystyti įvairias sporto šakas.
- Prienų ir Jonavos rajonų sporto sistemų infrastruktūroje reikalinga užbaigti statyti daugiafunkcinį sporto centrą, pastatyti futbolo aikštę, atnaujinti irklavimo bazę bei teniso aikštyną, renovuoti sporto sales ir aikštynus.
- Reikalinga didinti finansavimą Prienų rajono sporto sistemai, kad efektyviai būtų įgyvendinti užsibrėžti uždaviniai, gerinama sporto sistema.
- Prienų rajono sporto sistemoje reikalinga žmogiškųjų išteklių kaita, kompetentingas ir inovatyvus vadovavimas, taip sudarant galimybes sporto sistemos plėtoti.
- Prienų sporto sistemoje reikalinga tobulinti strateginius tikslus ir prioritetus, pasinaudojant Jonavos rajono sporto sistemos pavyzdžiu.
- Prienuose reikalinga plėtoti bendro pobūdžio paslaugas, t.y. pirčių, sveikatinimo ir pan., teikimą.
- Prienų ir Jonavos rajonuose reikalinga sudaryti galimybes visiems sportuoti ir didinti sporto renginių organizavimo paslaugų spektrą.

LITERATŪRA

1. *Apie mus: Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės* (2012) Peržiūrėta 2012, kovo 24, adresu: <http://www.kksd.lt/index.php?4005697567>
2. Atkinson G., Nevill A.M. Selected issues in the design and analysis of sport performance research. *Journal of Sports Sciences*, 2001, 19 (10), 811-827.
3. *Baltoji knyga dėl sporto. Europos komisija* (2007). Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras.
4. Balevičiūtė R., Poteliūnienė S. Mokinių sveikos gyvensenos žinių įgijimo ir fizinio aktyvumo skatinimas aktyvinamaisiais mokymo metodais. *Pedagogika*, 2006, 81, 115-120.
5. Balyi I. (2001) Sport System Building and Long-term Athlete Development in British Columbia. *Sports Med BC*. Retrieved from <http://iceskatingresources.org/SportsSystemDevelopment.pdf>
6. Bartkus E.V., Matiušaitytė R., Šarkiūnaitė I., Paškevičiūtė G. (2006) *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų darbams*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
7. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. (2008) *Kokybinių tyrimų metodologija*. II dalis. Klaipėda: S. Jokužio leidykla - spaustuvė.
8. California Department of Education (2010) USA: Physical Education Model Content Standards for California Public Schools Kindergarten Through Grade Twelve, 17 September, 2010. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/be/st/ss/documents/pestandards.pdf>
9. Communication on Sport (2007). Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0012:FIN:EN:PDF>
10. Čingienė V. (1997). Sporto klubų vystymasis Lietuvoje rinkos ekonomikos sąlygomis. *Sporto mokslas*, 1997, 1, 47-52.
11. Dishman R.K. (2004) *Physical activity epidemiology*. Champaign, IL, USA: Human Kinetics.
12. *European Strategy for the Prevention and Control of Noncommunicable Diseases*, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe (2006). Retrieved from www.euro.who.int/Document/RC56/edoc08.pdf

13. Harro M., Oja P., Tekkel M., Aru J., Villa I., Liiv K. et al. Monitoring physical activity in Baltic countries: the FINBALT study, HBSC and other surveys in young people. *Eur J Public Health*, 2006, 14, 103-109.
14. Hong F., Wu P., Xiong H. Beijing Ambitions: An Analysis of the Chinese Elite Sports System and its Olympic Strategy for the 2008 Olympic Games. *The International Journal of the History of Sport*, 22(4), 510-529.
15. Kavaliauskas A. (2003) *Visaginas: istorijos fragmentai (1972-2002)*. Vilnius: Jandrija.
16. *KKSD struktūra ir kontaktai* (2012). Peržiūrėta 2012, kovo 24 adresu <http://www.kksd.lt/index.php?3391867591>
17. *KKSD veiklos ataskaitos* (2009-2011). Peržiūrėta 2012, kovo 24, adresu <http://www.kksd.lt/index.php?3943118581>
18. Kramer, A., Pruffer- Kramer L., Stock C., Tshiananga J.T. Differences in health determinants between international and domestic students at a German university. *Journal of American College Health*, 2004, 53(3), 127-132.
19. Laker A. (2002) Culture, education and sport. In A. Laker (Ed.), *The Sociology of Sport and Physical Education: an Introductory Reader*. London and New York: RoutledgeFalmer, 1-14.
20. *Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto strategija 2005-2015m.* (2005) Peržiūrėta 2012, kovo 26 adresu, <http://www.kksd.lt/kongresas/dok/Strategija%202005-2015%20m.pdf>
21. *Lietuvos sporto statistikos metraštis* (2005). Vilnius: KKSD.
22. LR Kūno kultūros ir sporto įstatymas, 2008 m. balandžio 17 d., Nr. X-1501. Žin. 1996-01-31, Nr. 9-215.
23. LR Seimo nutarimas „Dėl 2011-2020 m. valstybinės sporto plėtros strategijos patvirtinimo“, 2011 m. kovo 24 d. Nr. XI-1296. Žin. 2011-04-07, N. 41-1942.
24. Macedo G. (2008) Sporto politika. Peržiūrėta 2012, kovo 25, adresu: http://circa.europa.eu/irc/opocefact_sheets/info/data/policies/culture/article_7319_lt.htm
25. McGarry T., Anderson D.I., Wallace S.A., Hughes M.D., Franks I.M. Sport competition as a dynamical self-organizing system. *Journal of Sports Sciences*, 2002, 20(10), 771-781.
26. McHale, J.P., Vinden, P.G., Bush, L., Richer, D., Shaw, D., Brienne, S. Patterns of personal and adjustment among sport-involved and noninvolved urban middle-school children. *Sociology of Sport Journal*, 2005, 22 (2), 119-137.
27. Neuman W. (2000) *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Boston: Allyn and Bacon.
28. Nėnius V. (2005) Lietuvos kūno kultūra ir sportas nuo kongreso iki kongreso ir strategija 2005-2015 metams. Peržiūrėta 2012, kovo 21, adresu

<http://www.kksd.lt/kongresas/dok/Nenias%20kalba.pdf>

29. Poškuvienė R. (2006) *Mityba. Judėjimas*. Vilnius: VPU.
30. *Quality of care: a process for making strategic choices in health systems* (WHO) (2006). Retrieved from http://www.who.int/management/quality/assurance/QualityCare_B.Def.pdf
31. Rupšienė L. (2007) *Kokybinio tyrimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
32. Sian B., Button Ch. A Review of Vision-Based Motion Analysis in Sport. *Sports Medicine*, 2008, 38 (12), 1025-1043.
33. *Sporto sektoriaus studija* (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
34. Stonkus S. (2002) *Sporto terminų žodynas*. Kaunas: LKKA.
35. *Straipsnis iš elektroninio žurnalo*: Kijak E., Oisel L., Gros P. (2003) Hierarchical structure analysis of sport videos using HMMS. interaktyvus]. [žiūrėta 2012-04-07]. Prieiga per internetą: http://ieeexplore.ieee.org/xpl/login.jsp?tp=&arnumber=1246859&url=http%3A%2F%2Fieeexplore.ieee.org%2Fxppls%2Fabs_all.jsp%3Farnumber%3D1246859
36. *Straipsnis iš elektroninio žurnalo*: Mayring Ph. (2001) Qualitative Analysis - Research Instrument of Mode of Interpretation. 2nd Workshop on Qualitative Research in Psychology at Blaubeuren. Iš *University of Teubingen* [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-04-07]. Prieiga per internetą: <http://www.ino-teu-bingen.de/qualitative-psychologie/t-wsd/MAYring-en.htm>
37. Tamulaitienė R. Sporto istorinė raida. *Istorija*, 78, 24-27.
38. Tidikis R. (2003) *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. **Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidybos centras.**
39. Vilkas A. (2006) *Kūno kultūros teorijos įvadas*. Vilnius: VPU leidykla.
40. *World Health Report 2010: the path to universal coverage* (2010). Retrieved form: http://www.who.int/mediacentre/multimedia/podcasts/2010/whr_20101202/en
41. Žydžiūnaitė V. (2006) *Taikomųjų tyrimų metodologijos charakteristikos*. Vilnius: ŠMM ir Pedagogų Profesinės Raidos Centras.
42. Žydžiūnaitė V. (2008) *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos*. Kaunas: Technologija.

PRIEDAI

1 priedas

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

(interviu vieta, laikas)

Vardas, pavardė, pareigos

Kokią instituciją atstovaujate?

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

- 1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų / Jonavos rajone?**
- 2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų/ Jonavos rajone?**
- 3. Kaip vertinate dabartinę Prienų/Jonavos rajono sporto sistemos infrastruktūrą?**
- 4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Prienų/ Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje?**
- 5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienų/ Jonavos rajone?**
- 6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų/ Jonavos rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?**
- 7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Prienų /Jonavos rajone?**

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienų/ Jonavos rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienų/ Jonavos rajone?

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų /Jonavos rajone?

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

PRIENAI

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

Vardas, pavardė, pareigos

Nr.1 _____

Kokią instituciją atstovaujate?

Prienų raj. KKSC direktorius _____

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

20 metų. _____

Administravimas

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų rajone?

Sporto sistemos situacija yra gera, yra reikalingų pakeitimų, tačiau bendrai vertinant situacija yra gera.

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų rajone?

Gerai, sistema administruojama tinkamai.

Infrastruktūra

3. Kaip vertinate dabartinę Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Patenkinamai, dabartinei Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūrai reikalinga optimizuota kaita.

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Prienų sporto sistemos infrastruktūroje?

Prienų sporto sistemos infrastruktūroje reikalingas stadionas, futbolo aikštė, irklavimo bazė, irklavimo inventorių, teniso aikštynas ir t.t.

Finansavimas

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienų rajone?

Prienų KKSC biudžetas 630,8 tūkst. Lt., iš jų darbo užmokestis ir socialinis draudimas 499, 7 tūkst. Lt., 19 tūkst. Lt. spec. programa

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Nepakankamas, nepatenkinamas, mažai pinigų skiriama sportininkų ruošimui Prienų KKSC

Paslaugos

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Prienų rajone?

Prienų rajono sporto sistema teikia įvairias paslaugas: skatiname gyventojus sportuoti, mokome moksleivius sportuoti, organizuojam varžybas, treniruojam jaunimą, nuomojam patalpas, sporto inventorių.

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienų rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Prienų rajone šiuo metu trūksta sveikatinimo procedūrų, baseinų, pirčių ir t.t.

Tobulinimo poreikis

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienų rajone?

Poreikis tobulinti sporto sistemą be abejo yra, nors Prienų rajono sporto sistema gera, tačiau trūksta lėšų infrastruktūrai bei sporto inventoriui gerinti.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų rajone?

Trūkstant piniginių lėšų sporto sistemos tobulinimo galimybės miglotos.

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

Vardas, pavardė, pareigos

Nr. 2

Kokią instituciją atstovaujate?

Kūno kultūros ir sporto centro direktoriaus pavaduotojas, „Žiburio“ gimnazijos kūno kultūros mokytojas, sporto klubo „Vėjas“ prezidentas; (Savivaldybės tarybos narys)

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

15 metų.

Administravimas

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų rajone?

Dešimties balų sistemoje vertinčiau penketui. Nėra strateginių tikslų, kurie turėtų įtakos bendram darbui, viskas vyksta chaotiškai, dažnai asmeninio entuziazmo ir požiūrio dėka. Neišnaudojamos žmogiškųjų išteklių galimybės ir bazinis potencialas. Dėl šių priežasčių susidarė nepalanki politinė situacija, kuri turi įtakos ir finansinei sporto sistemos situacijai ir bendram, neigiamam, sporto bendruomenės požiūriui į perspektyvas bei plėtros galimybes. Sporto situaciją šiek tiek gerina sporto klubų veikla, kuri, kaip minėjau, paremta asmenine iniciatyva ir dažnai sutinkama skeptiškai.

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų rajone?

Kaip ir minėjau neturint tikslų negalima jų įgyvendinti. Administravimo tikslas – „išgyventi iki kitos savaitės“ ir prisirinkti „pliusų“ už renginius, kurie ir vykdomi dėl „pliuso“. Dėl netinkamo administravimo prarandame sporto šakų įvairovę, ir visus norinčius ir galinčius siekti rezultatų mažiau populiariose sporto šakose.

Infrastuktūra

3. Kaip vertinate dabartinę Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Infrastruktūra pakankamai nebloga. Mieste turime renovuotas sporto sales, aikštyną. Žinoma, reikėtų gerinti esamų miesto ir rajono stadionų ir aikštynų būklę, atnaujinti lauko teniso kortus, įrengti daugiau papildomų patalpų sporto veiklai jau esamose sporto bazėse (treniruoklių, dvikovos salės ir pan.).

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Prienų sporto sistemos infrastruktūroje?

Kaip jau minėjau reikalinga renovuoti miesto ir rajono mokyklų stadionus ir aikštynus, užbaigti rajono mokyklų sporto salių renovacijas.

Finansavimas

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienų rajone?

Tikslaus skaičiaus nepasakysiu (negražu komiteto pirmininkui. ☺), reikia žiūrėti į biudžeto langelį. ☺

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Gal vertinčiau jį patenkinamai. Žinoma šioje srityje visada bus kur panaudoti daugiau lėšų. Ir ,kaip minėjau, naujų sporto šakų populiarinimui ir infrastruktūros gerinimui.

Paslaugos

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Prienų rajone?

Sporto sistema teikia ugdymo ir ugdymosi paslaugas. Kažin ar gali ji būti kitokia. Jaunimas ir suaugusieji turi galimybę tobulinti savo įgūdžius ir charakterio bruožus sporto šakų treniruotėse. Jei prie paslaugų priskirsime sportinius reginius tai teikia ir pasigėrėjimo sporto rezultatais bei pergalės siekimo stebėjimo galimybę. ☺

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienų rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Trūksta sporto turizmo ir sporto stovyklų paslaugų, vandens sporto, avia sporto paslaugų ir pan.

Tobulinimo poreikis

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienų rajone?

Manau, kad yra didelis poreikis.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų rajone?

Kaip ir minėjau visiškai neišnaudojama miesto geografinė padėtis, (turime Nemuną), patogi geografinė padėtis Lietuvos atžvilgiu. (netoli dideli miestai, patogus privažiavimas.) Reikalingas glaudus bendradarbiavimas su įvairiomis sporto organizacijomis, bendros veiklos perspektyviniai planai ir jų įgyvendinimas. Tai pat sporto infrastruktūros gerinimas ir tobulinimas.

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

Vardas, pavardė, pareigos

Nr. 3

Kokią instituciją atstovaujate?

Prienų rajono kūno kultūros ir sporto centras

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

12 metų

Administravimas

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų rajone?

Sporto sistemos situacija Prienų rajone yra patenkinama. Dubliuojamos kai kurios funkcijos, pvz. Savivaldybės administracijos kultūros, sporto ir jaunimo skyrius ir Švietimo skyrius kuruoja Prienų rajono mokyklų kūno kultūros mokytojų veiklą, t.y. du skirtingų skyrių žmonės atsakingi praktiškai už tą pačią veiklą. Sistemą reikia tobulinti, sukuriant Prienų rajono sporto organizacijų asociaciją ar tarybą, t.y. tokią instituciją, kuri spręstų strateginius Prienų rajono sporto politikos klausimus ir teiktų pasiūlymus Savivaldybės tarybai dėl rajono sporto sistemos tobulinimo.

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų rajone?

Sporto sistemos administravimas yra neblogas, Savivaldybės lygmenyje sporto sistemą administruoja Kultūros, sporto ir jaunimo skyriaus vyr. specialistas, sporto politiką įgyvendina Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras ir Prienų rajono bendrojo lavinimo įstaigų kūno kultūros mokytojai, taip pat Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Seniūnijose sporto veiklą organizuoja ir administruoja seniūnijų seniūnai.

Sisteminiu požiūriu viskas neblogai, tačiau problemų dažnai kyla dėl žmoniškųjų išteklių, kitaip sakant iniciatyvumo, kompetencijų ir suinteresuotumo. Dėl šios priežasties tiek Prienų seniūnijoje, tiek ir rajono kaimiškose seniūnijose labai netolygiai vystoma sportinė veikla, viena seniūnija labai sportiška, kita visiškai apatiška. Viskas priklauso nuo žmonių, kurie dirba sporto sistemoje ir kurie už ją atsakingi.

Infrastuktūra

3. Kaip vertinate dabartinę Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Prienų seniūnijoje situacija patenkinama, yra pakankamai sporto salių tiek bendrojo lavinimo mokyklose, tiek ir Kūno kultūros ir sporto centre, turime naują krepšinio areną, kuriame vyksta aukščiausio lygio (LKL, BBL, RKL) krepšinio varžybos. Tačiau mieste nėra lengvajai atletikai ir futbolui pritaikyto kokybiško stadiono, nors miestas prie Nemuno – neturime irklavimo bazės

(tiksliau yra bebaigianti sugriūti). Miesto daugiabučių namų teritorijose nėra žaidimų ar aktyviam laisvalaikiui pritaikytų aikštelių ar inventoriaus.

Kaimiškose seniūnijose padėtis visiškai tragiška, kai kurios seniūnijos išvis neturi sporto salių arba jos yra mažos ir apleistos. Taip pat ir stadionai. Neturime baseino rajone, teniso aikštelių.

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Prienų rajono sporto sistemos infrastruktūroje?

Reikia užbaigti daugiafunkcinio sporto komplekso statybą, kad šalia krepšinio arenos atsirastų ir baseinas ir teniso kortai bei kokybiškas lengvajai atletikai, futbolui pritaikytas stadionas. (visa tai numatyta projekte, kurį administruoja Kūno kultūros ir sporto departamentas).

Reikia surasti būdų ir lėšų renovuoti kaimo seniūnijose esančių bendrojo lavinimo mokyklų sporto sales ir aikštynus.

Finansavimas

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienų rajone?

Prienų rajono savivaldybės kūno kultūros ir sporto centrui 2012 m. skirta 630 tūkst lt, Prienų rajone registruotiems sporto klubams bei rajono sporto renginiams – 200 tūkst. Lt iš Savivaldybės biudžeto.

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Finansavimas yra nepakankamas, bet tai diktuoja ekonominė situacija dabar visoje Lietuvoje. Problema yra ir tame, kad skirtos lėšos neišnaudojamos efektyviai, jos paskirstomos dažnai neatsižvelgiant į suinteresuotųjų poreikius, o, kaip Lietuvoje jau įprasta, pagal pažintis, naudą ir pan.

Paslaugos

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Prienų rajone?

Prienų rajono savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyrius teikia sporto politikos formavimo ir įgyvendinimo rajone paslaugas, koordinuoja Kūno kultūros ir sporto centro veiklą, kūno kultūros mokytojų metodinio būrelio veiklą, dalyvauja organizuojant Prienų rajono savivaldybės sporto renginius.

Kūno kultūros ir sporto centre vyksta futbolo, krepšinio, lengvosios atletikos, stalo teniso, badmintono, irklavimo, orientavimosi sporto treniruotės.

Taip pat rajono sporto renginių organizavimas, Lietuvos mokinių olimpinio festivalio varžybos, rajono mokinių sporto varžybos organizuojamos kūno kultūros ir sporto centro, kartu su savivaldybės kultūros, sporto ir jaunimo skyriumi bei rajono sporto asociacijomis.

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienų rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Mano manymu, per daug koncentruojamasi ir investuojama į krepšinio sporto šaką. Profesionalaus klubo išlaikymas yra didelė našta rajono biudžetui, o rajono žmonėms iš to mažai naudos, savivaldybės įvaizdis nuo to sukuriamas teigiamas, tačiau reali situacija eiliniams rajono sporto mėgėjams naudos neatneša.

Trūksta aktyvaus laisvalaikio praleidimo formų ir infrastruktūros, dviračių takų, paplūdimio ir maudymosi vietų vasaros sezono metu.

Tobulinimo poreikis

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienų rajone?

Žinoma kad taip, tobulinti sistemą būtina nuolat. Reikia ieškoti būdų ir galimybių spręsti pagrindinę, mano manymu, šiuo metu egzistuojančią problemą, t.y. nuolat mažėjantį rajono žmonių fizinį aktyvumą.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų rajone?

Pagrindinė ir mažiausiai kainuojanti galimybė šiuo metu yra pagrindinės sporto sistemos institucijos – Kūno kultūros ir sporto centro vadovybės ir treniruočių procesus vykdančių specialistų kaita. Įstaigos vadovas ir pavaduotojas ir kai kurie treneriai dirba sporto sistemoje jau 25-30 metų, panašu, kad nebeužtenka kompetencijos, motyvacijos ir gebėjimų reaguoti į sparčiai kintančią situaciją rajone bei nebesugebama įsisavinti bei panaudoti šiuolaikinių technologijų. Tas pats ir bendrojo lavinimo įstaigose ar seniūnijose – akivaizdu, kad ten, kur dirba jauni, entuziastingi specialistai, sportinė veikla tiesio „verda“, o ten, kur darbuojasi taip vadinamieji „seni vilkai“, laikas tarsi sustojęs ☺

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

JONAVA

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU (interviu vieta, laikas)

Vardas, pavardė, pareigos

Nr. 1

Kokią instituciją atstovaujate?

Jonavos r. savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

23 m.

Administravimas

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Jonavos rajone?

Gera. Finansavimas palyginus su kitais rajonais, miestas yra geras, oficialioms varžyboms apmokant tik keliones išlaidas, be maistpinigių, užtenka, pakanka lėšų vykdyti ir tradicinius Jonavos rajono renginius, pirmenybes. Visos funkcijos susijusios su žodžiu sportas yra priskirtos sporto centrui, tai, manome, yra gerai ir paprasčiau rajono valdžiai. Vykdam stambius renginius nuolat talkina sporto centro treneriai. 2011 m. įsisteigus Visuomenės sveikatos biurui, iš kart pastebėjome mūsų darbo dubliavimą, jie neieško savo darbo nišų, eina lengviausiu keliu, vykdo varžybas mokiniams, sporto renginius ką jau daug metų darome mes, sporto centras. Jie turėtų užsiimti sveikatinimo renginiais kaip pvz. masinėm mankštom su muzika stadione, Šiaurietiško ėjimo propagavimas, ypač vyresnio amžiaus žmonės, diena be automobilio ir pan.

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Jonavos rajone?

Gerai. Savivaldybėje yra Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vyr. specialistas kuruojantis sportą. Tai jo pagrindinė funkcija perduoti informaciją sporto centrui gaunamą apie sportą ir padėti pateikti rajono tarybai svarstyti ar patvirtinti naujus ar pakeistus dokumentus.

Infrastuktūra

3. Kaip vertinate dabartinę Jonavos rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Patenkinamai. Trūksta sporto bazių, ypač žiemos metu, futbolui, lengvajai atletikai. Bendrojo ugdymo mokyklų apleistos sporto salės, stadionai prie mokyklų.

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje?

Renovuoti, modernizuoti esamas sporto bazines ir statyti naujas, nes norinčių sportuoti yra, nėra tik kur sportuoti. Pastatyti lengvųjų konstrukcijų maniežą futbolui, lengvajai atletikai už Neries upės, baigti pastatyti sporto pramogų kompleksą. Manau, kad rajono visa ir bendrojo ugdymo mokyklų

sporto bazė turėtų priklausyti vienai organizacijai, kuri būtų atsakinga už jų remontus, renovacijas, priežiūrą ir išlaikymą, kadangi mokyklos rūpinasi kabinetais, aktų salėmis, o mokyklos renovacija sporto salių, aikštynų nepaliečia, mokykloms, tai antraeilis dalykas, nors visi šnekame apie judėjimą, sportavimą ir jo nauda. Mokiniai aktyvūs, gyventojai aktyvūs, norai dideli, bet ypač žiemą labai susiaurėja kur tai galima daryti.

Finansavimas

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Jonavos rajone?

Skiriama 2.352.180,00 Lt. iš kurių nepanaudota skirtų asignavimų 25,8 tūkst. Lt.

Programos pavadinimas	Asignavimų planas įskaitant patikslinimus	Finansavimas (gauta)	Išlaidos
Sveikatingumo programa ir aplinka	2.050.840,00	2.023.950,00	2.023.950,00
Projektas baseinui (savivaldybės lėšos)	25.000,00	25.000,00	25.000,00
Projektas baseinui (Ligonių kasų lėšos)	5.000,00	5.000,00	5.000,00
Pajamos už teikiamas paslaugas (tėvų įmokos)	81.600,00	65.733,00	65.733,00
iš jų tėvų įnašų	33.949,00	31.248,00	31.248,00
Valstybės lėšos (mokinio krepšelis, tikslinė dotacija)	141.740,00	141.740,00	141.740,00
Sveikatingumo programos išlaidos iš valstybės lėšų (SAV_BDK)	18.000,00	18.000,00	18.000,00
Asignavimai lietaus kanalizacijos sutvarkymui	15.000,00	15.000,00	15.000,00
Asignavimai pastato apšiltinimo projektui	15.000,00	11.800,00	11.800,00
IŠ VISO	2.352.180,00	2.306.223,00	2.306.223,00

10. Biudžetas

Tūkst.Lt.

Programos pavadinimas	Asignavimų planas įskaitant patikslinimus	Finansavimas (gauta)	išlaidos
Sveikatingumo programa ir aplinka	1832,5	1832,5	1832,5
Projektas baseinui	15,0	15,0	15,0
Pajamos už teikiamas paslaugas (tėvų įmokos)	64,0 (t.įn. 26,0)	40,7 (t.įn. 16,4)	40,7 (t.įn. 16,4).
Mokinio krepšelio lėšos (valstybės lėšos)	168,5	168,5	168,5
Asignavimai investicijoms ir remontams	90,0	87,5	87,5
IŠ VISO	2170,0	2144,2	2144,2

Nepanaudota skirtų asignavimų 25,8 tūkst. Lt

Biudžeto lėšų palyginamoji lentelė:

Tūkst.Lt

Finansavimo šaltiniai	2008	2009	2010

Savivaldybės biudžeto lėšos	2073,3	2049,3	1781,3
Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija	22,7	152,7	168,5
Valstybės biudžeto lėšos(KKSD fondo rėmimas)	33,6	4,8	11,6
Kitos lėšos (labdara, parama, 2% GM)	7,6	2,1	18,4

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Jonavos rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Nepakankamas, trūksta aukštesnio lygio sportininkams, vykstantiems į varžybas mokėti maistpinigius.

Paslaugos

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Jonavos rajone?

Organizuoja bokso, futbolo, krepšinio, lengvosios atletikos, stalo teniso, tinklinio, šachmatų sportininkų mokymo grupių ugdymo procesą.

Koordinuoja ir bendradarbiauja su sporto klubais.

Bendradarbiauja su bendrojo ugdymo mokyklomis dėl sporto salių, sportuojančių mokinių lankomumo, pažangumo ir vykdomo mokinių olimpinio festivalio varžybas.

Organizuoja seniūnijų žaidynes, įvairių sporto šakų rajono pirmenybes.

Teikia paslaugas: sporto salių nuoma, baseino, pirties stadionų nuoma ir pan.

Teikia informacija metodiniais sporto klausimais.

Vykdo projektą, 1-4 kl. mokinius mokina plaukti.

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Jonavos rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Trūksta visuomeninių, nesportuojantiems rajono gyventojams sporto renginių, kuriuose jie patys galėtų dalyvauti, pvz. kaip masinė mankšta stadione, diena be automobilio, šeimų sporto šventės „Sportuoja mama, tėtis ir aš“ ir pan. Mergaitėms trūksta sporto šakų – krepšinio, futbolo, gimnastikos, berniukams – tinklinio treniruočių. Trūksta sporto salių nuomos paslaugų, todėl, kad jos praktiškai, nebūna niekad laisvos.

Tobulinimo poreikis

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Jonavos rajone?

Taip, nes tobulumui nėra ribų. Nemokyklinio amžiaus ir vyresnio amžiaus žmonėms maža pasiūla judėti. Trūksta sporto bazių, nėra kur su jais užsiimti, jei būtų kur, tai reiktų specialistų etatų, kurie užsiimtų su norinčiais sveikatintis, sportuoti.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Jonavos rajone?

Yra pradėtos sporto pramogų komplekso statyba, rengiamas lengvų konstrukcijų maniežo projektas. Veikia visuomenė sveikatos biuras, kuris galėtų keletą funkcijų perimti pvz. kaip baseino programos vykdymą moksleiviams su ydinga laikysena, sveikatos renginius ir pan.

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU
(interviu vieta, laikas)

Vardas, pavardė, pareigos

Nr. 2 _____

Kokią instituciją atstovaujate?

Jonavos r. savivaldybės kūno kultūros ir sporto centras

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

16 m.

Administravimas

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų / Jonavos rajone?

Dabartinę situaciją vertinčiau kaip gerą, nes visas funkcijas atlieka būtent sporto centras, tad mes ir koordinuojame sporto situaciją šiandien, siekiame daryti viską, kas geriausia.

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų/ Jonavos rajone?

Vidutiniškai. Sporto administravimo sistemoje yra spragų, tačiau bendromis jėgomis siekiame kuruoti sistemą taip, kad jos administravimas būtų kuo efektyvesnis.

Infrastuktūra

3. Kaip vertinate dabartinę Prienų/Jonavos rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Vidutiniškai, tikrai trūksta sporto bazių, daugiafunkcinio sporto centro, kad būtų galima įtraukti daugiau visuomenės į aktyvų gyvenimą, sudaryti palankias sąlygas fizinio aktyvumo plėtotei

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje?

Pastatyti lengvųjų konstrukcijų maniežą futbolui, lengvajai atletikai už Neries upės, baigti pastatyti sporto pramogų kompleksą.

Finansavimas

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienų/ Jonavos rajone?

Na, tikslių skaičių šiuo metu neįvardinsiu, bet tai yra daugiau nei du milijonai litų.

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų/ Jonavos rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Finansavimas yra lyg ir pakankamas, atrodo sumos yra lyg ir didelės, tačiau visgi viskam finansavimo neužtenka, norėtusi padaryti daugiau, tačiau finansavimas yra ribotas.

Paslaugos

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Jonavos rajone?

Organizuojam įvairių sporto šakų ugdymą, bendradarbiaujam su sporto klubais, organizuojam sporto šventes, varžybas, teikiame sporto inventoriui nuomos paslaugas, informaciją metodiniais klausimais, mokome vaikus plaukti.

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienų/ Jonavos rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Norėtusi daugiau sporto renginių, daugiau sporto švenčių, ugdyti daugiau fiziškai aktyvių vaikų, trūksta sporto bazių.

Tobulinimo poreikis

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienų/ Jonavos rajone?

Tobulinti sporto sistemą reikia labai. Tai ne tik poreikis, o būtinybė, kad būtų sudarytos fizinio aktyvumo galimybės visiems rajono gyventojams.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų /Jonavos rajone?

Tobulinimui ribų nėra, tačiau galimybės ne visuomet tai leidžia. Manau, kad dabar svarbiausia yra daugiafunkcinis sporto centras, kurs sudarys daugiau įvairių sportavimo galimybių rajono gyventojams.

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

PUSIAU STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

(interviu vieta, laikas)

Vardas, pavardė, pareigos

Nr. 3 _____

Kokią instituciją atstovaujate?

Jonavos r. savivaldybės kūno kultūros ir sporto centro direktorė

Kiek laiko dirbate sporto sistemoje?

30 m. _____

Administravimas

1. Kokia yra sporto sistemos situacija šiandien Prienų / Jonavos rajone?

Šiandieninė situacija tikrai nebloga, sporto centras valdo sporto sistemą, todėl siekiame, kad viskas būtų vykdoma kuo įmanoma sklandžiau ir efektyviau..

2. Kaip vertinate dabartinį sporto sistemos administravimą Prienų/ Jonavos rajone?

Jonavos rajone sporto sistema administruojama gerai.

Infrastuktūra

3. Kaip vertinate dabartinę Prienų/Jonavos rajono sporto sistemos infrastruktūrą?

Patenkinama, Jonavos rajone trūksta sporto bazių, inventoriaus..

4. Kaip manote, kokie pokyčiai reikalingi Jonavos sporto sistemos infrastruktūroje?

Pokyčiai tikrai reikalingi. Pirmiausia reikalinga įkurti daugiau viešųjų sporto bazių, sudaryti galimybes sportininkams sportuoti žiemą, reiktų pagreitinti daugiafunkcinio sporto centro statybą ir atidarymą.

Finansavimas

5. Kiek lėšų šiuo metu yra skiriama sporto sistemai Prienų/ Jonavos rajone?

Apie 2 milijonai 350 tūkstančių, tiksliai skaičiaus neįvardinsiu, nes finansavimas yra išskirstytas į atskiras dalis atskiriems poreikiams, tačiau finansavimas šiuo metu yra leidžiantis judėti pirmyn.

6. Jūsų nuomone, ar dabartinis sporto sistemos finansavimas Prienų/ Jonavos rajone yra pakankamas/nepakankamas? Kodėl?

Manau, kad finansavimas pakankamas, aišku, visuomet pritrūksta kažkam lėšų. Be abejo, didesnis finansavimas sudarytų daugiau galimybių efektyviau plėtoti sporto sistemą rajone.

Paslaugos

7. Kokias paslaugas sporto sistema šiuo metu teikia Jonavos rajone?

Įvairias paslaugas teikiame, informuojame visuomenę sporto klausimais, koordinuojame sporto klubų veiklą, bendradarbiaujame su įvairiomis institucijomis, organizuojam varžybas, ugdom jaunuosius sportininkus. Organizuojam bokso, futbolo, krepšinio, lengvosios atletikos, stalo teniso, tinklinio, šachmatų sportininkų mokymo grupių ugdymo procesą. Koordinuojam ir bendradarbiaujam su sporto klubais. Bendradarbiaujam su bendrojo ugdymo mokyklomis dėl sporto salių, sportuojančių mokinių lankomumo, pažangumo ir vykdome mokinių olimpinio festivalio varžybas. Organizuojam seniūnijų žaidynes, įvairių sporto šakų rajono pirmenybes. Teikiame įvairias paslaugas: sporto salių nuoma, baseino, pirties stadionų nuoma ir pan. Teikiame informaciją metodiniais sporto klausimais. Vykdome projektą, 1-4 kl. mokinius mokina plaukti.

8. Kaip manote, kokių paslaugų sporto sistemai Prienų/ Jonavos rajone šiuo metu trūksta/ yra per daug?

Trūksta galimybių bendrai visuomenei sportuoti, nes tiesiog nėra pakankami tam skirtų vietų, trūksta galimybių rengti daugiau įvairių sporto renginių, įgyvendinti priemonių, projektų.

Tobulinimo poreikis

9. Kaip manote, ar yra poreikis tobulinti sporto sistemą Prienų/ Jonavos rajone?

Be abejo, kad yra poreikis. Pirmiausia reikalinga gerinti rajono sporto infrastruktūrą, kas padėtų didinti visuomenės fizinį aktyvumą, sudarytų galimybę gabiems vaikams pasirodyti.

10. Kokios sporto sistemos tobulinimo galimybės šiuo metu yra Prienų /Jonavos rajone?

Reikalinga sudaryti sąlygas sportuoti visiems norintiems, nes dabartiniu metu trūksta sporto bazių atskirais sezonais, ne visi gyventojai turi galimybę sportuoti. Be to, labai svarbu rengti tokias skatinimo priemones, kurios parodytų visuomenei kūno kultūros ir sporto naudą.

AČIŪ UŽ ATSAKYMUS IR SUGAIŠTĄ LAIKĄ!

**KULTŪROS, SPORTO, JAUNIMO IR BENDRUOMENĖS VEIKLOS AKTYVINIMO
PROGRAMOS PRIEMONIŲ “KŪNO KULTŪROS IR SPORTO ORGANIZACIJŲ
VEIKLOS RĖMIMAS”, “KŪNO KULTŪROS IR SPORTO POPULIARINIMAS” LĖŠŲ
PASKIRSTYMAS**

**I. PRIEMONĖ „ KŪNO KULTŪROS IR SPORTO ORGANIZACIJŲ VEIKLOS
RĖMIMAS”**

Eil. Nr.	Priemonės lėšų paskirstymas	Pinigų suma (Lt)
1.	Krepšinio klubo „Prienai“ komandų dalyvavimui Europos taurės (Eurocup) varžybose, Lietuvos krepšinio lygos, SEB BBL , Lietuvos krepšinio federacijos, Regionų krepšinio lygos varžybose	150000
Iš viso priemonei		150000 Lt

II. PRIEMONĖ “KŪNO KULTŪROS IR SPORTO POPULIARINIMAS”

Eil. Nr.	Priemonės lėšų paskirstymas	Pinigų suma (Lt)
1.	Kūno kultūros ir sporto plėtros projektų konkursas	5000
2.	Prienų rajono savivaldybės seniūnijų sportinės veiklos rėmimas	5000
2.1.	Prienų seniūnija	1000
2.2.	Jiezno seniūnija	1000
2.3.	Stakliškių seniūnija	1000
2.4.	Balbieriškio seniūnija	1000
2.5.	Išlaužo seniūnija	500
2.6.	Naujosios Ūtos seniūnija	500
3.	Prienų rajono sporto klubo „Einius“ sportinės veiklos rėmimas	4000
4.	Orientavimosi sporto klubo „Šilas“ sportinės veiklos rėmimas	7000
5.	Futbolo klubo „Prienai – Valdima“ sportinės veiklos rėmimas	5000
6.	Prienų rajono sporto renginių organizavimas ir rėmimas	12500
6.1.	Sportininkų pagerbimo renginys	1500
6.2.	Bėgimo festivalis „Mes galime“	1000
6.3.	Prienų rajono savivaldybės ir laikraščio „Gyvenimas“ taurės krepšinio, futbolo, tinklinio varžybų organizavimas (teisėjavimo, protokolų pildymo išlaidos, prizai)	4000
6.4.	Sveikatingumo žygis „Snaigė 2011“	500
6.5.	Prienų rajono sporto šventės organizavimas. Prizai tradicinio bėgimo „Birštonas-Prienai“ nugalėtojams	3200
6.6.	Prienų rajono seniūnijų sporto žaidynių organizavimas	1000
6.7.	Prienų rajono smiginio čempionato organizavimas	300
6.8.	Prienų rajono stalo teniso varžybų organizavimas	1000
7.	Rezervas	5000

Iš viso priemonei

43500 Lt

4 priedas

PATVIRTINTA
Jonavos rajono savivaldybės tarybos

2012 M. JONAVOS RAJONO SVEIKATINGUMO IR SPORTO PROGRAMOS I DALIS

Programos pavadinimas	Programos priemonės	Lėšos (tūkst. Lt)	Pastabos
1	2	3	4
Kūno kultūros ir sporto plėtra (kodas 01)	1. Dalyvavimas seminaruose, konferencijose, kvalifikacijos kėlimo kursuose, kitos išlaidos	3,0	
	2. Masinių sporto ir sveikatingumo švenčių, atminimo varžybų, konkursų organizavimas ir vykdymas tarp įvairaus amžiaus jonaviečių bei dalyvių iš kitų miestų. Pasiruošimas ir dalyvavimas kompleksiniuose kūno kultūros ir sporto renginiuose respublikoje, renginių organizavimas ir vykdymas rajone.	35,0	
	3. Moksleivių su ydinga laikysena programos įgyvendinimas ir baseino veiklos užtikrinimas.	42,0	
	4. Sporto klubų veiklos programų konkurso organizavimas ir programų finansavimas.	556,0	
	5. Bendradarbiavimas su klubais organizuojant varžybas, metodinės, organizacinės paramos teikimas. Sporto klubų sportininkų dalyvavimas parodomosiose programose sportinių ir kultūrinių renginių metu.	0,5	
	6. Bendradarbiavimas su rajono žiniasklaida, renginių reklamos įrengimas įvairiose rajono viešose vietose.	0,5	
	7. Seniūnijų sporto žaidynių varžybų organizavimas ir vykdymas.	12,0	
	Iš viso programai:	649,0	
Sporto šakų plėtotės programa (kodas 02)	1. Papildomo ugdymo per sporto šakas organizavimo sistemos išlaikymas. Glaudus trenerių ir sportininkų bendradarbiavimas, nukreipiant vaikus į sporto užsiėmimus, sportininkų testavimas, medicininė kontrolė, optimalių treniruočių darbo sąlygų sudarymas. Sportininkų ir komandų dalyvavimo varžybose finansavimas.	197,0	
	2. Sportininkų ir komandų skatinimas.	28,0	
	Iš viso programai:	225,0	

1	2	3	4
Jonavos r. BLM sporto žaidynės (kodas 03)	1. BLM žaidynių vykdymas.	17,0	
	2. Varžybų laimėtojų, prizininkų ir mokytojų skatinimo sistema.	5,0	
		Iš viso programai:	22,0
1.	Maistpinigiai JKKSC sportininkams.	20,0	
2.	Sporto klubų skatinimas.	30,0	
		Iš viso:	50,0
		Iš viso programoms:	946,0

PATVIRTINTA
Jonavos rajono savivaldybės tarybos
2012 m. vasario 2 d.
sprendimu Nr. 1 TS – 6

2012 M. JONAVOS RAJONO SVEIKATINGUMO IR SPORTO PROGRAMA II DALIS

Eil. Nr.	Klubas	Programos pavadinimas	Lėšos (tūkst. Lt)	Numatoma programos veikla, lėšų panaudojimas
1	2	3	4	5
1.	Jonavos SK "TRIOBET"	NKL (Nacionalinė krepšinio lyga)	195,0	Jonavos reprezentacinės komandos dalyvavimas NKL pirmenybėse. „Trijų karalių“ krepšinio turnyras, Jonavos miesto taurė – 2012 m. Sportinis inventorių, starto mokesčiai, varžybų išlaidos.
		RKL (Regioninė krepšinio lyga)	25,0	Jonavos reprezentacinės komandos dalyvavimas RKL pirmenybėse. Starto mokesčiai, sportinis inventorių, varžybų išlaidos.
		NMKL (Nacionalinė moterų krepšinio lyga)	10,0	Dalyvavimas NKML (nacionalinė moterų krepšinio lyga). Startinis mokesčiai, sportinis inventorių, varžybų išlaidos.

2.	JKML (Jonavos krepšinio mėgėjų lyga)	Krepšinio mėgėjų lyga	6,0	Rajoninių krepšinio pirmenybių ir kitų varžybų organizavimas (įvairioms amžiaus grupėms). Šeši krepšinio turnyrai Jonavoje: I-lyga; II-lyga; III-lyga (įmonių Moksleivių lyga; Senjorų lyga; Mero taurė”.
3.	Tinklinio sporto klubas „Aušrinė“	„Garsinkime miesto vardą 2012 m.“	55,0	Jonavos reprezentacinės komandos dalyvavimas Lietuvos-Latvijos-Estijos moterų tinklinio čempionate garsinant Jonavos vardą. Lietuvos moterų čempionatas. Lietuvos moterų paplūdimio tinklinio čempionatas. Lietuvos „Didžiosios sporto taurės“ tinklinio varžybos. A. Ogonausko atminimo turnyras senjorių bei senjorų tarpe. Miesto tinklinio pirmenybės. Tarptautinis paplūdimio turnyras „Jonavos taurė“. Startiniai mokesčiai, sportinis inventorių, varžybų išlaidos.
		„Tinklinio tradicijų puoselėjimas Jonavos mieste“	5,0	Dalyvavimas Lietuvos sporto draugijos „Žalgiris“ vasaros žaidynėse, respublikinėse „Nemuno“ taurės paplūdimio tinklinio taurės varžybose, Lietuvos pietvakarių tinklinio ir paplūdimio asociacijos pirmenybėse, Savaitraščio „Šeiminkė“ tinklinio taurės varžybose, Lietuvos veteranų varžybose, seniūnijų sporto žaidynėse. A. Ogonausko atminimo turnyras vaikų, jaunimo, suaugusiųjų tarpe.
4.	Jonavos futbolo klubas „LIETAVA“	JFK „Lietava“ dalyvavimo LFF (Lietuvos futbolo federacijos) I lygos varžybose programa	155,0	Jonavos reprezentacinės komandos dalyvavimas LFF I lygos varžybose, LFF taurės varžybos, organizuojamose turnyruose.
5.	JKKSC „Fajetonas Lietava-2“	JKKSC Fajetonas Lietava-2 dalyvavimo LFF-II lygos Pietų zonos varžybose programa	25,0	Dalyvavimas LFF II lygos Pietų zonos varžybose. Aukščiausios lygos jaunių varžybose, organizuojamose futbolo turnyruose.
		Viso:	476,0	
1.	Jonavos bokso klubas „Raundas“	„Auk sveikas ir doras-VIII“	5,5	Kokybiško inventoriaus įsigijimas, dalyvavimas varžybose, sporto stovyklos, trenerio delegavimas į Europos čempionatą.
2.	Jonavos svarsčių kilnojimo asociacija	„Tvirtas kūnas – pranašumas“	2,5	Sportinis inventorių, transporto išlaidos, maistpinigiai. Dalyvavimas Lietuvos ir Europos čempionatuose, seminaruose, sporto šventėse Lietuvoje ir užsienyje garsinant Jonavos vardą. Sportinio inventoriaus įsigijimas. Tarptautinės netradicinės svarsčių kilnojimo varžybos

				Jonavoje.
3.	Kudo sporto klubas „Faiteris“	„Aukšto meistriškumo sportininkų rengimas“	2,5	Sporto inventoriaus įsigijimas, stovyklos, kelionės išlaidos, startinis mokestis, prizai. Kudo seminarai, kvalifikaciniai egzaminai, kalėdinis turnyras Jonavoje. Dalyvavimas Lietuvos ir Europos kudo čempionatuose, tarptautiniuose turnyruose. Varžybų organizavimas, teisėjavimas. Turnyras Jonavoje.
4.	Regbio klubas „Tauras“	Lietuvos ir Baltijos regbio čempionatai	4,0	Trenerių atlyginimai, starto mokesčiai, apranga, maistpinigiai, kelionės išlaidos. Baltijos šalių lyga – 7, Lietuvos pirmenybės ir kitos taurės varžybos.
5.	Sporto klubas „Vėtra“	„Vėtros taurė – 2012“, „P. Janulevičiaus taurė – 2012“	2,0	Apdovanojimai: taurės, medaliai.
6.	Klubas „Akvaera“	„JUDĖK LINKSMAI“	3,0	Baseino nuoma, inventorių ir apranga. Dalyvavimas varžybose. Sveikatingumo užsiėmimai baseine, dalyvavimas kūno kultūros ir sporto renginiuose, šventėse, seminarų organizavimas. Aerobikos fiesta, „Lieknėk sveikai“, atvirų durų dienos.
7.	Jonavos sveikatingumo klubas „Spindulys“	Jonaviečių sveikatinimas ir sveikos gyvensenos propagavimas	1,5	Kelionės išlaidos, paskaitų organizavimas. Dalyvavimas sveikuolių šventėse, sveiko maisto šventėse visoje Lietuvoje, „Sportas visiems“ varžybose.
8.	Sporto klubas „Sparta“	„Karate plus dziu-do - visuomenės nario ugdymo sistema, nepilnamečių nusikaltimų prevencija“	3,0	Sporto inventoriaus įsigijimas, stovyklos, dalyvavimas varžybose. Jonavos taurės varžybose numatomas dalyvių skaičius -70.
9.	Futbolo veteranų klubas „Klevas“	„Futbolo veteranų klubo „Klevas“ sportinės veiklos planas“	8,5	Startinis mokestis, sporto salės nuoma, transporto išlaidos, sportinio inventoriaus įsigijimas, draugiškų turnyrų organizavimas, dalyvavimas Lietuvos futbolo veteranų pirmenybėse.

		„Senjorų futbolui – amžius neriba“	1,5	Starto mokestis, išlaidos transportui, ekipiruotė, kamuoliai. Dalyvavimas Lietuvos futbolo federacijos 50-mečių ir vyresnių veteranų pirmenybėse.
10.	Jonavos keliautojų klubas	„Jonavos keliautojų klubo veiklos programa“	1,0	Kelionių išlaidos, turistinis inventorių. Dalyvavimas Lietuvos organizuojamose varžybose. Vandens turizmo ralis, Lietuvos keliautojų turizmas kalnuose, kalnų varžybos A. Babiežai atminti. Slidinėjimo - „Snaigės žygiai“.
11.	Jonavos karate kyokushin klubas „Kumite“	„Karate - sportas ir laisvalaikis“	2,5	Sporto inventoriaus įsigijimas, stovyklos, treniruočių ir varžybų organizavimas, kelionės išlaidos. Dalyvavimas Lietuvos vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų čempionatuose. Tartautiniai turnyruose. Europos čempionatas. Vaikų – jaunimo iki 22 m. taurės varžybos.
12.	Viešoji įstaiga „Aleks atletik“	Tvirtas kūnas pranašumas	3,0	Kelionės išlaidos, starto mokesčiai, maistpinigiai. Dalyvavimas visose jėgos trikovės federacijos organizuojamose varžybose – visuose amžiaus grupėse. Štangos spaudimo čempionatuose, Lietuvos trikovės taurėje. Lietuvos veteranų štangos spaudimo čempionatas. Kelionės išlaidos, starto mokesčiai, speciali sportinė apranga.
		„Virvės traukimo sporto populiarinimas“	2,4	Dalyvavimas Lietuvos čempionatuose, tarptautiniuose turnyruose, Lietuvos virvės traukimo federacijos taurėje. Inventoriaus įsigijimas. Kelionių išlaidos, medicininiai reikmenys, maniežo nuoma treniruotėms.
13.	Sveikatos klubas „Agonas“	„Aukime sveiki“	2,0	Starto mokestis, kelionės išlaidos, nakvynė, užmokestis vadovui. Dalyvavimas varžybose Lietuvoje ir užsienyje, jų organizavimas, stovyklos, žygiai, varžybos uždaroje patalpoje. Jonavos mokyklų asmeninės turizmo ir technikos varžybos.

14.	Jonavos veteranų krepšinio klubas „Beržas”	JVKK „Beržas“	2,0	Teisėjavimo išlaidos, startinis mokestis, kelionės išlaidos, maistpinigiai, stovykla. Dalyvavimas Lietuvos veteranų čempionate. Moksleivių ir senjorų 3x3 turnyrai.
15.	Laisvalaikio ir sporto klubas „Pauliukai“	„Sportuoji – sveiką gyvenimą propaguoji”	2,0	Sporto inventoriaus įsigijimas. Dalyvavimas Jonavos r. krepšinio pirmenybėse. Mažųjų miestelių krepšinio turnyras. Merginų futbolo turnyras Moters dieni paminėti. Stalo teniso turnyras. Pliažo tinklinio turnyras.
16.	Jonavos smiginio klubas „Strėlė“	„Smiginio sporto propagavimas“	2,5	Kelionės išlaidos, starto mokesčiai, nakvynė, maitinimas. Dalyvavimas Lietuvos ir užsienio turnyruose ir čempionatuose pagal federacijos patvirtinta kalendorių.
17.	VŠĮ „AeroGym“	„Aerobinės gimnastikos galimybės Jonavoje”	3,0	Sportinis inventorių, transporto išlaidos, maistpinigiai, apranga, starto mokesčiai. Dalyvavimas sportinės aerobikos čempionatuose, taurės varžybose, sporto festivaliuose.
18.	Sporto mėgėjų klubas „Citrinus“	SMK „Citrinus“ veiklos programa 2011-2012 m.	0,5	Dalyvavimas Jonavos krepšinio pirmenybėse, varžybų aprangos įsigijimas, treniruočių organizavimas, turnyrų vaikams rengimas. Pavasarinis krepšinio turnyras 3x3 komandų po 3-4 žmones.
19.	FKK (Futbolo krepšinio klubas) „Šveicarija“	„FKK „Šveicarija“ sportinės veiklos programa“	5,0	Varžybų ir turnyrų organizavimas. Aktyvaus poilsio ir sporto centro išlaikymas, starto mokestis, sporto salės nuoma, sportinio inventoriaus įsigijimas, renginio “Rudens mozaika” sportinių varžybų pravedimas.
20.	Veteranų-mėgėjų sporto klubas „Achespo“	„Sportas ir sveikata visiems“	1,0	Sportinio inventoriaus įsigijimas ir atnaujinimas, aprangos įsigijimas, turnyrų organizavimas. Dalyvavimas Jonavos krepšinio pirmenybėse, „Achemos grupės“ taurės varžybose. Achemos krepšinio lyga 3x3, Achemos tinklinio turnyras, atviras biliardo turnyras, stalo teniso turnyras.
21.	Jonavos rajono neįgaliųjų sporto klubas „Joneidra“	Žmonių su negalia (paraplegikų) būrelio sportinės veiklos programa	1,0	Dalyvavimas respublikinėse ir rajono organizuojamose varžybose. Varžybų organizavimas. Inventoriaus įsigijimas Jonavos r. žmonių su negalia atvira sporto šventė. Lietuvos Respublikos veteranų brazilų šaškių pirmenybės. Jonavos r. šaškių pirmenybės. Lietuvos moksleivių šaškių pirmenybės. Medaliai, diplomai, transporto išlaidos, teisėjavimas, maitinimas, transporto išlaidos.
		Vaikų šaškių – šachmatų būrelio „Dama64” sportinės veiklos programa	0,5	

		Šachmatų – šaškių būrelio sportinės veiklos programa	0,5	
22.	Kyokushin Karate klubas „Vytis“	„Vaikų ir jaunimo užimtumas“	2,0	Inventoriaus įsigijimas, salės nuoma. Sporto stovykla ir seminarai, kelionės išlaidos, starto mokesčiai, informacinė metodinė literatūra. Atminimo dovanėlės už sportinius rezultatus. Lietuvos kyokushin karate čempionatas aūrės, seminarai ir klasifikaciniai egzaminai.
23.	Jonavos miesto sportinių šokių klubas „BONUS“	Sportinių šokių varžybos „BONUS TAURĖ 2012“	5,5	Prizai, įgarsinimo apšvietimo nuoma, kompiuteris, teisėjavimas, parketo nuoma. Dalyvavimas varžybose Lietuvoje ir užsienyje- Lietuvos čempionatas, taurės, pirmenybės. Naujametinis šokių turnyras, Tarptautinis turnyras „BONUS Taurė 2012“, Respublikinės varžybos.
24.	Žirginio sporto klubas „Jonavos žirgai“	„Žirginio sporto populiarinimas bei vaikų ir jaunimo laisvalaikio organizavimas“	1,0	Inventoriaus įsigijimas, varžybų išlaidos.
25.	Jonavos sporto klubas „Ruklos vilkas“	„Klubo veiklos stiprinimas per sportą“	1,5	Lietuvos beisbolo čempionatas (II lyga), „Gintarinė taurė“, Lietuvos sportinės žūklės čempionatas, futbolo turnyras. Sportinis inventorių, transporto išlaidos, maistpinigiai. Sporto savaitė Rukloje.
26.	Ruklos vaikų beisbolo lyga	„Beisbolo žaidimo populiarinimas“	1,0	Sportinis inventorių, transporto išlaidos, maistpinigiai Lietuvos beisbolo čempionatas įvairiuose amžiaus grupėse, atlyginimas treneriui, orgtechnikos įsigijimas, kanceliarinės prekės. Ruklio taurė, Ruklos vaikų beisbolo lygos taurė.
27.	Jonavos r. Ruklos sporto klubas „EOS-Aušra“	„Mergaičių futbolo plėtra“	2,6	Dalyvavimas Lietuvos mergaičių futbolo čempionate ir kituose turnyruose. Teisėjų, gydytojo darbo užmokestis, inventorių, apranga, apdovanojimai. EOS-Aušra“ taurė, Kalėdinis šeimų salės futbolo turnyras-60, futbolo diena darželyje „Pušaitė“.

28.	Bėgimo klubas „Maratonas“	„2012 m. klubo veiklos planas“	2,5	Kelionių išlaidos, starto ir maitinimo mokesčiai, apranga, avalynė. Dalyvavimas varžybose, jų organizavimas ir treniruočių vykdymas. 4-asis Varnutės bėgimas. Prisidės prie “A. Kulviečio obeliskas – A. Kulviečio paminklas “ bėgimo organizavimo.
29.	Jonavos sporto klubas „JAVARA“	„Draugiška šeima“	1,0	Sportinio inventoriaus įsigijimas, dalyvavimas varžybose, kelionių išlaidos. Shindokai karate, K-1 čempionatas Jonavoje.
		Viso:	80,0	
		Iš viso:	556,0	

